

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 2 juni 1936 kl. 4 e. m.

Sammanfatt bevilnings- och jordbruksutskotts utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner.

Enligt överenskommelse mellan bevilningsutskottet och jordbruksutskottet hava till behandling i sammansatt bevilnings- och jordbruksutskott hänskjutits Kungl. Maj:ts den 9 april 1936 dagtecknade, till jordbruksutskottet hänvisade proposition, nr 239, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner ävensom vissa i det följande närmare angivna, under motionstiden vid riksdagens början väckta till utskotten överlämnade motioner i ämnen, som beröras av propositionen eller avhandla därmed närstående spörsmål.

Propositionen.

I förevarande proposition har Kungl. Maj:t — under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 9 april 1936 — föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 och 3 §§ förordningen den 18 maj 1934 (nr 153) om införselavgift å havre och majs jämte vissa andra fodermedel;

dels ock

1) godkänna i § 10 av avtal den 30 september 1935 mellan statens potatismjölsmyndighet och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. av nämnden gjord utfästelse;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa avtal med svenska spannmålsaktiebolaget i huvudsaklig överensstämmelse med det vid statsrådsprotokollet såsom bilaga fogade förslaget härutinnan;

3) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att efter beslut av Kungl. Maj:t i mån av behov tillhandahålla svenska spannmålsaktiebolaget svenska statens fyra procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av 20,000,000 kronor för att av bolaget pantförskrivas såsom säkerhet för lån i riksbanken;

4) anvisa för budgetåret 1936/1937:

a) till avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen, under nionde huvudtiteln, ett förslagsanslag av 10,000,000 kronor;

b) till avsättning till jordbrukets prisregleringsfond, under nionde huvudtiteln, ett förslagsanslag av 22,000,000 kronor.

Förenämnda vid propositionen fogade författnings- och avtalsförslag äro av följande lydelse:

F ö r s l a g

till

förordning angående ändrad lydelse av 2 och 3 §§ förordningen den 18 maj 1934 (nr 153) om införselavgift å havre och majs jämte vissa andra fodermedel.

Häriigenom förordnas, att 2 och 3 §§ förordningen den 18 maj 1934 om införselavgift å havre och majs jämte vissa andra fodermedel skola erhålla ändrad lydelse på sätt av det följande framgår:

2 §.

Införselavgift utgår för varje slag av avgiftspliktig vara med det belopp, högst 8 öre för varje kilogram av varans nettovikt, som Kungl. Maj:t eller, efter bemyndigande av Kungl. Maj:t, statens jordbruksnämnd bestämmer.

3 §.

1. Införselavgiften skall — — — sådan avgift.
2. Om så befinnes lämpligt äger Kungl. Maj:t utan hinder av bestämmelserna i 1 mom. förordna, att införselavgift skall för visst slag av avgiftspliktig vara erläggas i annan ordning än där sägs, ävensom meddela härför erforderliga föreskrifter.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1936.

F ö r s l a g

till

avtal mellan svenska staten och svenska spannmålsaktiebolaget.

Mellan svenska staten och svenska spannmålsaktiebolaget, nedan kallat bolaget, är följande överenskommelse träffad.

1 §.

Bolaget åtager sig att i den omfattning och på de villkor, som Kungl. Maj:t bestämmer, av fullgod, kvarngill brödspannmål, som av bolaget över-

tagits från svenska spannmålsföreningen u. p. a. eller blivit av bolaget inköpt eller inlöst före den 1 september 1936, för statens räkning tillsvidare lagra intill 100,000 ton.

Ifrågavarande spannmål är avsedd att utgöra ett beredskapslager att användas i den mån inom riket inträder knapphet å vete eller råg. Beredskapslagret må icke utan medgivande av Kungl. Maj:t för längre tid nedbringas under den av Kungl. Maj:t bestämda myckenheten.

Vad i andra stycket sägs utgör ej hinder för bolaget att under iakttagande av de föreskrifter, som Kungl. Maj:t må finna nödigt meddela, å den inhemska marknaden försälja i beredskapslagret ingående spannmål, därest bolaget inköpt eller utan dröjsmål inköper en mot den försålda kvantiteten svarande myckenhet brödsäd av fullgod, kvarngill beskaffenhet.

2 §.

Bolaget åtager sig vidare att i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter avyttra den spannmål, som av bolaget övertagits från svenska spannmålsföreningen eller eljest blivit av bolaget inköpt eller inlöst före den 1 september 1936 och som icke ingår i det under 1 § omförmälda beredskapslagret. Vid avyttringen skall iakttagas, att spannmålen icke må utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t försäljas som brödspannmål å den inhemska marknaden med mindre bolaget inköpt eller utan dröjsmål inköper brödspannmål av ny skörd av fullgod, kvarngill beskaffenhet till en mot den försålda spannmålen svarande myckenhet.

3 §.

I syfte att stödja priset å den inhemska brödsädsmarknaden åtager sig bolaget att enligt de bestämmelser och på de villkor, som äro intagna i detta avtal eller eljest av Kungl. Maj:t i anslutning därtill i särskild ordning stadgas, efter den 31 augusti 1936 inköpa och vid lämpliga tillfällen försälja vete och råg samt bedriva annan härmed sammanhängande rörelse.

I denna paragraf avsedd verksamhet må icke ske i större omfattning än att myckenheten spannmål, som av bolaget sålunda inköpes och som icke försäljes å den inhemska marknaden, efter avdrag av de myckenheter, som det på grund av stadgandena i 1 och 2 §§ må åligga bolaget att inköpa, uppgår till högst 100,000 ton.

4 §.

Bolagets försäljning av svenskt vete och svensk råg må icke utan medgivande av Kungl. Maj:t ske till priser understigande vid tiden för försäljningen gällande marknadspris.

Vid bolagets inköp och försäljning skola tillämpas de kvalitetsfordringar samt prisregleringsskalor för olika kvaliteter av spannmål, som meddelas av statens jordbruksnämnd.

5 §.

För bestridande av kostnaderna för bolagets verksamhet äger bolaget av staten uppbära ersättning, som Kungl. Maj:t bestämmer. Ersättningen bör utgå med visst belopp för räkenskapsår samt bestämmas så att skälig förräntning av bolagets aktiekapital möjliggöres.

Som säkerhet för bolagets upplåning av erforderliga rörelsemedel förbin-der sig staten vidare att i mån av behov och på villkor, som Kungl. Maj:t

bestämmer, tillhandahålla bolaget svenska statens fyra procent obligationer till nominellt belopp av sammanlagt 50,000,000 kronor.

6 §.

Finner bolagets styrelse, att föreskrift, som avses i 1—4 §§, bör av Kungl. Maj:t meddelas eller att på grund av ändrade förhållanden eller eljest jämkning bör ske i redan meddelad sådan föreskrift, har styrelsen att hos Kungl. Maj:t med förebringande av erforderlig utredning göra anmälan om förhållandet.

7 §.

Det åligger bolaget

att bedriva sin verksamhet på ett lojalt sätt och så, att icke enskilt intresse obehörigen gynnas eller skadas;

att vid inköp och försäljning av spannmål, i den mån ej annat följer av vad ovan stadgats, tillämpa sådan prissättning ävensom bedriva sin verksamhet överhuvud taget på sådant sätt, att kostnaderna för verksamheten så långt möjligt nedbringas på samma gång som konsumenterna icke få vidkännas obehörig fördyring av varorna;

samt att, för vinnande av största möjliga besparing av omkostnaderna, å alla områden av sin verksamhet handhava rörelsen och anordna driften på det mest rationella och effektiva sätt.

8 §.

Statens jordbruksnämnd äger öva tillsyn därå, att bolagets verksamhet bedrivs i överensstämmelse med de föreskrifter, som finnas intagna i detta avtal eller vilka Kungl. Maj:t i särskild ordning meddelar. Bolagets handlingar och räkenskaper skola vara tillgängliga för nämnden, som även eljest är berättigad att erhålla de upplysningar om bolagets rörelse, nämnden finner skäl påkalla.

Bolaget är skyldigt underkasta sig den granskning från riksdagens revisors sida, som Kungl. Maj:t må föreskriva.

9 §.

Detta avtal träder i kraft den 1 september 1936, då det av Kungl. Maj:t genom beslut den 23 augusti 1935 godkända avtalet mellan staten och bolaget skall upphöra att gälla, samt förblir gällande till och med den 31 augusti 1937.

Motioner.

Till sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet — här nedan benämnt utskottet — hava överlämnats följande *i anledning av propositionen i andra kammaren väckta motioner*, nämligen:

1) motionen nr 812 av herr *Gustafsson* i Välsnäs *m. fl.*, däri hemställts, att riksdagen vid beslut om fortsatta stödåtgärder åt jordbruket måtte beakta i motionen framförda synpunkter och förslag och besluta i enlighet därmed;

2) motionen nr 813 av herr *Herou m. fl.*, däri hemställts, »att riksdagen måtte besluta avslå vad i kungl. prop. 239 föreslås beträffande stödköp av spannmål»;

3) motionen nr 814 av herr *Herou m. fl.*, däri hemställts, att riksdagen för sin del ville besluta, att de medel som uppbringas genom margarinaccisen måte helt anslås för att förbilliga mjölk eller produkter av mjölk åt arbetslösa, eller eljest hjälpbehövande och åt små inkomstagare, d. v. s. den grupp av människor som främst, orättvist betungas av margarinaccisen»;

4) motionen nr 815 av herrarna *Brädefors* och *Hagberg* i Luleå, däri föreslagits »att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 239 beslutar följande ändringar:

1. Samtidigt med inlösningsförfarandet slopas även tvångsinmalningen. Spannmålsaktiebolaget avvecklas och dess ineliggande lager av brödsäd användes för att bispringa nödställda, främst arbetslösa, skogs- och lantarbetare, pensionärer, och dels till väsentligt nedsatta priser försäljes till utsäde åt behövande småjordbrukare. Sådana jordbrukare, som inte odla vetespannmål, skola ges möjlighet att få byta korn eventuellt rågspannmål mot vetespannmål. Förslaget om stödköp avslås.

2. De i samband med prisregleringarna genomförda foderskatteåtgärderna avvecklas, varmed följer att förslaget om ökning till 8 öre per kg av införselavgifterna å havre och majs jämte vissa andra fodermedel avslås.

3. Jordbrukare med fem kor och därunder befrias från mjölkskatt.

4. För att öka den inhemska marknads smörkonsumtion och därmed göra ett slut på den nuvarande dumpingen av svenskt smör bemyndigas mejerierna att till mindre bemedlade svenska medborgare försälja smör för exempelvis samma pris som margarinet saluhålles. Staten bör betala mellanskillnaden i pris jämfört med riksnöteringen.

5. Motsvarande åtgärder vidtagas för att utvidga den inhemska marknads konsumtion av ägg, fläsk och kött och göra slut på dumpingen av dessa produkter.

6. Margarinaccisen slopas.

För finansieringen av dessa stödåtgärder för jordbruket och de nödställda anvisar riksdagen 30 miljoner kronor som förslagsanslag.»;

5) motionen nr 816 av herr *Svensson* i Grönvik *m. fl.*, däri hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en omprövning av grunderna för mjölkavgiftsmedlens fördelning i syfte att ställa pristillägget i bättre relation till mjölkens produktionskostnader»;

6) motionen nr 817 av herr *Johanson* i Huskvarna *m. fl.*, däri hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om föranstaltande av skyndsamt utredning angående de riktlinjer, efter vilka de fortsatta pris-

reglerande åtgärderna på jordbrukets område böra avpassas med hänsyn till i motionen framförda synpunkter, samt för nästa års riksdag framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda;

7) motionen nr 818 av herr *Nyblom*, däri hemställts, »att sådana förändringar vidtagas i förordningen angående mjölkavgift att avgiftsskolk av det slag, som angivits i motionen, så vitt möjligt undvikes»;

8) motionen nr 819 av herr *Pehrsson* i Bramstorp *m. fl.*, däri hemställts, »att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 239 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område måtte biträda de yrkanden, som framställts i motionen»;

9) motionen nr 821 av herr *Hansson* i Rubbestad *m. fl.*, däri hemställts, »att riksdagen måtte besluta att sådana personer, som ha sin huvudsakliga utkomst av jordbruk och som av andra jordbrukare köpt sitt husbehov av vete, måtte vid förmalningen av detsamma befrias från veteavgift»; samt

10) motionen nr 822 av herr *Skoglund m. fl.*, däri hemställts, att riksdagen måtte
dels bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa avtal med Svenska spannmålsaktiebolaget angående fortsatt inlösen av brödspannmål,
dels lämna Kungl. Maj:t bemyndigande att då så prövas lämpligt låta verkställa export av fodersäd,
dels ock vid behandlingen av föreliggande proposition beakta i motionen framförda synpunkter samt därvid uttala sig för att de åtgärder, som i motionen föreslagits i syfte att stödja prisbildningen på jordbrukets produkter, måtte vidtagas.

Till utskottet hava vidare överlämnats följande *under motionstiden vid riksdagens början väckta motioner*, nämligen:

a) *överlämnade från bevillningsutskottet:*

11) de likalydande motionerna nr 85 i första kammaren av herr *Johan Johansson m. fl.* och nr 209 i andra kammaren av herr *De Geer m. fl.*, däri hemställts, »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om importreglering för potatis i syfte att åstadkomma ett lägsta partipris av 7 kronor per 100 kilogram matpotatis i Stockholm under månaderna september—november med en i förhållande till lagrings- *m. fl.* kostnader skälig förhöjning under övriga delen av året»;

12) motionen nr 141 i andra kammaren av herrar *Brädefors och Hagberg* i Luleå, däri föreslagits, »att riksdagen avskaffar accisen på margarin och vissa andra fettvaror»;

b) överlämnade från jordbruksutskottet:

13) de likalydande motionerna nr 21 i första kammaren av herr *Bagge m. fl.* och nr 65 i andra kammaren av herr *Skoglund m. fl.*, däri hemställets, »att riksdagen ville besluta att antingen i särskild skrivelse till Kungl. Maj:t eller i de direktiv, som kunna uppställas vid behandlingen av stödåtgärder till förmån för jordbruksnäringen, uttala att som mål för jordbruksregleringen uppställas ett återförande av jordbrukets produktpriser till den relation med priserna å övriga produkter, som var rådande under femårsperioden 1925—1929»;

14) de likalydande motionerna nr 35 i första kammaren av herr *Petrus Nilsson m. fl.* och nr 106 i andra kammaren av herr *Pehrsson* i Bramstorp *m. fl.*, däri hemställets, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning rörande möjligheten att låta en höjning av prisnivån för jordbruksprodukter komma jordbrukets arbetskraft till godo samt för riksdagen framlägga härav föranledda förslag»;

15) motionen nr 113 i andra kammaren av herr *Gustafsson* i Välsnäs *m. fl.*, däri hemställets,

dels att riksdagen för sin del måtte besluta, att de nu gällande reglerings- och stödåtgärderna för spannmålsodlingen fastställas att gälla ytterligare ett år;

dels att inlösningspriset för höstvetet fastställas till 18 kronor, för vårvete 19 kronor jämte nu gällande pristillägg samt för råg 17 kronor, allt per deciton,

att för vete och råg samt därav beredda produkter bestämmas en införselavgift av fem kronor per deciton samt

att riksdagen vid beslut och uttalanden rörande stödåtgärder för spannmålsodlingen måtte beakta i motionen framförda synpunkter,

att en importavgift å havre, korn och kli fastställas till lägst 5 kronor och högst 8 kronor per deciton,

att en importavgift av lägst 6 och högst 8 kronor per deciton sättes å majs;

dels att riksdagen måtte uttala sig för att prisnivån för jordbrukets salu- produkter återföres genom de statliga regleringsåtgärderna till den under åren 1925—29 gällande;

16) motionen nr 225 i andra kammaren av herr *Olofsson* i Digernäs, däri hemställets, »att riksdagen ville besluta upphäva fjolårets beslut rörande veteavgift och i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till täckande av den gjorda förlusten på bekostnad av södra Sveriges större jordbrukare»;

samt

17) motionen nr 608 i andra kammaren av herr *Johansson* i Tväråselet *m. fl.*, däri hemställets, »att riksdagen till beredande av fria sjö- och järn-

vägsfrakter för omalen brödsäd, som genom lantmannaorganisationernas förmedling försäljes till jordbrukare inom Västerbottens och Norrbottens län, måtte anvisa ett förslagsanslag å 40,000 kronor, att användas på av Kungl. Maj:t fastställda villkor, samt

besluta att för vete, som försäljes på detta sätt, veteavgift ej skall utgå».

Beträffande vad i motionerna anförts till närmare utveckling av däri gjorda yrkanden eller förslag torde utskottet få hänvisa till motionerna.

Vidtagna stödåtgärder och verkningarna därav; statens jordbruksnämnds förslag m. m.

I propositionen har lämnats *dels* en översikt rörande huvudgrunderna för det nu tillämpade regleringssystemet på jordbrukets område (prop. sid. 3—17) samt beträffande verkningarna av de vidtagna stödåtgärder (prop. sid. 18—37), *dels ock* en redogörelse för av statens jordbruksnämnd framlagt förslag till fortsatta stödåtgärder i prisreglerande syfte samt av nämnden avgiven utredning och förslag angående anordnande av reservlager av brödsäd jämte över dessa förslag avlätna yttranden m. m. (prop. sid. 38—78). Utskottet tillåter sig att beträffande dessa avdelningar i propositionen hänvisa till densamma.

Chefen för jordbruksdepartementet.

Departementschefen har i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet huvudsakligen anført följande:

»Av vad jag anført framgår, att prisutvecklingen för jordbrukets produkter under 1935 varit i stort sett mycket gynnsam för producenterne. Priserna å flertalet mera betydelsefulla jordbruksprodukter hava sålunda under senare halvåret 1935 legat väsentligt över nivån under motsvarande tid 1934. Mest markerad har prisförbättringen varit för svin och nötkreatur, men densamma har framträtt tydligt även för mjölk och ägg. Av de vegetabiliska produkterna är det framför allt i fråga om potatis, som priset stigit. På min anmodan har inom statens jordbruksnämnds kansli verkställts en beräkning rörande den höjning av det genomsnittliga prisläget för jordbrukets viktigare saluprodukter, som skett under senare år. Enligt denna beräkning, vid vilken priserna å de olika produkterna vägt med hänsyn till omsättningen under 1934, har prisstegringen från senare halvåret 1934 till senare halvåret 1935 utgjort ej mindre än cirka 14 procent, medan prisförbättringen från senare halvåret 1933 till senare halvåret 1934 stannade vid ungefär 6 procent. Visserligen hava samtidigt genom foderprisernas höjning omkostnaderna för vissa jordbrukare något ökats, men även

om hänsyn tages härtill, har inkomstförbättringen för jordbrukarna på grund av den allmänna prisstegringen för deras produkter uppgått till i förra fallet 13 procent och i senare fallet 4 procent. Prisutvecklingen för de olika jordbruksprodukterna belyses närmare av en inom jordbruksnämndens kansli utarbetad sammanställning, vilken torde såsom *bilaga A*¹ få fogas till statsrådsprotokollet.

Den återhämtning inom jordbruket, som sålunda ägt rum under de senaste åren, är givetvis ur olika synpunkter att hälsa med tillfredsställelse. Betydelsen för vårt land av ett bärkraftigt jordbruk har tidigare vid upprepade tillfällen av mig framhållits, varför jag icke torde behöva i detta sammanhang närmare ingå därpå. Det genomsnittliga prisläget för jordbrukets olika produkter torde ock numera kunna anses med hänsyn till förhållandena vara i stort sett tillfredsställande. Visserligen ligger detsamma för närvarande vid i genomsnitt cirka 85 procent av vad det var åren närmast före jordbrukskrisens inträde, men säkerligen motsvaras denna sänkning i prisnivån till fullo av den minskning av produktionskostnaderna, som samtidigt ägt rum till följd av tekniska förbättringar och andra rationaliseringsåtgärder i fråga om jordbrukets drift. Jag vill sålunda erinra om att enligt de räkenskapsresultat från svenska jordbruk för bokföringsåret 1934/1935, som offentliggjorts av professor L. Nannesson, genomsnittsförrentningen för jordbruket under nämnda år utgjort omkring 5 procent. Denna gynnsamma förrentningssiffra beror visserligen till stor del på 1934 års osedvanligt goda skörd, men samtidigt bör ihågkommas, att prisstödet för animalieprodukterna då icke var på långt när fullt genomfört. Sedan detta numera skett, torde man därför kunna förvänta, att även vid en väsentligt sämre skörd förrentningen skall bliva gynnsam. Ej heller från konsumenternas sida synas några allvarliga erinringar mot den nuvarande prisnivån för jordbrukets produkter kunna riktas med hänsyn till att densamma är icke obetydligt lägre än den, som var rådande före jordbrukskrisens inträde.

För bibehållande av ifrågavarande prisnivå är det emellertid på grund av förhållandena utomlands alltjämt nödvändigt, att åtgärder för dess stödjande vidtagas av statsmakterna. Av allt att döma torde behovet av dylika åtgärder komma att kvarstå en längre tid framåt. Jag anser därför, att strävandena från statens sida på hithörande område nu böra inriktas på att med utgångspunkt från ungefär det prisläge, som rått under senaste halvåret, söka åvägabringa den förenkling och stabilisering av stödanordningarna, som är möjlig att genomföra.

Då sålunda det statliga prisstöd åt jordbruksnäringen, varom här är fråga, synbarligen blir av mera varaktig natur, torde det icke kunna undgåas att från statens sida tillses, att de olika intressegrupper, som äro sysselsatta inom jordbruket, om möjligt erhålla sin skäliga andel av stödet. Otvivelsaktigt hava i detta hänseende redan nu vissa ojämnheter framträtt. Jag vill erinra om att, enligt vad som uppgivits, den förbättrade räntabiliteten hos jordbruket i vissa trakter föranlett en markerad stegring i jordpriserna, en

¹ Prop. sid. 103.

utveckling, som givetvis ur flera synpunkter, icke minst med hänsyn till nytillträdande jordbrukares intressen, får anses föga önskvärd. Samtidigt visa verkställda undersökningar, att lantarbetarlönerna på flera håll äro oskäligt låga. Givetvis vore det önskvärt, om en ändring härutinnan kunde komma till stånd utan statligt ingripande. Vid lämnande av stöd åt sockerbetsodlingen sökte statsmakterna tidigare ernå en förbättring i lönevillkoren för betskötarna genom att uttala en allmän förväntan, att odlarna skulle betala sina anställda en skälig ersättning för av dem utfört arbete, men erfarenheterna visade, att tillfredsställande resultat icke kunde vinnas på denna väg. I stället skapades nya irritationsmoment i förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare. Det torde därför icke kunna undvikas, att bestämmelser av mer bindande karaktär meddelas, därest man avser att söka tillgodose jämväl lantarbetarnas befogade anspråk på att bliva delaktiga i det statliga stödet åt jordbruksnäringen. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 februari 1936 har jag tillkallat en utredningsman för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande åtgärder till förbättring av lantarbetarnas löneställning ävensom sex sakkunniga personer att med honom delta i överläggningar i ämnet. Resultaten av denna utredning torde böra avvaktas, innan ytterligare åtgärder vidtagas i förevarande syfte.

Vid en omläggning av de statliga stödordningarna mot större varaktighet och enkelhet synes man, i anslutning till vad jag anförde till statsrådsprotokollet i samband med att beslut fattades om avlåtande till 1935 års riksdag av proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, böra utgå från att anordningarna skola underlätta en anpassning av jordbruksproduktionen efter de ändrade avsättningsförhållandena. Detta torde innebära, att staten genom sina stödåtgärder bör i första hand medverka vid tillvaratagande av förefintliga avsättningsmöjligheter för svenska jordbruksalster. Därvid synas av skäl, för vilka jag tidigare vid nyssnämnda tillfälle redogjort, strävandena böra främst inriktas på att främja avsättningen av de animaliska produkterna. Införsel av utländska sådana eller därmed jämställda varor bör sålunda begränsas. Som regel bör ifrågavarande import, därest ej handelspolitiska skäl lägga hinder i vägen härför, inskränkas till att avse endast sådana varor, beträffande vilka produktionen inom landet ej är av den storlek, att behovet kan i lämplig omfattning tillgodoses. Men även i fråga om de vegetabiliska alstren bör givetvis den inhemska produktionen lämnas företräde å den svenska marknaden. Beträffande den härför erforderliga regleringen av fodermedelsimporten bör emellertid ihågkommas, att ett stort antal jordbrukare i små omständigheter utan möjlighet att omställa sitt jordbruk mot ökad foderproduktion hava sin huvudsakliga utkomst av en på till stor del inköpt foder baserad animalieproduktion. Vidare böra exportmöjligheterna utnyttjas i den mån så kan ske med ekonomisk fördel. För närvarande sker visserligen export av jordbruksprodukter som regel med förlust. Med hänsyn härtill skulle det kunna ifrågasättas, om icke en inskränkning av densamma lämpligen borde företagas. Förhållandena kunna emellertid hastigt ändras, varför det synes önskvärt

att kontakten med våra reguljära exportmarknader alltjämt bevaras. På grund av de synnerligen osäkra förhållanden, som råda utomlands, torde dock försiktigheten bjuda att icke grunda avsättningen av den svenska jordbruksproduktionen i alltför stor omfattning på export. En viss återhållsamhet i fråga om vår normala utförsel av lantbruksprodukter anser jag därför i fortsättningen önskvärd.

Genom att sålunda reglera införseln och stödja utförseln av jordbrukets alster uppnår man, att ett visst utrymme tillförsäkras den svenska produktionen av dylika varor. För att detta skall på mest ändamålsenliga sätt tillvaratagas synes det nödvändigt, att priserna å de svenska jordbruksprodukterna icke fastlåsas vid en viss nivå utan bliva rörliga för att sålunda vägleda såväl produktionen som jämväl konsumtionen. Fasta priser utgöra otvivelaktigt ett hinder för en naturlig anpassning av produktion och konsumtion efter varandra. Den ökade rörlighet, som alltså bör eftersträvas i fråga om priserna å olika jordbruksprodukter, synes böra åstadkommas genom att prisbildningen för desamma inom landet lämnas fri inom vissa gränser. Erfarenheterna från de gångna åren visa nämligen, att en av staten dirigerad prispolitik näppeligen kan erhålla den smidighet, som kräves för att nyss angivna syfte skall i önskvärd grad tillgodoses. Av min sålunda intagna ståndpunkt följer, bland annat, att hinder icke bör resas mot en ytterligare förbättring av prisläget för jordbruksprodukterna, därest en sådan utveckling följer av de naturliga marknadsförhållandena.

Även om ur flera synpunkter en fri prisbildning i Sverige å jordbruksprodukter får anses önskvärd, synes det mig å andra sidan uppenbart, att viss begränsning av rörelsefriheten i berörda hänseende måste vidtagas. Den svenska marknaden är nämligen av jämförelsevis ringa omfattning. En tillfällig förskjutning i konsumtionen eller produktionen, även om den är av mycket måttlig omfattning, kan därför medföra betydande förändringar i priserna. Alltför hastiga prisväxlingar äro emellertid enbart till skada för såväl producenter som konsumenter. Härtill kommer, att stora svängningar i priserna å jordbrukets produkter helt visst komma att föranleda kraftiga påfrestningar för regleringsanordningarna. Jag anser därför, att Kungl. Maj:t bör äga befogenhet att ingripa, när priserna på visst slag av jordbruksprodukter tendera att avvika alltför mycket från det nuvarande prisläget. Såsom den undre gräns, vid vilken Kungl. Maj:t skulle äga att genom jämkningar i de vidtagna stödordningarna av mera varaktig natur eller genom andra tillfälliga ingrepp stödja marknaden, anser jag man bör utgå från den nivå, som tidigare uppställts som eftersträfvärd för jordbruksprodukter, nämligen omkring 75 procent av medelpriserna åren 1925—1929. Som ungefärlig övre gräns för prisvariationerna synes mig lämpligen medelprisnivån under sistnämnda fem år kunna väljas. Inom den ram, som bildas mellan dessa båda gränser, skulle sålunda priserna å olika jordbruksprodukter medgivas att fritt röra sig.

Utgående från av mig angivna allmänna synpunkter beträffande utformandet av de statliga stödordningarna på jordbrukets område synes det mig beträffande

mjölkregleringen,

som om denna borde till sina huvudgrunder bibehållas oförändrad. Mjölkspriset i Sverige bör alltjämt stödjas genom reglering av importen av mjölk och mejeriprodukter samt uppehållande av exporten av smör och andra mejeriprodukter ävensom genom att särskilt tillskott lämnas produktmjölken i form av prisutjämningsbidrag. För erhållande av medel för bestridande av kostnaderna för mjölkregleringens genomförande bör mjölkavgift uttagas, varjämte viss andel av vad som inflyter i form av skatt å oljekakor skall tillföras regleringen. Jag förutsätter, att svenska mejeriernas riksförening kommer att i sinom tid göra framställning om upptagande av mjölkavgift för tiden efter den 30 juni 1936. Som ett led i anordningarna för stödande av produktionen av smör och annat fett av inhemskt ursprung bör vidare accis å margarin uttagas. Accisbeloppet synes böra så avvägas, att försäljningen av margarin hindras att till följd av prisstödet åt smöret svälla ut. Genom margarinaccisen inflytande medel böra oavkortade tillföras mjölkregleringen och användas för att möjliggöra en allmän sänkning av priserna å mejeriprodukter. Vad nu sagts bör dock ej utgöra hinder för att liksom tidigare de margarinaccismedel, som influtit före den 1 juli 1935 och av vilka för närvarande återstå cirka 2,500,000 kronor, användas enligt närmare bestämmande av Kungl. Maj:t för utlämnande i särskilda fall till hjälpbehövande av inhemska jordbruksprodukter, i främsta rummet mjölk, eller av andra förnödenheter, gratis eller till nedsatt pris. Därest ej riksdagen förklarar sig hava något att invända däremot, torde Kungl. Maj:t sålunda böra äga att under budgetåret 1936/1937 använda sistberörda margarinaccismedel för angivna ändamål.

Även om huvudgrunderna för mjölkregleringen, på sätt nyss framhållits, icke lämpligen böra ändras, synes det mig dock, som om i anslutning till vad jag tidigare anfört vissa jämkningar och förenklingar av regleringen borde med hänsyn till de förändrade förutsättningarna för densamma kunna nu vidtagas.

Hittills har exportens omfattning varit betingad uteslutande av en önskan att genom begränsning av utbudet inom landet hålla det inhemska smörpriset uppe å en viss som skäligen ansedd nivå. Detta har lett till att smörexporten växlat avsevärt allteftersom den svenska produktionen av smör varierat samtidigt med att smörpriset i Sverige bibehållits i stort sett oförändrat. Växlingarna i smörexportens storlek hava helt naturligt medfört ett försämrat prisläge å våra exportmarknader. Under senaste året hava visserligen variationerna i den reguljära exporten varit mindre framträdande, men de hava dock varit ganska kännbara. Anledning föreligger därför alltjämt att eftersträva större jämnhet hos vår smörexport. För vinnande av detta syfte kan det ifrågasättas, att föreskrift meddelas om att pris-

tillägg utbetalas å exporterat smör endast intill en viss högsta kvantitet för vecka. Emellertid synes det på grund av det ovissa läget utomlands icke lämpligt att alltför mycket binda regleringsorganets rörelsefrihet. Därest sådan föreskrift finnes böra meddelas, torde därför jordbruksnämnden be- myndigas medgiva eftergift från föreskriften. Frågan om på vad sätt en jämnare smörexport skall kunna åvägbringas bör emellertid närmare ut- redas och av Kungl. Maj:t upptagas till avgörande i samband med att plan för användning av mjölkavgiftsmedlen med mera fastställes för nästa regle- ringsperiod. Även i fråga om de grunder, efter vilka pristilläggen skola ut- gå, torde måhända på grund av att numera smörexporten koncentrerats på i stort sett ett enda företag vissa jämkningar kunna visa sig erforderliga. Frågan härom torde likaledes kunna prövas i samband med att nyss åsyftade plan fastställes.

En jämnare export av smör kommer med all sannolikhet att medföra, att priset å samma vara inom landet blir rörligt. Visserligen kan en viss utjämning av smörpriset ske genom upplagring av ett mindre överskott, men i längden blir det dock nödvändigt, att priset icke sättes högre än att pro- duktionen efter avdrag av den för export avsedda kvantiteten finner åtgång inom landet. Detta innebär, att i tider med riklig produktion av smör priset därå måste hållas jämförelsevis lågt för att sedan stiga i den mån smörtillverkningen avtager. En dylik utveckling synes naturlig med hänsyn till att under de tider, då smörproduktionen i Sverige är stor, i regel även priserna i den internationella handeln äro lägre än under den övriga delen av året. Att smörpriset stiger i den mån smörproduktionen avtager synes även rimligt. Det kan näppeligen anses rationellt att hålla ned priset i syfte att stimulera konsumtionen och samtidigt vara nödsakad att importera smör i större mängder för att täcka behovet.

En övergång till ett mera rörligt smörpris inom landet synes med nød- vändighet medföra, att även det mjölkpris, som mejerileverantörerna erhålla, kommer att växla. Det torde nämligen i längden vara omöjligt att utan att priserna fastlåsas uppehålla en reglering, där priset å råvaran — mjöl- ken — icke röner inflytande av priset å den färdiga konsumtionsprodukten — smöret. Ett rörligt mjölkpris, som anpassas efter mjölkproduktionens omfattning och sålunda stiger, när produktionen minskas, samt sjunker, när produktionen ökas, medför för övrigt den fördelen, att mjölkpriset anpassas efter mjölkens produktionskostnader. I den övervägande delen av landet gäller nämligen den regeln, att mjölkproduktionen är större under sommar- halvåret, då produktionskostnaderna äro jämförelsevis låga, än under vin- terhalvåret.

För att möjliggöra bibehållande av nu gällande prisnivå för mjölk anser jag, som redan framhållits, att tillskott alltjämt bör lämnas produktmjölken i form av prisutjämningsbidrag. För detta ändamål skola användas av mar- garinaccisen inflytande medel samt vad som återstår av mjölkavgiftsmedlen och den andel av kraftfoderskatten, som skall tillföras mjölkregleringen, sedan kostnaderna för exporten av mejeriprodukter guldits. I nuvarande

läge med ringa export blir den återstod av sistnämnda båda inkomstkällor, som skall användas för utbetalning av prisutjämningsbidrag, rätt betydande. Med hänsyn härtill skulle det måhända kunna ifrågasättas att sänka mjölkavgiften.

Emellertid avses med denna jämväl att stödja priset å konsumtionsmjölk genom att åstadkomma en viss utjämning mellan priserna å dylik mjölk och produktmjölk. Även om behovet av en sådan utjämning numera är väsentligt mindre än förut, har detsamma dock icke helt upphört. Särskilt i landets nordligare delar är det ur denna synpunkt av vikt, att mjölkavgift upptages. Dess belopp får dock icke sättas så högt, att priset å konsumtionsmjölk i landet mera allmänt bringas att stiga. Jag vill i detta sammanhang erinra om att sistnämnda vara numera befinner sig å samma prisnivå som i medeltal under åren 1925/1929. Enligt min mening bör vid bestämmande av mjölkavgiftens belopp tills vidare tillämpas den regeln, att detsamma icke sättes högre än vad som får anses oundgängligen erforderligt för att bevara konsumtionsmjölkpriset å sin hittillsvarande nivå. Höjes avgiften över detta belopp, medför den fara för en stegring av sistnämnda pris. Stegras icke detta pris, innebär en höjning av avgiften allenast att vissa inkomstbelopp överflyttas från en del jordbrukare till andra utan att jordbrukets läge därigenom förbättras.

Frågan om förhållandena äro sådana, att även med sist angivna utgångspunkt en sänkning av mjölkavgiften nu kan anses befogad, torde ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra i samband med ett eventuellt förordnande om upptagande av mjölkavgift efter utgången av nuvarande regleringsperiod. Att såsom svenska mejeriernas riksförening ifrågasätter överlämna åt föreningen att efter godkännande av jordbruksnämnden fastställa avgiftsbeloppet anser jag i likhet med nämnden icke kunna ifrågakomma. Hinder möter däremot givetvis ej mot att avgiftsbeloppet av Kungl. Maj:t jämkas i den mån ändring sker i de förutsättningar, som föreligga, när det bestämmes. Alltför ofta vidtagna ändringar i mjölkavgiftens belopp äro dock av uppbordestekniska skäl icke önskvärda.

Den av riksföreningen eftersträfvade större smidigheten vid handhavandet av mjölkregleringen uppnås i allt fall därigenom, att smörpriset och i samband därmed mjölkpriset blir rörligt. Självfallet böra dock svängningarna i dessa båda priser icke bliva för stora. Prisutjämningsbidraget under senare halvåret 1935, då riksnoterings för runmärkt smör legat vid 215 öre för kilogram, har utgjort i medeltal för landet ungefär 3.5 öre för kilogram produktmjölk. Detta torde innebära, om man antager kostnaderna vid mejeri för smörets beredning vara cirka 1 öre för kilogram mjölk, att jordbrukarna under ifrågavarande tid erhållit ett pris för produktmjölken av cirka 9.1 öre för kilogram, vartill kommer skummjölakens värde. På grund av margarinaccisens sänkning i början av innevarande år skulle, om medel från smörprispfonden ej tillförts mjölkregleringen samt förhållandena i övrigt varit oförändrade, samma utbyte för jordbrukarna för närvarande hava uppnåtts först vid ett smörpris av ungefär 225 öre för kilogram. En sänkning av smör-

priset till 2 kronor för kilogram skulle under enahanda förutsättningar medföra en minskning av motsvarande utbyte till cirka 8.4 öre för kilogram produktmjölk. En höjning av smörpriset till exempelvis 250 öre för kilogram skulle på samma sätt åstadkomma en förbättring av utbytet till 9.8 öre för kilogram produktmjölk. Mellan sist angivna gränser synes smörpriset böra som regel ligga. Med hänsyn till att åren närmast före inträdet av jordbrukskrisen utbytet av produktmjölken torde hava legat vid omkring 10.5 öre för kilogram, vill jag i anslutning till vad förut anförts förorda, beträffande priset å produktmjölk, att detta i genomsnitt för hela landet tillåtes svänga mellan sistnämnda pris, 10.5 öre, samt 8 öre för kilogram utan att några särskilda ingrepp i prisreglerande syfte från statsmakternas sida vidtagas. I dessa mjölkpriser har hänsyn ej tagits till skummjölakens värde, vilket med utgående från nuvarande prisnivå torde kunna beräknas till omkring 2 öre för kilogram. Om detta belopp lägges till de båda priser, mellan vilka produktmjölkpriset skall tillåtas svänga, bliva gränserna 12.5 öre samt 10 öre för kilogram.

Därest mjölkregleringen i fortsättningen anordnas i enlighet med angivna riktlinjer, skulle något behov icke föreligga av att bibehålla smörpriset, vilken inrättats närmast för att mildra eller borttaga återverkningarna å mjölkpriset av svängningar i smörpriset inom och utom landet. Denna fond uppvisar för närvarande en behållning av 4,800,000 kronor. De medel, som finnas i fonden den 1 juli 1936, torde lämpligen även i fortsättningen böra förvaltas av riksföreningen för att enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande användas för att höja prisutjämningsbidraget i syfte att därigenom undgå alltför starka prisstegringar å smör och andra mejeriprodukter eller ock för att möjliggöra undvikande av tillfälliga ändringar av de vidtagna stöd-anordningarna eller andra liknande ingrepp från statens sida på mjölkmarknadens område. För samma ändamål torde ock kunna användas av riksföreningen efter medgivande av jordbruksnämnden reserverade prisutjämningsmedel, vilka inestå den 1 juli och icke anses böra utbetalas i prisutjämningsbidrag för tiden intill nämnda dag. Kungl. Maj:t bör dock äga befogenhet använda sistberörda medel jämväl för andra med mjölkregleringen sammanhängande ändamål.

Genom att övergå till ett mera rörligt inhemskt smörpris, vilket anpassas efter tillgången och efterfrågan på smör inom landet, samt ett till sagda smörpris sig anslutande produktmjölkpris uppnår man även den förenklingen i det nuvarande systemet, att särskilt pristilllägg icke behöver utgå till jordbrukare, som tillverka lantsmör. En sänkning i smörpriset kommer nämligen att drabba samtliga smörproducenter lika oavsett om de tillverka smör å den egna gården eller lämna mjölken till mejeri. Visserligen kvarstår den olikheten, att mejerileverantörerna erhålla prisutjämningsbidrag samtligt med att de erlagga mjölkavgift, men denna olikhet har förefunnits alltsedan mjölkregleringen i dess nuvarande form genomfördes. Den fördel, som härigenom tillkommer mejerileverantörerna, synes icke bliva större, än att den kan anses befogad som ett led i statsmakternas strävan att stödja

mejerihanteringen i vårt land. Med denna utgångspunkt anser jag emellertid angeläget, att möjlighet beredes varje jordbrukare att, om han så vill, leverera sin mjölk till mejeri. I yttrande den 20 mars 1936 i anledning av viss framställning rörande skyldighet för mejeri att mottaga mjölk från annan än medlem har jordbruksnämnden framfört förslag om att som villkor för erhållande av prisutjämningsbidrag skulle föreskrivas, att mejeriet mottager mjölk från envar, som därom gör framställning, utan att därvid uppställa orimliga villkor. Vad jordbruksnämnden sålunda föreslagit anser jag mig kunna förorda. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med att plan fastställs för mjölkavgiftsmedlens användning under nästa regleringsperiod meddela erforderliga bestämmelser.

Jag övergår härefter till frågan om fortsatta åtgärder för

reglering av priserna å andra animaliska produkter än mjölk.

På *köttmarknadens* område hava regleringsanordningarna under senaste året i huvudsak bestått i en reglering av införseln av kött, i den mån så kunnat ske med hänsyn till Sveriges handelspolitiska läge, samt stöd åt exporten av nötkreatur. Otvivelaktigt har köttimporten medfört ogynnsamma verkningar för jordbruket i övre Norrland. Frågan om vidtagande av särskilda stödåtgärder för denna landsända är emellertid föremål för utredning inom jordbruksnämnden. När denna utredning slutförts, kommer jag att anmäla ärendet ånyo för Kungl. Maj:t. I övriga delar av Sverige synes däremot utbudet av kött ej hava varit större än att i stort sett tillfredsställande priser kunnat uppnås.

Det torde därför icke föreligga anledning att vidtaga omläggning av grunderna för ifrågavarande marknadsreglering. De möjligheter, som finnas att utan alltför höga kostnader exportera kött eller slaktdjur, böra sålunda tillsvida utnyttjas. Importen av samma varor bör vidare begränsas, i den mån så kan ske av handelspolitiska skäl. Prisbildningen inom landet bör medgivas ganska betydande rörelsefrihet. Därest köttpriserna tendera att mera varaktigt falla till en oskäligt låg nivå, bör dock Kungl. Maj:t äga befogenhet att vidtaga särskilda ingripanden i marknadsstödjande syfte. De åtgärder, som i dylikt fall närmast kunna ifrågakomma, äro utvidgning av exporten samt åtstramning av importen. Det kan även befinnas lämpligt att mildra importspärren för att undvika alltför starka stegringar i priserna vissa tider.

I fråga om *fläsk* hava de prisstödjande åtgärderna under det gångna året i huvudsak bestått i att stödja exporten av bacon till Storbritannien samt att reglera införseln av fläsk efter i huvudsak de grunder, som tillämpats i fråga om köttimporten. Fläskproduktionens anpassning efter föreliggande avsättningsmöjligheter har ock främjats av den begränsning av fodermedelstillförseln, som ägt rum. För att förhindra, att en tillfällig ökning i utbudet skulle framtvunga en alltför stark nedpressning av priset å fläsk, har vidare infrysning av fläsk i vissa fall förekommit. Det frusna fläsket

har sedan försålts vid sådana tillfällen, då knapphet rått. Knappheten på fläsk har dock vissa tider varit så framträdande, att fläskpriset skulle hava stigit till en nivå väsentligt överstigande medelprisnivån 1925/1929, därest icke särskilda åtgärder vidtagits. Då det givetvis i nuvarande läge såväl ur konsumtionens som i minst samma grad ur fläskproduktionens synpunkt icke är önskvärdt med en sådan prisnivå, enär densamma med säkerhet skulle hava till följd en så småningom skeende ansvällning av produktionen med åtföljande kraftiga prisfall, har det varit nödvändigt att vissa tider mildra importspärren. Likväl torde med all sannolikhet kunna befaras att nästkommande höst produktionen sväller ut, varför svårigheter att bibehålla nuvarande prisläge säkerligen komma att uppstå.

Någon anledning att frånga hittills tillämpade regleringsanordningar, som innebära, att prisbildningen för fläsk inom landet blir jämförelsevis fri, torde emellertid ej föreligga. Den svenska marknaden bör sålunda förbehållas i första hand den inhemska produktionen av fläsk genom att importen av samma vara begränsas, i den mån så kan ske av handelspolitiska skäl. Förefintliga exportmöjligheter böra vidare utnyttjas, givetvis dock under beaktande av att kostnaderna för exporten icke ökas över vad som kan anses rimligt. Regleringen av fodermedelstillförseln bör vidare bibehållas. Till frågan huru den skall anordnas återkommer jag senare. För att söka undgå alltför stora växlingar i fläskpriset torde vidare vid vissa tillfällen särskilda ingripanden från statens sida bliva erforderliga. Dessa böra, när fråga är om att stödja marknaden, i främsta hand begränsas att avse infrysning av fläsk för framtida försäljning. Kan det emellertid antagas, att produktionsöverskott kommer att föreligga en längre tid, är detta förfaringsätt näppeligen lämpligt. I sådant fall lärer ej återstå annat än att genom tillfällig export till s. k. sekundära marknader, i den mån sådan kan komma till stånd, eller genom nedsmältning av fläsk söka begränsa utbudet inom landet.

Nu avsedda särskilda ingripanden i marknadsreglerande syfte kunna självfallet icke äga rum i annat än begränsad omfattning och torde därför böra tillgripas först när fläskpriserna avvika rätt väsentligt från det nuvarande jämviktsläget. Infrysning liksom även export till sekundära marknader bör sålunda ej ske förrän partipriset i landet ligger under cirka 115 öre för kilogram, motsvarande ungefär 75 procent av medelpriset 1925/1929. Där-est fläskproduktionen skulle svälla ut mera avsevärt kan det givetvis med hänsyn till att de tillfälliga stödåtgärderna endast kunna genomföras i begränsad omfattning befinnas ändamålsenligt, att desamma tillgripas först vid ett lägre prisläge. Någon nämnvärd utökning av fläskimporten bör icke medgivas, förrän priset når upp till cirka 150 öre per kilogram, motsvarande ungefär sagda medelpris. Detta innebär dock icke, att jag anser det eftersträvansvärt, att priset under en längre tid hålles uppe vid denna nivå. Med hänsyn till den fara för ansvällning av produktionen, som ligger i en ur producentsynpunkt gynnsam prisnivå, anser jag tillrådligt att fläskpriset, beräknat som medeltal under längre tid, ej stiger över 130 à 135 öre för

kilogram. Med ett dylikt pris torde även för de många småbrukare, som tillgodose sitt behov av svinfoder till stor del genom inköp, fläskproduktionen vid nuvarande foderprisnivå lämna överskott.

Beträffande handhavandet av regleringsåtgärderna på såväl kött- som fläskmarknadens område har Sveriges slakteriförbund ifrågasatt, att detta skulle uppdragas åt förbundet under den kontroll, som från statsmakternas sida kunde anses önskvärd. Givetvis är det ur olika synpunkter till fördel, att jordbrukarnas organisationer medverka vid jordbruksregleringarnas genomförande. Sådan medverkan har ock från statens och dess organs sida städe eftersträfvats. På grund av att förhållandena på kött- och fläskmarknadernas område skifta mycket hastigt, är det emellertid icke möjligt att genomföra regleringarna på detta område efter i förväg meddelade mera detaljerade föreskrifter. Med hänsyn härtill samt i betraktande av de betydande intressekollisioner, som framtråda på området, synes det mig näppe-ligen kunna ifrågakomma att åt slakteriförbundet såsom enskild organisation uppdrages att handhava ifrågavarande marknadsregleringar. I varje fall anser jag det av principiella skäl uteslutet, att importregleringen för hit-hörande varor handhaves av slakteriförbundet.

För bestridande av kostnaderna för stödjande av kött- och fläskmarkna-derna bör slaktdjursavgift jämlikt förordningen den 7 juni 1935 (nr 279), i mån av behov, uttagas jämväl i fortsättningen.

Även på *äggmarknadens* område bestå regleringsåtgärderna i allt väsent-ligt i en reglering av införseln samt stödjande av exporten i sådan omfatt-ning, att den önskvärda avlastningen av den inhemska marknaden ernås. Vid sidan därav torde den allmänna höjningen i foderprisnivån hava bi-dragit till att begränsa äggproduktionen och på så sätt åstadkommit, att densamma bättre än tidigare anpassat sig efter föreliggande avsättningsmö-jligheter. Alltjämt synes den dock åtminstone vissa tider vara för stor.

Möjlighet att genom fodermedelsregleringen åstadkomma en fullt tillfreds-ställande anpassning av äggproduktionen torde emellertid icke föreligga. Det kan därför icke undvikas, att även i fortsättningen vid vissa tillfällen äggpriserna bliva jämförelsevis ogynnsamma. Jag anser dock önskvärt, att desamma om möjligt något förbättras i jämförelse med vad fallet var under 1935. Hittills tillämpade anordningar för äggprisets stödjande synas böra till sina huvudgrunder bibehållas oförändrade. Import av ägg bör medgi-vas endast i den mån den svenska marknadens behov ej kan i tillfredsstäl-lande omfattning tillgodoses. Exporten av ägg bör främjas genom utbeta-lande av pristillägg.

Äggutförseln har till sin omfattning varit mycket växlande. Ur olika syn-punkter, icke minst hänsynen till våra exportmarknader, är det önskvärt att ifrågavarande växlingar något minskas. Sannolikt komma variationerna hos äggpriset inom landet att därigenom ökas. En möjlighet att med i stort sett bibehållet prisläge undvika, att exporten i tider med ringa produktion ned-går alltför hastigt eller till och med upphör, är att medgiva införsel till er-

forderlig myckenhet. Att på förhand fastställa några gränser, inom vilka äggexporten bör röra sig, kan dock icke ifrågakomma, utan det bör ankomma på regleringsorganet att i detta hänseende i varje särskilt fall närmare besluta.

Kostnaderna för äggmarknadens stödjande böra liksom hittills bestridas av medel, som inflyta genom upptagande av skatt eller införselavgifter å fodermedel.

Beträffande

fodermedelsregleringen

hava de hittills vidtagna statliga stödåtgärderna inskränkt sig i huvudsak till en reglering av användningen av utländskt foder eller av utländska råvaror tillverkat foder. Regleringen sker genom uttagande av skatt eller införselavgifter å foder av nyssnämmt slag ävensom i fråga om annat sådant foder än oljekakor genom att införseln gjorts beroende av särskilt tillstånd av jordbruksnämnden. Beträffande havre tillkomma därjämte bestämmelserna om användande av viss myckenhet svensk havre vid tillverkning av havregryn och havremjöl. Fodermedelsregleringen har lett till en kraftig begränsning av förbrukningen av utländskt foder.

Jag anser, att även i fortsättningen nu tillämpade grunder vid regleringen av användningen av utländskt foder kunna i stora delar godtagas. Gällande bestämmelser om användande i viss utsträckning av svensk havre vid tillverkning av havregryn och andra till människoföda avsedda produkter av havre böra sålunda alltjämt tillämpas. Oljekakor böra vidare liksom nu beläggas med skatt av lämplig höjd. Å andra fodermedel än oljekakor bör, såvida ej särskilda omständigheter annat föranleda, utgå införselavgift. För sistberörda grupp av fodermedel bör vidare gälla, att införsel ej får ske utan att jordbruksnämnden lämnat tillstånd därtill. Beträffande handhavandet av importregleringen är det ur flera synpunkter önskvärt, att klara och fasta linjer härför uppdragas. Utformandet av dessa förutsätter emellertid en närmare kännedom om huru foderförsörjningen gestaltar sig i olika delar av landet och för olika grupper av jordbrukare. För vinnande av en dylik kännedom har i samband med att brödsädsinventering skett i början av 1936 även undersökning av foderförsörjningen verkställts. Bearbetningen av det därvid erhållna materialet pågår för närvarande. Redan nu anser jag mig dock i anslutning till vad jordbruksnämnden anfört vilja uttala, att begränsning i importen av fodermedel bör åvägbringas i första hand genom en lämplig avvägning av införselavgiften. Undantag härifrån bör göras för sådana varor, beträffande vilka införseltillstånd som regel icke bör medgivas. Till sådana varor hör för närvarande framför allt havre. Vidare kan det måhända befinnas lämpligt att beträffande införseln till vissa delar av landet särskilda regler tillämpas. Jag tänker härvid särskilt på Norrland. Rörande behovet av dylika särbestämmelser för nämnda landsändas del torde undersökningen rörande landets foderförsörjning även-

som förenämnda inom jordbruksnämnden pågående utredning komma att lämna besked.

I fråga om sådana utländska fodermedel, som finna sin huvudsakliga användning inom fläskproduktionen, anser jag mig kunna ansluta mig till jordbruksnämndens uppfattning om önskvärdheten av att söka hålla en stabil prisnivå. Som förut framhållits är nämnda produktion mycket rörlig, varför en förutsättning för att något så när lugna förhållanden på fläskmarknaden skola kunna åvägabringas torde vara, att prisnivån för det importerade svinfodret hålles jämförelsevis oförändrad. Detta kan endast ske genom att rörliga införselavgifter uttagas å majs. Avgifterna böra fastställas av Kungl. Maj:t eller, om Kungl. Maj:t så bestämmer, av jordbruksnämnden. De olägenheter, som genom en dylik anordning kunna befaras komma att uppstå för handeln, torde icke böra överdrivas. Särskilt om, såsom jordbruksnämnden ifrågasätter, möjlighet beredes importören att erlægga införselavgift med det belopp, som gäller vid tiden för varans inköp i utlandet, lära några större nackdelar för handeln icke behöva uppkomma. I åtskilliga av yttrandena över jordbruksnämndens förslag framhålles ock, att de olägenheter, som vidlåda en rörlig avgift å importerat foder, framträda med mindre styrka beträffande majs än beträffande andra fodermedel. Det synes mig i varje fall önskvärt, att försök göres med rörlig införselavgift å majs. Jag förordar sålunda, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att vidtaga härför erforderliga åtgärder. Bemyndigandet synes enklast kunna lämnas genom att viss ändring vidtages i 2 och 3 §§ förordningen den 18 maj 1934 (nr 153) om införselavgift å havre och majs jämte vissa andra fodermedel. Givetvis komma representanter för foderämnesimportörerna samt andra av frågan berörda intressen att beredas tillfälle framföra sina synpunkter vid utformningen av detaljföreskrifterna i ämnet. Därvid böra även beaktas vissa frågor av teknisk natur, vilka av generaltullstyrelsen berörts i avgivet yttrande över jordbruksnämndens förslag.

Beträffande den prisnivå, som bör eftersträvas för majs, finner jag mig i huvudsak kunna biträda vad jordbruksnämndens majoritet härutinnan anfört. Såvitt nu kan bedömas, torde sålunda majspriset enligt Sveriges allmänna lantbrukssällskaps noteringar böra i medeltal för landet hållas vid omkring 15 öre för kilogram. Att gå högre anser jag ej lämpligt med hänsyn till det stora antal småbrukare, för vilka svinuppfödning utgör en viktig inkomstkälla och vilka sakna möjlighet att i tillräcklig mängd producera foder. En sänkning av priset under nämnda nivå skulle å andra sidan kunna medföra, att den jämvikt inom fläskproduktionen, som varit rådande under senaste halvåret, skulle rubbas och som följd därav ett försämrat utbyte av produktionen med all sannolikhet inträda. Givetvis kunna dock förhållandena bliva sådana, att det kan befinnas både lämpligt och nödvändigt att utgå från en annan prisnivå vid införselavgiftens fastställande. Som en följd av min inställning att majspriset bör hållas jämförelsevis stabilt tillstyrker jag vidare jordbruksnämndens förslag att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden erhåller befogenhet att, om

så erfordras, fastställa högre införselavgift än 6 öre för kilogram. Det synes mig dock nödvändigt, att befogenheten begränsas, och vill jag i sådant hänseende förorda, att maximibeloppet bestämmas till 8 öre för kilogram. Denna maximigräns, som för närvarande är fastställd för oljekakor, synes böra gälla ej endast för majs utan för samtliga i nyssnämnda förordning den 18 maj 1934 (nr 153) avsedda fodermedel.

Vad angår de fodermedel, som användas inom mjölkproduktionen, synes det däremot varken nödvändigt eller ens önskvärt att på förhand angiva någon särskild foderprisnivå som eftersträvansvärd. Mjölkproduktionens omfattning är nämligen beroende av ett flertal olika omständigheter. En av dessa är visserligen priset å det utländska kraftfodret, men vid sidan därav finnas åtskilliga andra faktorer av fullt lika stor betydelse. En och samma foderprisnivå kan under sådana förhållanden medföra helt olika verkningar i mjölkproduktionen. Härtill kommer, att införande av rörlig skatt å oljekakor säkerligen på grund av dessas olika kvalitet och den som regel olika prisutvecklingen för de skilda slagen av dem skulle hava till följd menliga återverkningar för fodermedelshandeln, vilket i sista hand återfaller å förbrukarna. En rörlig oljekaksskatt torde även, såsom kontrollstyrelsen framhåller, med hänsyn till den inhemska tillverkningen av oljekakor medföra stora betänkligheter ur skatteteknisk synpunkt. Jag anser därför, att i fråga om oljekaksskatten nuvarande anordning, enligt vilken Kungl. Maj:t utan att eftersträva någon på förhand fastställd prisnivå bestämmer skattens belopp efter föreliggande behov samt vidtager ändring däri, när sådan påkallas, hör bibehållas. Liknande förfarande synes även böra tillämpas vid bestämmande av införselavgiftens storlek för andra inom mjölkproduktionen mera allmänt använda fodermedel, såsom kli. Genom att sålunda importen av kli kommer att regleras genom införselavgiftens höjd synes den marginal, som för närvarande föreligger mellan å ena sidan klipriset i Sverige och å andra sidan klipriset utomlands med tillägg av utgående införselavgift, komma att försvinna. Möjlighet skulle ock föreligga att smidigt anpassa importregleringen efter föreliggande behov av kli inom landet.

Av fodermedelsimportörerna hava framförts yrkanden om att vid sänkning av skatten å oljekakor restitution av densamma skulle medgivas till den del den belöpte å inneliggande lager. Jag anser emellertid tillräckliga skäl ej föreligga för en sådan anordning. I anslutning härtill synes ej heller efterbeskattning böra ske vid höjning av skatten.

Beträffande därefter sådana importerade fodermedel, som användas huvudsakligen inom äggproduktionen, såsom hömjöl och köttmjöl, har svenska ägghandelsförbundet hemställt, att införselavgiften måtte sänkas. Såsom jag redan framhållit är jag fullt medveten om att foderregleringen för äggproducenterna medför vissa svårigheter, men dessa synas på grund av det inbördes samband, som råder mellan jordbrukets olika grenar, icke kunna undvikas. Självfallet kommer dock det av ägghandelsförbundet framförda förslaget att prövas i samband med att frågan om införselavgifternas höjd för nästa regleringsperiod upptages till avgörande.

Jordbruksnämnden har även föreslagit, att den begränsning av foderme-

delstillförseln å den svenska marknaden, som åstadkommes genom reglering av införseln av utländska fodermedel, skulle kompletteras med bemyndigande för Kungl. Maj:t att i fall av behov lätta marknaden genom export av svensk fodersäd. En åtgärd i dylik riktning bör givetvis i anslutning till vad jag tidigare anfört ifrågakomma, endast för den händelse priset å fodersäd nedgår under 75 procent av medelpriset för motsvarande tid åren 1925/1929. Även med en dylik begränsning anser jag emellertid nämndens förslag i denna del ägnat ingiva stora betänkligheter. Åtskilliga av de jordbrukare, som odla fodersäd för avsalu, kunna nämligen som regel på ett tillfredsställande sätt realisera fodersäden genom att använda den i sin animalieproduktion. Visserligen föreligga fall, där på grund av särskilda omständigheter denna möjlighet ej är för handen, men det synes näppeligen påkallat att med anledning därav företaga ingrepp av den räckvidd, varom här är fråga. Ett ingripande i prisstödande syfte på fodersädsmarknaden skulle nämligen säkerligen komma att störa jämvikten mellan priserna å olika fodermedel och därigenom förhindra en nödvändig anpassning av foderväxtodlingen efter de förhandenvarande förhållandena. Härtill kommer, att kostnaderna för en dylik stödaktion sannolikt torde bli jämförelsevis betydande, därest syftet med densamma skulle vinnas. Jag vill erinra om att avsättningen inom landet av den för avsalu bedrivna produktionen av havre för närvarande underlättas genom det fraktbidrag, som utgår vid transport av havre från södra och mellersta Sverige till vissa delar av Norrland m. m. Denna anordning torde böra bibehållas, varvid jag dock förutsätter, att Kungl. Maj:t äger vidtaga erforderliga jämkningar i nu gällande bestämmelser. Jag anser mig på anförda skäl icke böra förorda, att Kungl. Maj:t utverkar sådant bemyndigande av riksdagen, som av jordbruksnämnden föreslagits.

I fråga om

brödsädsregleringen

utgöras de statliga regleringsanordningarna för närvarande i första hand av inmalningstvånget samt i anslutning härtill regleringen av importen av brödsäd och därav beredda produkter. För att bereda tillverkare av mjöl och gryn samt vissa produkter därav möjlighet att vidmakthålla sin tidigare upparbetade export av ifrågavarande tillverkningar hava vidare bestämmelser meddelats angående utbetalande i vissa fall av pristilllägg vid export av mjöl och gryn med mera. Som direkt prisstödande åtgärd har därjämte sedan flera år tillbaka tillämpats det s. k. inlösningsförfarandet.

Med den inställning jag har till frågan om jordbruksregleringarnas allmänna planläggning synes det mig självfallet, att inmalningstvånget samt importregleringen för brödsäd och därav beredda produkter böra bibehållas. Någon anledning att vidtaga ändring i de härför meddelade bestämmelserna torde ej heller föreligga. Skulle jämkningar i berörda bestämmelser ävensom i gällande föreskrifter angående utbetalande i vissa fall av pristilllägg vid utförsel ur riket av mjöl m. m. visa sig erforderliga under nästa konsumtionsår, äger Kungl. Maj:t befogenhet förordna härom.

Genom att sålunda medverka vid tillvaratagande av de inom landet befintliga avsättningsmöjligheterna för svensk brödsäd har staten, enligt min mening, fyllt sin huvudsakliga uppgift i fråga om brödsädsodlingens stödande. Att staten därjämte skulle genom varaktiga anordningar, vilka innebära eller förutsätta export av omalen brödsäd, med statligt bidrag bereda ökat utrymme för svensk brödsäd anser jag av flera skäl icke böra ifrågakomma. Bibehållandet av inlösningsförfarandet kan numera, sedan brödsädsodlingen i Sverige så utvidgats, att den under normala förhållanden lämnar en skörd, som är fullt tillräcklig för landets behov, komma att så småningom leda till en stadigvarande export av brödsäd med statsunderstöd för undanskaffande av det överskott, som blivit inlöst. Men även som en tillfällig åtgärd för att stödja brödsädsmarknaden under nästa konsumtionsår anser jag inlösningsförfarandet i nuvarande läge föga lämpat. Det utgör visserligen en både effektiv och enkel anordning för att under en tid, då brödsädsmarknaden är utsatt för stora påfrestningar, skapa säkerhet för att odlingen erhåller ett visst stöd. I den mån förhållandena ändra sig därhän, att någon dylik säkerhet icke kan anses erforderlig, synes emellertid ett bibehållande av anordningen icke minst med hänsyn till de risker ur statsfinansiell synpunkt, som den medför, möta stora betänkligheter. Att jag förra året ansåg mig kunna förorda inlösningsförfarandets bibehållande jämväl under konsumtionsåret 1935/1936 för att trygga en viss bottennivå för brödsädspriserna var beroende på den fara för ett sammanbrott av brödsädsmarknaden, som då förefintliga stora lager av äldre skörd innebar, samt de skadliga verkningar för andra grenar av jordbruket, som ett dylikt sammanbrott kunde få. Numera hava emellertid brödsäds-lagren avsevärt nedbragts och i fråga om återstoden kommer jag i det följande att föreslå sådana dispositioner att vid bifall härtill någon fara för sammanbrott på brödsädsmarknaden icke torde föreligga. Därest, på sätt jag tidigare förordat, åtgärder vidtagas för att prisnivån för importerad fodersäd skall kunna hållas jämförelsevis stabil och vid en mot nuvarande animaliepriser svarande höjd, kommer vidare brödsädsmarknaden, såsom lantbruksstyrelsen framhåller, att erhålla ett mycket verksamt stöd. Särskilt för ordnandet av brödspannmålens belåning är en stabilisering av sagda prisnivå av stort värde. Jordbruksnämnden har ock i sitt utlåtande ansett sig böra framhålla, att förutsättningarna för att prisbildningen skall kunna lämnas fri nu äro väsentligt gynnsammare än tidigare. Liknande synpunkter framföras med styrka i flertalet över nämndens utlåtande avgivna yttranden. De farhågor, som yppas i vissa jordbruksorganisationers yttranden, att ett slopande av inlösningsförfarandet skulle komma att medföra stor osäkerhet på marknaden samt försvåra en sund lagringsverksamhet, synas mig icke böra tillmätas alltför stor betydelse. De på området verksamma lantmannaorganisationerna hava numera nått den styrka och omfattning, att de säkerligen kunna påverka prisutvecklingen i önskad riktning. Jag anser mig vidare böra understryka, att, därest inlösningsförfarandet skulle bibehållas, inlösningspriserna måste, för att alltför stora förluster skulle

kunna undvikas, så bestämmas, att den genom sagda priser garanterade prisnivån anslöte sig till den åsyftade foderprisnivån. Då vidare genom fastställande av inlösningspriser fara föreligger för att prisutvecklingen bindes vid dessa, får det i nuvarande läge icke anses uteslutet, att ett inlösningsförfarande komme att verka hindrande på en eljest välmotiverad stegring av brödsädspriserna. Med hänsyn till vad jag sålunda anfört, finner jag mig icke kunna förorda, att inlösningsförfarandet bibehålles för nästa regleringsperiod.

Vad nu sagts utgör ej hinder för att det kan befinnas önskvärt, att staten i vissa situationer mera tillfälligt ingriper i prisreglerande syfte. Av samma skäl, som, enligt vad jag tidigare utvecklat, bör föranleda staten att vidtaga särskilda ingripanden, när prisläget för olika slag av animalieprodukter hotar att nedgå alltför mycket, anser jag, att staten bör genom att anordna stödköp söka förhindra, att brödsädspriserna tillfälligtvis på grund av rikliga utbud sjunka ned till en alltför låg nivå. Utgår man från att höstpriserna för vete under åren 1925/1929 utgjorde i medeltal mellan 20 och 21 öre för kilogram, vill det synas, som om sådana särskilda stödåtgärder varom nu är fråga få anses påkallade, därest vetepreiserna under höstmånaderna (oktober—november) tendera att nämnvärt sjunka under 15 öre för kilogram. För råg synes motsvarande bottenpris böra vara 14 öre för kilogram. Denna nivå torde icke böra gälla som bottenprisläge under konsumtionsårets senare del. För att underlätta en successiv stegring av brödsädspriserna mot konsumtionsårets slut i syfte att undvika alltför rikliga utbud under hösten och främja en sund lagringsrörelse synes bottennivån böra höjas, i den mån man kommer närmare konsumtionsårets slut. Vid sistnämnda tidpunkt anser jag, att man bör söka stödja priser, som i fråga om brödsäd av normalkvalitet ligga vid omkring 16 kronor 50 öre för deciton vete samt 15 kronor 50 öre för deciton råg.

Därest årets skörd skulle bliva av samma storlek som exempelvis 1933 eller 1934 års skördar, kan det bliva nödvändigt, att mycket betydande kvantiteter brödsäd inköpas av staten för att nyss angivna prisnivå skall kunna uppehållas. Jag anser emellertid i anslutning till de synpunkter, som jag tidigare framfört, att genom de tillfälliga stödåtgärder, varom nu är fråga, icke får avses att skapa någon garanti för brödsädsprisets uppehållande å viss nivå under alla förhållanden. Med hänsyn härtill samt i anslutning till vad som anförts i de vid jordbruksnämndens utlåtande fogade reservationerna anser jag mig böra förorda, att den stödköpta kvantiteten må vid varje tillfälle omfatta högst 100,000 ton. Om så sker, torde det i allmänhet icke möta några svårigheter att hålla brödsädspriserna å den åsyftade nivån, därest skörden icke överstiger årsbehovet med mer än högst nämnda kvantitet. Blir däremot skörden större, kan det sannolikt icke undvikas, att brödsädspriserna sjunka. Därigenom ökas emellertid utfodringen av brödsäd och jämvikt mellan utbud och efterfrågan kan på så sätt även i ett dylikt läge uppnås vid ett pris, som ligger något över foderprisnivån. Att brödsädspriserna nedgå, när skörden blir riklig, bör icke möta några betänklig-

heter, när jordbrukarna som regel genom det rikliga skördeutfallet erhålla full kompensation för prissänkningen. Även med hänsyn till angelägenheten av att jämvikten inom växtodlingen icke störes, synes icke något vara att invända mot en dylik utveckling.

Särskilda ingripanden i prisreglerande syfte torde böra ske ej endast när brödsädspriserna hota att falla under en viss bottennivå utan även när priserna kunna befaras stiga högre än vad som med förut angivna utgångspunkter får anses skäligt. Detta kan lätt inträffa, därest skörden ej blir tillräcklig för behovet. Även om brödsäd tillföres marknaden i nödig omfattning antingen genom försäljning från befintliga lager av äldre skörd eller genom ökad införsel av utländsk brödsäd föreligger givetvis i dylikt läge möjlighet att genom återhållsamhet i fråga om utbudet driva upp priserna. En dylik utveckling bör enligt min mening icke förhindras, förrän priserna nått en viss gräns. Alltför höga brödsädspriser kunna emellertid befaras medföra en kraftig utvidgning av brödsädsodlingen under kommande år med därav föranledda ökade påfrestningar å regleringsanordningarna. Som en övre gräns för brödsädspriserna vill jag i fråga om vete av normalkvalitet förordna ett höstpris av omkring 20 kronor för deciton med avdrag av utgående veteavgift samt ett sommarpris, som ligger cirka 1 krona 50 öre högre för deciton. För råg böra motsvarande priser vara minst 1 krona lägre för deciton. Även därest dessa maximipriser skulle kunna uttagas, kan det förväntas, att mjölpriserna komma att ligga avsevärt lägre än i genomsnitt åren 1925/1929.

Regleringsåtgärderna på brödsädsodlingens område för nästa konsumtionsår böra handhavas av svenska spannmålsaktiebolaget. Bolagets närmare uppgifter i detta hänseende synas böra bestämmas i särskilt avtal mellan staten och bolaget. Förslag till dylikt avtal torde få som *bilaga B*¹ fogas till statsrådsprotokollet. Vid uppgörande av avtalsförslaget hava bestämmelserna i nu gällande avtal mellan staten och bolaget ävensom i 1934 års spannmålsutrednings förslag till liknande avtal i tillämpliga delar tagits till utgångspunkt.

Som rörelsemedel äger bolaget för närvarande anlita i första hand sitt aktiekapital å 5,000,000 kronor. Därjämte kunna efter beslut av Kungl. Maj:t statsobligationer, löpande med en ränta av 4 procent, å tillhoppa 30,000,000 kronor, ställas till bolagets förfogande för att användas som säkerhet för bolagets upplåning. Dylika obligationer belånas för närvarande i riksbanken till 85 procent av deras nominella belopp. Ifrågavarande rörelsemedel hava numera delvis bundits därigenom, att bolaget övertagit svenska spannmålsföreningens lager av spannmål av äldre skörd, varför det synes påkallat att bolagets rörelsemedel utökas. Till frågan härom återkommer jag i det följande.

Även för nästa år torde man böra räkna med vissa förluster å spannmålsaktiebolagets verksamhet i samband med brödsädsodlingens stödande. Utgår man från att genom stödköpsverksamheten bolaget övertager 100,000 ton brödsäd till ett pris av 16 kronor för deciton vete och 15 kronor för deciton

¹ Se ovan sid. 2.

råg samt räknar man vidare med att sagda kvantitet kan realiseras till ett nettopris av i medeltal 10 kronor för deciton, skulle förlusten å stödköpsverksamheten komma att uppgå till omkring 5,500,000 kronor. Tages därjämte hänsyn till att bolagets kostnader för administration, kontroll med mera kunna uppskattas till i runt tal 500,000 kronor årligen, skulle sålunda bolaget nästa år komma att redovisa en sammanlagd förlust av cirka 6,000,000 kronor. Denna bör liksom hittills täckas genom uttagande av veteavgift. Härför skulle erfordras, att avgiften bestämdes till 1.5 öre för kilogram. Emellertid synas mig även kostnaderna för realisationen av befintliga lager av äldre skörd böra till viss del täckas av veteavgiftsmedel. I likhet med jordbruksnämnden vill jag förordna, att en veteavgift av 1 öre för kilogram uttages för sistberörda ändamål. För nästkommande konsumtionsår torde sålunda avgiften böra, såvitt nu kan bedömas, utgå med oförändrat belopp eller 2.5 öre för kilogram, varigenom cirka 10,000,000 kronor skulle kunna beräknas komma att inflyta. I fråga om gällande bestämmelser i övrigt rörande veteavgift synes någon ändring icke vara påkallad.

Jag övergår härefter att behandla frågan om

uppläggande av ett reservlager av brödsäd samt avvecklingen av förefintligt brödsädsöverskott.

I sitt utlåtande den 6 december 1935 har jordbruksnämnden föreslagit, att av nuvarande innehav av brödspannmål en kvantitet av förslagsvis 150,000 ton skulle tillsvidare bibehållas i lager. Härav avses en myckenhet av omkring 100,000 ton för tillgodoseende av behovet av ett brödsädsförråd ur beredskapssynpunkt samt återstoden för att användas i utjämningsssyfte. De myndigheter och organisationer, som hörts i anledning av sagda förslag, tillstyrka i allmänhet detsamma.

Frågan om uppläggande av ett reservlager av brödsäd synes mig böra i förevarande sammanhang betraktas främst ur den synpunkten, att nuvarande spannmålsöverskott måste disponeras på ett eller annat sätt. Utgående härifrån synes det mig önskvärt i betraktande av, bland annat, det allmänna läget i världen, att realisationen av överskottet icke påskyndas utan i stället viss myckenhet brödsäd tillsvidare behålles inom landet. Med hänsyn härtill vill jag förordna, att av den spannmål, som den 1 september 1936 finnes i statens ägo, 100,000 ton tillsvidare under nästkommande konsumtionsår bibehålles såsom ett beredskapslager. I vad mån detta lager bör bli av permanent karaktär torde lämpligen kunna göras till föremål för senare avgörande. Vad angår det av jordbruksnämnden framförda förslaget om att ytterligare 50,000 ton brödsäd skulle tillsvidare behållas för att användas såsom en utjämningsreserv till undvikande av tillfällig sänkning av inmalningsprocenterna synes det mig, som om denna fråga närmast bör övervägas i samband med att realisationen i övrigt av nu befintliga överskott behandlas. Härtill återkommer jag i det följande.

Lagringen av beredskapslagret torde böra bedrivas i huvudsak enligt de

riktlinjer, som jordbruksnämnden uppdragit. Svenska spannmålsaktiebolaget bör handhava verksamheten i fråga. Utbyte av den lagrade spannmålen bör helt naturligt verkställas på sådant sätt att de naturliga marknadsförhållandena rubbas så litet som möjligt. Detta innebär, att försäljning av brödsäd från ifrågavarande lager icke sker till lägre priser än dem, som gälla i öppna marknaden för spannmål av motsvarande kvalitet, samt vidare att en mot den försålda kvantiteten svarande myckenhet brödsäd som regel utan dröjsmål återköpes. Givetvis kan det dock i vissa situationer inträffa, att det ur brödsädsregleringens synpunkt vore till fördel, om lindring i återköpskyldigheten kunde medgivas. I dylika fall bör det ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra, huruvida och i vilken omfattning återköp skall äga rum. Beträffande förfarandet i övrigt vid utbytet liksom även i fråga om det sätt, varpå lagerhållningen skall ske, torde Kungl. Maj:t böra äga meddela de föreskrifter, som prövas nödiga. Jag anser mig dock böra framhålla nödvändigheten av att spannmålsaktiebolaget i senast berörda hänseenden erhåller samma vidsträckta rörelsefrihet som bolaget för närvarande har beträffande spannmål, som av detsamma inköpes eller inlöses. Hinder bör icke föreligga för bolaget att, om och i den mån så finnes lämpligt, träffa avtal med lagerhållare att mot viss ersättning lagra spannmål för bolagets räkning. Några särskilda direktiv, att lagring skall företrädesvis ske i statliga lagerhus, finner jag icke böra meddelas. Det torde emellertid kunna förväntas, att de statliga lagerhusen skola i betydande omfattning kunna tagas i anspråk för ifrågavarande lagerhållning. Med hänsyn till att jag utgår ifrån, att uppläggande av ifrågavarande beredskapslager närmast är att betrakta såsom ett uppskjutande av realisationen av förefintligt spannmålsöverskott, synas mig tillräckliga skäl nu icke föreligga att å spannmålsaktiebolaget överflytta de arbetsuppgifter, som för närvarande åvila statens lagerhus- och fryshusstyrelse.

Ifrågavarande beredskapslager skulle i huvudsak utgöras av spannmål, som bolaget övertagit av svenska spannmålsföreningen. Därvid har spannmålen åsatts ett värde av i genomsnitt 10 kronor för deciton, vilket ungefär motsvarar vad som nu kan utfås vid spannmålen realisation. Jag anser lämpligt, att den i reservlagret ingående spannmålen bokföres till sagda belopp. Härför skulle sålunda erfordras ett engångskapital av 10,000,000 kronor. Bolaget har vidare av spannmålsföreningen övertagit ytterligare omkring 100,000 ton spannmål till ett värde av likaledes 10 kronor för deciton. Härför torde åtgå 10,000,000 kronor. Vidare kan det beräknas, att bolaget kommer att få inlösa högst omkring 50,000 ton brödsäd till ett genomsnittspris av 16 kronor 50 öre för deciton, för vilket skulle erfordras 8,250,000 kronor. Utöver förstnämnda belopp 10,000,000 kronor erfordras sålunda för fullgörande av bolaget nu åvilande förpliktelser rörelsemedel å tillhopa högst cirka 18,000,000 kronor. Detta belopp kommer visserligen att frigöras i den mån spannmålen realiserar, men det synes dock icke troligt, att beloppet kommer att nämnvärt nedgå före den 1 september 1936. I rörelsemedel för sin fortsatta verksamhet för brödsädsmarknadens stödjande torde bolaget,

såsom framgår av vad tidigare anförts, behöva cirka 16,000,000 kronor. Bolagets kapitaltillgångar, däri inräknat, vad som kan erhållas i lån hos riksbanken mot säkerhet av de statsobligationer, som efter beslut av Kungl. Maj:t få ställas till bolagets förfogande, uppgå till cirka 30,000,000 kronor. I rörelsemedel skulle således för bolaget erfordras ytterligare cirka $(10,000,000 + 18,000,000 + 16,000,000 - 30,000,000 =)$ 14,000,000 kronor. Med hänsyn härtill tillstyrker jag, att fullmäktige i riksgäldskontoret bemyndigas att efter Kungl. Maj:ts beslut tillhandahålla bolaget statsobligationer av förut nämnt slag intill ytterligare belopp av 20,000,000 kronor.

Kostnaderna för lagerhållningen hava med bortseende av ränteutgifter av jordbruksnämnden beräknats till 2 kronor för år och deciton lagrad spannmål. Då räntan för närvarande vid belåning av statsobligationer utgör 2.5 procent, torde även med inräknande av ränteutgifter icke böra räknas med högre belopp än 2 kronor 25 öre för år och deciton. För hela beredskapslagret motsvarar detta en årlig utgift av 2,250,000 kronor. För dessa kostnader bör spannmålsaktiebolaget erhålla ersättning enligt samma grunder, som gälla för bolagets övriga utgifter för spannmålsregleringen. Kostnaderna i fråga äro att anse som utgifter för realiserandet av brödsädsöverskottet och böra följaktligen bestridas av de medel, som må användas för täckande av förluster å spannmålsregleringen.

Om i enlighet med vad jag här förordat ett beredskapslager av 100,000 ton brödsäd anordnas, skulle den 1 september 1936 vid sidan av nämnda lager finnas ett spannmålsöverskott av inemot 150,000 ton. Härav torde i runt tal 50,000 ton vara erforderliga för att möjliggöra bibehållande av mjölkvaliteterna vid övergången till det nya konsumtionsåret. Det faktiska överskottet skulle sålunda stanna vid högst cirka 100,000 ton. Även om jag anser, att man icke bör vidtaga särskilda åtgärder för att påskynda realisationen av detta överskott, synes det mig icke tillrådligt att alltför länge uppskjuta densamma med hänsyn till de dryga lagringskostnaderna. Jag utgår därför ifrån, att åtminstone huvuddelen av ifrågavarande myckenhet kommer att under loppet av 1936 och början av 1937 avyttras på ett eller annat sätt. Huruvida och i vad mån viss kvantitet bör bibehållas för att användas som utjämningsreserv, torde böra bedömas med hänsyn till då föreliggande förhållanden. Därest exempelvis årets skörd blir riklig, torde någon anledning att bibehålla ett dylikt utjämningslager icke komma att föreligga. Annorlunda gestaltar sig läget, därest skörden blir knapp. Det torde därför böra ankomma på Kungl. Maj:t att med hänsyn till det aktuella läget träffa avgörande, om och i vilken utsträckning ett dylikt utjämningslager bör finnas.

För försäljning av ifrågavarande spannmålsöverskott till kvarnändamål å den inhemska marknaden torde böra gälla de direktiv, som nyss förordats beträffande dylikt försäljning av spannmål från beredskapslagret. Jag tänker mig därvid, att bolaget kommer att under sommaren och de tidigare höstmånaderna tillämpa sådan prispolitik vid sina försäljningar, att kvarnarna

eftersträva att före den nya skördens marknadsförande fylla sitt huvudsakliga behov av spannmål av äldre skörd för övergången från ett konsumtionsår till ett annat. Skulle det emellertid visa sig lämpligt, att bolaget för angivna ändamål försäljer spannmål efter nyssberörda tid, torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra, huruvida och i vad mån återköp skall ske. För den spannmål, som säljes för annat än kvarnändamål, kommer givetvis ej att kunna erhållas ett pris, som motsvarar marknadsläget i Sverige för kvarnduglig brödsäd. Då det pris, till vilket spannmålen övertagits, ungefär motsvarar vad som torde erhållas vid dess realisation, synes man emellertid icke behöva befara några ytterligare förluster på realisationen.

Vad däremot angår de sammanlagda förlusterna å spannmålsregleringen intill den 1 september 1936 hava de i en inom jordbruksnämndens kansli upprättad promemoria, vilken torde få fogas till statsrådsprotokollet som *bilaga C*, beräknats till 90,000,000 kronor. Behållningen i fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen den 1 september 1936 torde enligt samma promemoria kunna beräknas till omkring 17,500,000 kronor, vartill kommer ett av fjolårets riksdag å riksstaten anvisat anslag för ifrågasvarande ändamål av 5,000,000 kronor. Det skulle sålunda återstå ett belopp av cirka 67,500,000 kronor att avskrivna.

Enligt vad jag förut anfört kan av en veteavgift av 2.5 öre för kilogram beräknas inflyta cirka 10,000,000 kronor för år. Kostnaderna för svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet samt för anordnande av ett beredskapslager av brödsäd torde kunna uppskattas till (6,000,000 + 2,250,000 =) 8,250,000 kronor. Skulle det befinnas lämpligt att upplägga jämväl ett utjämningslager, kunna kostnaderna komma att ytterligare något ökas. Emellertid föreligger givetvis den möjligheten, att årets skörd blir svag, i vilket fall några kostnader för bolagets stödköpsverksamhet icke torde uppstå. För-siktigheten bjuder dock att icke räkna med lägre kostnader för bolagets stödköpsverksamhet och beredskapslagrets anordnande samt eventuellt uppläggning av utjämningslager än sammanlagt 5,500,000 kronor. I dylikt fall skulle av veteavgiftsmedel för konsumtionsåret 1936/1937 finnas tillgängliga (10,000,000 — 5,500,000 =) 4,500,000 kronor att användas för täckande av förlusterna å spannmålsregleringen.

Chefen för finansdepartementet torde senare i samband med en förnyad inkomstberäkning få anmäla frågan om de ändringar i tidigare framlagda förslag om avskrivning, som kunna föranledas av här anförda beräkningar.

Beträffande

potatisregleringen

torde följande böra framhållas.

För främjande av avsättningen av potatis har alltsedan den 1 oktober 1933 tillverkningen och avsättningen av potatismjöl varit föremål för reglering. Avsättningen av potatismjölet för tiden 1 oktober 1935—30 september 1936 har ordnats genom ett mellan statens potatismjölnämnd och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. träffat avtal. Vid godkännande av sagda

avtal har Kungl. Maj:t gjort förbehåll om att den i § 10 av nämnden gjorda utfästelsen vinner riksdagens godkännande. Denna utfästelse har föreningen önskat erhålla till skydd mot de risker, som äro förbundna med föreningens i avtalet gjorda åtagande att till reglerade priser inköpa den till 170,000 deciton uppgående årstillverkningen. De åsyftade riskerna sammanhånga med att de prisreglerande åtgärderna, i likhet med själva avtalet, tillsvidare begränsats till det tillverkningsår, som går till ända den 30 september 1936. Vid avtalets godkännande har Kungl. Maj:t förklarat sig vilja till riksdagen avlåta framställning om utfästelsens godkännande. Denna framställning torde nu böra göras.

Jag anser mig i detta sammanhang böra erinra, att potatismjölsnämnden i skrivelse den 24 mars 1936 med hänsyn till prisutvecklingen å fodermedelsmarknaden samt det höjda sockerbetspriset hemställt, att priset å fabrikspotatis, som för tillverkningsåret 1935/1936 utgör 13 öre per stärkelseprocent och hektoliter fritt fabrik, skall nästa tillverkningsår utgöra under tiden 1 oktober—31 december 1936 14 öre för hektoliter och under tiden 1 januari—30 september 1937 14.5 öre för hektoliter. Genom beslut förut denna dag har Kungl. Maj:t bifallit nämndens hemställan.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat torde de i överensstämmelse med 1934 års riksdags beslut inrättade båda fonderna

jordbrukets prisregleringsfond och fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen

alltjämt böra bestå. Sedan nu tillstyrkta förslag genomförts skulle till jordbrukets prisregleringsfond komma att ingå dels accis å margarin, dels skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl, dels slaktdjursavgift, dels införselavgift å havre och majs jämte vissa andra fodermedel, dels ock slutligen särskilda införsel- och utförselavgifter å slaktdjur, kött och fläsk samt ägg. Till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen skulle ingå dels vad som inflyter i form av veteavgift, dels ock införselavgift å vete och råg samt därav beredda produkter. Tillförseln av ifrågavarande avgifter bör i fortsättningen liksom hittills redovisas över riksstaten. I det genom innevarande års statsverksproposition framlagda riksstatsförslaget, nionde huvudtiteln, punkt 107, hava i avbidan på avlåtande av proposition i ämnet intäkterna av de avgifter, som skola inflyta till prisregleringsfonden, beräknats till 24,000,000 kronor. Till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen inflytande avgifter hava i riksstatsförslaget, nionde huvudtiteln, punkt 106, upptagits till 10,000,000 kronor.

Intäkterna av nu utgående veteavgift jämte vad som inflyter i form av införselavgift å vete och råg samt därav beredda produkter kunna för tiden 1 juli 1936—30 juni 1937 beräknas till cirka 10,000,000 kronor, vilket belopp tillföres fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen. Ett här emot svarande belopp torde alltså böra anvisas såsom förslagsanslag under

nionde huvudtiteln för »Avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen».

Vad beträffar de avgifter, som skola ingå i jordbrukets prisregleringsfond, torde intäkterna av margarinaccisen för budgetåret 1936/1937 böra beräknas till 11,000,000 kronor. I oljekaksskatt torde kunna beräknas komma att under sagda budgetår inflyta cirka 7,000,000 kronor. Intäkterna av införselavgift å havre och majs samt vissa andra fodermedel böra beräknas till 2,000,000 kronor. Antagas inkomsterna av övriga hithörande avgifter komma att utgöra 2,000,000 kronor, skulle sålunda till prisregleringsfonden ingå tillhoppa cirka 22,000,000 kronor. Å riksstatens utgiftssida torde alltså böra under nionde huvudtiteln anvisas ett förslagsanslag å sistnämnda belopp för »Avsättning till jordbrukets prisregleringsfond».

Användningen av till prisregleringsfonden hörande medel bör ske enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande. I anslutning till vad jag tidigare anfört synes därvid, såvida ej särskilda skäl föranleda annat, följande disposition av medlen böra gälla. Margarinaccismedlen, i den mån de influtit efter den 30 juni 1935, tillföras mjölkregleringen. Slaktdjursavgiften användes för slaktdjursmarknadens stödjande. Medel, vilka inflyta genom uttagande av särskild införsel- eller utförselavgift å animalieprodukter, torde likaledes i första hand böra användas för stödjande av priset å den vara, varå avgiften utgår. Beträffande oljekaksskatten torde den hittills tillämpade regeln vid fördelning av de inflytande medlen med 90 procent till mjölkregleringen och 10 procent till äggproduktionens stödjande böra bibehållas. Medel, vilka inflyta på grund av införselavgiften å havre och majs med flera fodermedel, böra i första hand användas för bestridande av kostnaderna för åtgärder, som föranletts av den genom avgiftens uttagande förorsakade fördyringen av fodermedlen inom landet. Så länge nuvarande anordning med utlämnande av fraktbidrag vid transport av havre till Norrland med flera delar av landet bibehålles, böra sålunda kostnaderna härför i fortsättningen liksom hittills bestridas av genom sagda införselavgift inflytande medel. I övrigt böra medlen användas till stödjande, i mån av behov, av äggproduktionen samt för tillgodoseende av med jordbruksregleringarna sammanhängande allmänna behov.

Chefen för finansdepartementet torde i annat sammanhang få anmäla frågan om de ändringar av vissa inkomstitlar å riksstaten, som kunna föranledas av här framställda förslag.»

Yttranden överlämnade till utskottet.

Rörande det i motionerna I: 85 och II: 209 framställda förslaget om *importreglering av potatis* hava yttranden avgivits av lantbruksstyrelsen, statens potatismjölsmånad och kommerskollegium.

Lantbruksstyrelsen erinrar till en början att frågan om importreglering av potatis tidigare varit föremål för styrelsens prövning i utlåtande till

Kungl. Maj:t den 4 december 1934, därvid styrelsen — på vilken det icke syntes ankomma att pröva frågan ur handelspolitisk synpunkt — ur synpunkten av de intressen, styrelsen hade att företräda, ansett sig böra tillstyrka införande av importreglerande bestämmelser för matpotatis, samt anföra vidare:

»För att belysa frågans nuvarande läge har lantbruksstyrelsen låtit utföra nedanstående sammanställning med ledning av statistiken över importen av potatis och statistiska centralbyråns skördeuppgifter över potatisskörden åren 1925—1935. Att märka är emellertid, att nämnda import omfattar jämväl potatisflingor, en import som dock med hänsyn till sin ringa omfattning synes kunna lämnas utan avseende.

Sveriges import och skörd av potatis.

Import av löpande årets skörd och annan oberedd ävensom potatisflingor, stat. nr 94—95. Från och med 1930 stat. nr 106—107.

Å r	I m p o r t		Skörd, ton
	Ton	Värde i kronor	
1925.....	9,352	1,006,732	2,106,074
1926.....	988	113,751	1,952,676
1927.....	16,738	1,519,271	975,192
1928.....	29,450	3,843,715	1,707,689
1929.....	857	159,081	1,885,430
1930.....	2,020	210,438	1,758,903
1931.....	14,774	944,432	1,481,895
1932.....	4,292	331,049	¹ 2,133,649
1933.....	499	56,838	¹ 1,977,498
1934.....	780	66,060	¹ 1,942,411
1935.....	² 5,943	² 414,364	¹ 1,740,630

Av denna sammanställning framgår, att potatisimporten under 1935 avsevärt stegrats i jämförelse med motsvarande import under de två närmast föregående åren. I vad mån detta kan sammanhänga därmed, att potatisskörden 1935 var relativt låg, är svårt att avgöra. Det förhållandet, att potatisimporten under 1935 till större delen eller med icke mindre än 5,083,950 kilogram hänför sig till månaderna maj—juli, talar emellertid för att så knappast kan hava varit fallet. Snarare synes det, som om 1934 års potatisskörd skulle hava varit av mindre god beskaffenhet och att viss brist å gammal potatis — importen avser nämligen huvudsakligen sådan — förelagat sommaren 1935.

Importen av vanlig matpotatis torde så gott som uteslutande ske över Stockholm. På grund av de bestämmelser, som med hänsyn till risken för potatiskräftans spridande gälla i fråga om införsel av potatis, torde gammal potatis för närvarande egentligen kunna införas endast från Estland, som har förbindelse med Stockholm och lättast kan införa potatis över denna ort.

¹ Preliminära siffror.

² Enligt preliminär uppgift från tullverket.

Den inverkan potatisimporten kan hava haft på prisläget för matpotatis torde därför närmast böra framgå av utvecklingen i fråga om prisläget för potatis i parti uti Stockholm. Av lantbrukssällskapet sättes en notering för grossistpris för matpotatis i Stockholm, en notering som torde få anses såsom en tämligen användbar mätare på detta prisläge.

Här nedan har lantbruksstyrelsen gjort en sammanställning av prisiägena för potatis i parti åren 1925—1935 och därvid jämväl anført dessa prisers relativa läge i förhållande till medelpriset för åren 1925—1929. För jämförelses skull har i denna sammanställning jämväl upptagits kungl. socialstyrelsens riksmedelpris för matpotatis i detaljhandeln. Sistnämnda pris, som gäller i öre per 5 liter, har omräknats till öre per kilogram genom multiplikation med 0.2857 (1 hektoliter = 70 kilogram).

Pris å potatis i Sverige 1925—1935.

Å r	Socialstyrelsen		Sveriges allmänna lantbrukssällskap	
	Potatis, gammal		Grossistpris i Stockholm	
	öre/kg	1925/1929 = 100	öre/kg	1925/1929 = 100
1925.....	16.57	109	11.22	111
1926.....	12.86	85	7.03	70
1927.....	14.57	96	9.30	92
1928.....	18.28	120	14.08	139
1929.....	13.43	89	8.87	88
1930.....	12.00	79	7.27	72
1931.....	12.57	83	8.55	85
1932.....	12.57	83	7.67	76
1933.....	10.29	68	6.03	60
1934.....	10.29	68	6.02	60
1935.....	12.29	81	8.28	82

Denna översikt över prisutvecklingen synes icke giva vid handen, att den något stegrade potatisimporten utövat större eller mera ogynnsamt inflytande på prisläget, även om det icke kan anses uteslutet, att nämnda prisläge kunnat vara högre, därest å denna vara, liksom å åtskilliga andra, en importreglering förekommit. Medelpriset för potatis i parti uti Stockholm har fastmera under 1935 varit avsevärt bättre än de två närmast föregående åren, då potatisimporten var obetydlig. En undersökning av partipriset under årets olika månader giver vid handen, att partipriset under de tre månader, under vilka motionärerna avse att priset icke borde understiga 7 öre per kilogram, under 1935 ställt sig sålunda:

September	7.69 öre per kilogram
Oktober	7.13 » » »
November	7.00 » » »

För att ett medelpris av 8.28 öre per kilogram skall kunna uppstå, måste priset under de övriga månaderna hava varit så högt, att det bör hava täckt jämväl lagrings- och övriga kostnader.

Erfarenheten under 1935 har sålunda icke visat någon förändring i de förhållanden, som föranledde lantbruksstyrelsens i förenämnda utlåtande den 4 december 1934 gjorda uttalande. Lantbruksstyrelsen måste alltså vidhålla, att potatisimporten i dess nuvarande omfattning icke synes ha någon större betydelse för den inrikes prissättningen å matpotatis. Styrelsen vidhåller tillika sin uppfattning, att denna import på grund av särskilda förhållanden inom exportområdet kan komma att få en sådan utveckling, att importreglerande bestämmelser ur de synpunkter lantbruksstyrelsen har att företräda bliva önskvärda.

I detta sammanhang må också framhållas, att den stegring i prisläget för potatis, som tydligen inträffat, i viss mån torde vara att hänföra till en rationalisering av potatishandeln. Ytterligare åtgärder i denna riktning äro såväl ur producenternas som konsumenternas synpunkt önskvärda. Lantbruksstyrelsen vill också erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 7 juni 1935 uppdragit åt lantbruksstyrelsen att verkställa av riksdagen i skrivelse den 7 maj 1935 (nr 200) begärd utredning angående införande av kvalitetsbestämmelser att gälla bland annat vid handel med potatis samt vidtaga de åtgärder, vartill utredningen kan föranleda. Denna utredning pågår för närvarande inom styrelsen.»

Statens potatismjölslännd påpekar, att beträffande den potatisodling, som erfordras för framställning av brännvin och stärkelse, frågan om importreglering för närvarande kunde anses sakna direkt praktisk betydelse, enär enligt gällande ordning utländsk potatis icke finge användas för ifrågavarande tillverkning och priset å den för tillverkningen inköpta potatisen för varje tillverkningsår fastställdes av Kungl. Maj:t. Vad beträffar frågan om skydd för den inhemska odlingen av matpotatis erinrar nämnden om att den i yttrande till bevillningsutskottet den 24 februari 1934 framhållit, att den förekommande importen, ehuru i och för sig vanligen obetydlig, utgjorde ett irritationsmoment för marknaden, vilket invercade störande på avsättningsförhållandena och prishöjningen för potatis inom landet. Nämnden tillägger:

»I motionen gives beträffande priset å fabrikspotatis uttryck för den mening, att detta hittills fastställts alltför lågt. Utan att djupare ingå på denna fråga och alla de faktorer, som måste tagas i betraktande vid avvägningen av berörda pris, vill nämnden meddela, att det nu gällande priset å dylik potatis bygger bland annat på den beräkningen, att detsamma skall motsvara ett partipris å till Stockholm från Skåne försåld matpotatis av 7 kr. per 100 kg. De ingående kalkyler, nämnden härutinnan verkställt, utvisa, att skillnaden mellan priset å 100 kg fabrikspotatis med 18 % stärkelsehalt och ovan nämnda pris å 7 kr. så nära som möjligt sammanfaller med de kostnader i form av frakt till Stockholm, avgång vid sortering, rensnings- och sorteringslöner, emballage, lastnings- och lossningsarbete, handelsprovisioner m. m., vilka kostnader leverantören av fabrikspotatis i allt väsentligt undslipper. Tages därjämte hänsyn till att leveranserna av fabrikspotatis till allra största delen ske på hösten, d. v. s. ungefärligen vid den tid, då det av motionärerna såsom ett önskemål uppställda grundpriset å 7 kr. i Stockholm per 100 kg matpotatis skulle gälla, torde det vara tydligt, att vad av dessa anförts beträffande för lågt pris å fabrikspotatis i verkligheten står i strid med deras uppfattning om matpotatisprisets lämpliga läge.»

Kommerskollegium, som i frågan inhämtat yttranden från handelskammarna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt från Stockholms potatisengrossistförening, anför efter att inledningsvis hava angivit importkvantiteterna och den årliga potatisskördens storlek under åren 1933—1935 (jfr lantbruksstyrelsens yttrande) i huvudsak följande:

»En import av denna omfattning kan enligt kollegii mening näppeligen hava i så hög grad som motionärerna synas föreställa sig inverkat på prisnivån inom landet. Något stöd för att importen skulle haft pristryckande verkan får man icke heller av de av Sveriges Allmänna Lantbrukssällskap offentliggjorda prisnoteringarna för potatis. Större delen av importen 1934 ägde rum under november månad. Engrospriset i Stockholm för potatis (prima, välsorterad vara), som under större delen av oktober samma år varit kronor 5: 50 per 100 kg, ändrades icke under november, och under december steg priset till 6 kronor för 100 kg. Under år 1935 ägde större delen av potatisimporten rum i maj och juni. Engrospriset å potatis, vilket i slutet av april 1935 varit kronor 7: 25 per 100 kg, steg under denna tid till 8 kronor i mitten av maj, vilket pris sedan noterades under återstoden av maj och hela juni. Vad priset under övriga delen av år 1935 beträffar understeg detsamma allenast i början av året det av motionärerna såsom önskvärt angivna, 7 kronor för 100 kg. Medelpriset under året var enligt uppgift av Lantbruksstyrelsen kronor 8: 28 per 100 kg. Under innevarande år har priset stigit från 7 kronor per 100 kg i början av året till kronor 8: 90 i början av mars.

En av orsakerna till det under näst föregående och innevarande år väsentligt förbättrade prisläget å matpotatis torde vara, att viss rationalisering av potatishandeln ägt rum. Sålunda har enligt vad kollegium inhämtat standardförpackningar för matpotatis införts över hela landet. Vidare har Stockholms Potatisengrossistförening i samarbete med Sveriges Allmänna Lantbrukssällskap arbetat på införande av standardnormer för kvalitet och sortering. Slutligen kan nämnas, att prisnotering å matpotatis numera äger rum efter enhetliga grunder.

Enligt kollegii mening bör man gå vidare på den sålunda inslagna vägen och därvid bland annat eftersträva att höja kvaliteten på matpotatis. Erinras må, att 1935 års riksdag begärde skyndsamt utredning angående införandet av kvalitetsbestämmelser att gälla bland annat vid handeln med potatis. Denna utredning läser för närvarande verkställas inom Lantbruksstyrelsen.

Däremot finner kollegium sig böra nu liksom tidigare under de senare åren, då fråga varit om åtgärder för hindrande av import av potatis till Sverige, ställa sig avvisande mot sådana åtgärder.

Sedan frågan om importreglering av potatis senast var föremål för behandling i riksdagen, nämligen vid 1934 års riksdag, hava i två hänseenden förändringar inträtt, som synas tala emot vidtagande av en sådan åtgärd. Å ena sidan synes nämligen genom den prishöjning, som inträtt å matpotatis sedan början av år 1935, behovet av en importreglering för vinnande av en prisförhöjning hava minskats. Vidare har i mars månad 1935 ett clearingavtal avslutats med Estland, och det är med hänsyn till detta avtal av vikt att icke lägga hinder i vägen för importen till Sverige från Estland. Såsom av den bifogade statistiken framgår härrör importen av annan potatis än nyskördad så gott som uteslutande från Estland, och ett bortfallande av denna import i större omfattning skulle givetvis komma att menligt inverka på möjligheten att vinna balans i clearingen. Enligt vad kollegium från clearingkontoret inhämtat uppgå de på clearingkontot verkställda inbetalningarna för

från Estland importerad potatis för tiden $\frac{1}{4}$ — $\frac{31}{12}$ 1935 till 283,000 kronor och för tiden $\frac{1}{1}$ — $\frac{20}{3}$ 1936 till 32,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får kollegium hemställa, att förevärande motioner icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»

Vidare har från *Sveriges fjäderfäavelsförening* till utskottet inkommit en skrivelse, däri föreningen hemställt, att utskottet ville föreslå riksdagen besluta om sådana åtgärder, att importen av slaktfjäderfä reglerades, så att priserna å varan komme att ligga på sådan höjd, att det lönade sig att tillvarata och saluföra de partier, som funnes att tillgå inom landet. Till utveckling av sin framställning har föreningen anförts följande.

»Importen av slaktfjäderfä har under senare år oavbrutet stigit till skada för avsättningen på den svenska marknaden. Den ojämförligt största delen av denna import har kommit från Finland, som framgår av nedanstående tabell.

År 1929	importerades	192,946	kg.	varav från Finland	112,582	kg.
» 1930	»	258,210	»	»	127,886	»
» 1931	»	258,206	»	»	180,775	»
» 1932	»	250,419	»	»	229,636	»
» 1933	»	281,050	»	»	257,260	»
» 1934	»	341,012	»	»	316,740	»

Importen under år 1935 uppgives preliminärt ha uppgått till c:a 600,000 kg. och har alltså i det närmaste fördubblats. Enligt vad föreningen för sport har importen även under innevarande år visat samma tendens att stiga. Det är speciellt importen av utslagshöns och delvis även slaktkycklingar, som varit besvärande, och svårigheter hava uppstått att finna avsättning till skäliga priser för svenska partier, i många fall av bättre kvalitet än de importerade.

Föreningen har i sitt upplysningsarbete bland producenterna starkt framhållit betydelsen av en rationell gallring bland hönsbesättningarna för att på så sätt minska hönsantalet utan att minska produktionen och samtidigt höja nettointkomsten från hönsgårdarna. Om icke utslagshönsen kunna avvärdas till rimliga priser blir givetvis detta föreningens arbete förgäves. Genom slaktkurser, demonstrationer, utställningar och uppsatser i sin tidskrift söker föreningen lära producenterna att framställa kvalitetsprodukter. En oavvislig förutsättning för att en gödning av fjäderfä med nuvarande havre- och majspriser skall vara lönande är givetvis, att priset på de färdiga slaktprodukterna ligger över lönsamhetsgränsen och icke genom import till dumpingpriser omöjliggöres.

Föreningen vill framhålla, att det med säkerhet inom vårt land finnes god tillgång på slaktdjur av den kvalitet, som importeras. Genom det påbörjade organisationsarbetet på slaktfjäderfähandels område, som avser bildandet av fjäderfäslakterier och fjäderfägödningsanstalter, kunna genom organisationens försorg dessa partier slaktat fjäderfä sammanföras och utföras på marknaden. Det nuvarande prisläget hindrar emellertid organisationens utbyggande icke minst med anledning av det osäkerhetstillstånd, som den oreglerade importen framkallar. På grund av de relativt stora kostnader, som äro förknippade med sammanförandet till avsättningsorterna, kvalitetsförbättringen, slakten och förpackningen, blir det pris producenterna erhålla så lågt, att det är föga lockande att söka avsäta sina slaktprodukter genom organisationen. Då producenten icke själv kan finna avsättning för

utslagsdjuren till rimliga priser, kommer därför en stor del av utslagshönsen aldrig ut i marknaden. Detta förhållande medverkar även till en minskad rekrytering av hönsbesättningarna, vilket får till följd, att utgallringen av äldre och för äggläggning mindervärdiga höns blir otillräcklig. Då äldre höns i allmänhet icke värpa nämnvärt under vintern, kan detta förhållande åtminstone delvis förklara den äggbrist, som innevarande år gjort sig gällande och som förorsakat en oroväckande stor import av ägg.

Den svenska slaktfjäderfäproduktionen är för närvarande fullständigt oskyddad och har icke erhållit någon kompensation för foderfördyringen. Då dessutom importen sker från länder med svag valuta och utan foderfördyrande restriktioner kan det knappast förvåna, att de svenska slaktfjäderfäproducenterna icke kunna upptaga konkurrensen med de utländska producenterna, åtminstone vad gäller priserna.»

Utskottets yttrande.

Allmänna synpunkter.

Departementschefen har i sitt ovan återgivna anförande till statsrådsprotokollet framhållit, att prisutvecklingen å jordbrukets alster under år 1935 varit i stort sett gynnsam för producenterna samt att det genomsnittliga prisläget för olika jordbruksprodukter — vilket av honom angivits ligga vid cirka 85 procent av vad det var åren närmast före jordbrukskrisens inträde — numera med hänsyn till förhållandena kunde anses vara i stort sett tillfredsställande. Under hänvisning till att behovet av prisstödjande åtgärder från det allmännas sida av allt att döma syntes komma att kvarstå en längre tid framåt har departementschefen vidare uttalat, att strävandena på hithörande område nu borde inriktas på att med utgångspunkt från det prisläge, som rått under senaste halvåret, söka åvägabringa den förenkling och stabilisering av stödandordningarna, som vore möjlig att genomföra. I anslutning härtill har departementschefen föreslagit, att priserna å de svenska jordbruksprodukterna icke böra fastslås vid viss nivå utan bliva rörliga för att sålunda vägleda såväl produktionen som jämväl konsumtionen. Den undre och övre gräns, inom vilka priserna å jordbruksprodukter inom landet enligt departementschefens förslag skola få röra sig utan särskilda ingripanden från Kungl. Maj:ts eller regleringsorganens sida, har av honom angivits till 75, respektive ungefär 100 procent av medelpriserna åren 1925—1929.

Utskottet kan i princip ansluta sig till departementschefens uppfattning rörande lämpligheten av att icke fastslå priserna å jordbruksprodukter vid en på förhand fixerad nivå utan tillåta desamma att vara rörliga inom vissa gränser. Av skäl, som närmare skola beröras vid behandlingen av mjölkregleringen och fodermedelsregleringen, har dock utskottet ansett sig böra föreslå vissa modifikationer i detta hänseende, i syfte att skapa ökade garantier för att ändamålet med de statliga stödandordningarna inom dessa områden uppnås.

Beträffande den genomsnittliga prisnivå å jordbrukets alster, som genom regleringsåtgärderna bör eftersträvas, har utskottet kommit till den uppfattningen, att någon höjning av nuvarande nivå ur olika synpunkter måste anses fullt befogad. Visserligen har på sätt departementschefen framhållit den genomsnittliga förräntningen för jordbruket under bokföringsåret 1934/1935 varit relativt tillfredsställande, men detta gynnsamma resultat har såsom i flera av motionerna betonats till stor del berott på osedvanligt riklig skörd. Ett tungt vägande skäl för en förbättrad prisnivå å jordbruksprodukter utgör även den från alla håll framhållna önskvärdheten av att uppnå en förbättring av lantarbetarnas och de mindre jordbrukarnas ekonomiska och sociala förhållanden. Förutsättningen för att komma till en tillfredsställande lösning av lantarbetarnas lönefråga torde vara, att jordbrukarna erhålla bättre möjligheter att utbetala högre löner. Såsom inriktning för jordbruksstödet torde därför böra eftersträvas att föra upp medelprisnivån å ifrågavarande produkter, så att den närmar sig det genomsnittliga prisläget under åren 1925—1929. I konsekvens härmed anser utskottet, att det bör söka undvikas, att priserna å de olika varorna nedgå så långt som till 75 procent av sistnämnda genomsnittspris, samt att åtgärder i syfte att hålla tillbaka en prisstegring å jordbruksprodukter icke böra tillgripas, förrän prisläget något överstiger medelprisnivån för omförmälda femårsperiod. Utskottet har sålunda velat uttala sig för en mindre jämkning uppåt i förhållande till departementschefens förslag såväl av det genomsnittliga prisläget för jordbrukets alster som ock av den undre och den övre gräns, inom vilka priserna å dessa alster böra tillåtas röra sig utan att särskilda ingrepp från regleringsorganens sida vidtagas. Vad nu sagts bör äga tillämpning endast under förutsättning att någon mera betydande förskjutning i det allmänna prisläget inom landet icke sker. Skulle en dylik förskjutning inträffa, böra givetvis jordbruksprodukternas pris tillåtas följa med. — Genom vad utskottet ovan uttalat torde utskottet hava beaktat vad i förevarande ämne anförts och yrkats i de likalydande motionerna I: 21 och II: 65 samt i motionerna II: 819 och 822. Även de yrkanden, som i frågan framställts i motionerna II: 113 och 812, torde i stort sett få anses tillgodosedda genom utskottets uttalande.

I de likalydande motionerna I: 35 och II: 106 har yrkande framställts om att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande möjligheten att låta en höjning av prisnivån för jordbruksprodukter komma jordbrukets arbetskraft tillgodo samt för riksdagen framlägga härav föranledda förslag. Utskottet vill i anledning av motionerna erinra, att departementschefen med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 februari 1936 tillkallat en utredningsman för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande åtgärder till förbättring av lantarbetarnas löneställning ävensom sex sakkunniga att med utredningsmannen deltaga i överläggningar i ämnet. Utskottet, som anser den i förevarande motioner avhandlade frågan vara av stor betydelse och kräva ett allsidigt bedömande, utgår från att vad i motionerna anförts tages under övervägande vid den sålunda igångsatta utredningen. — Vidare har i motionen II: 817 gjorts framställning om att riksdagen måtte i

skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om föranstaltande av skyndsamt utredning angående de riktlinjer, efter vilka de fortsatta prisreglerande åtgärderna på jordbrukets område böra avpassas med hänsyn till i motionen framförda synpunkter, samt om framläggande för nästa års riksdag av de förslag, vartill utredningen kan föranleda. Enligt vad som framgår av den i motionen lämnade motiveringen anse motionärerna, att innan man går att fastställa vissa gränser för prisbildningen på jordbruksprodukter en allsidig utredning bör vidtagas såväl i fråga om den allmänna pris- och lönenivån på andra områden än jordbrukets som ock rörande möjligheterna att utan vållande av överproduktion åstadkomma regleringsanordningar, vilka medgiva en i förhållande till andra företagsgrenar skälig inkomst- och lönestandard för jordbrukets folk, ävensom beträffande möjligheterna att, utan sönderbrytande av regleringsanordningarnas effektivitet för jordbruket i dess helhet, bättre än hittills tillgodose jordbrukarna i de nordliga delarna av vårt land och de mindre jordbrukarna i övrigt. I anledning av denna motion vill utskottet erinra om att undersökning för närvarande pågår inom jordbruksnämnden rörande de förhållanden, varunder jordbruket arbetar i Norrland i jämförelse med andra landsdelar. Utskottet förväntar, att denna undersökning färdigställs i så god tid, att resultatet av undersökningen tillika med de förslag, vartill den kan giva anledning, hinna föreläggas nästa års riksdag, samt förutsätter, att Kungl. Maj:t redan under nästkommande regleringsperiod vidtager de åtgärder, som Kungl. Maj:t inom ramen för sin befogenhet kan finna lämpliga i anledning av utredningen. Beträffande övriga i motionen avhandlade frågor torde desamma, i den mån så finnes böra ske, komma att av Kungl. Maj:t och jordbruksnämnden göras till föremål för undersökning utan att riksdagen i skrivelse gör framställning därom.

Mjölkregeringen.

Departementschefen uttalar, att mjölkregeringen bör i sina huvudgrunder bibehållas oförändrad. Emellertid föreslås i propositionen vissa jämkningar i olika avseenden. Således förordas, att Kungl. Maj:t skulle bemyndigas att begränsa de smörkvantiteter, beträffande vilka pristillägg vid utförsel bör utgå, i syfte att åstadkomma en jämnare smörexport än hittills, varav skulle följä, att smörpriset inom landet bleve mera rörligt än under föregående och innevarande regleringsperiod. Ifråga om produktmjölkspriset anser departementschefen, att detta bör få svänga mellan 10.5 öre och 8 öre för kilogram, om hänsyn ej tages till skummjölkvärdet, vilket enligt nuvarande prisnivå torde kunna beräknas till omkring 2 öre för kilogram, resp. mellan 12.5 öre och 10 öre per kilogram, om detta värde inberäknas. Departementschefen ifrågasätter vidare en sänkning av nu utgående mjölkavgift. I anslutning till vad departementschefen föreslagit beträffande rörligt pris å smör inom landet förordas i propositionen, att smörpriset slopas samt att pristillägg till lantbrukare, som leverera lantsmör, icke vidare skall utgå. Även i vissa andra hänseenden förordas av departements-

chefen jämkningar i nu tillämpade regleringsanordningar å förevarande område.

Vid övervägande av vad departementschefen föreslagit beträffande mjölkregleringens anordnande har utskottet icke kunnat undgå att ifrågasätta, hurvida så relativt betydande ändringar i dessa anordningar, som av departementschefen förordas, för närvarande äro påkallade. Enligt utskottets mening hava de under löpande regleringsperiod tillämpade regleringsanordningarna i stort sett verkat tillfredsställande ur producenternas synpunkt, utan att konsumenternas berättigade intressen åsidosatts, och försiktigheten synes därför bjuda att icke utan starka skäl slå in på nya och oprövade vägar.

Mjölkg regleringen torde vara den ur jordbrukets synpunkt mest betydelsefulla av de statliga stödanordningarna, särskilt som den kan utnyttjas av ett större antal jordbrukare i riket i dess helhet än övriga regleringsanordningar. Innan utskottet ingår på de särskilda regleringsanordningarna å nu förevarande område, anser sig utskottet böra till behandling upptaga frågan om den prisnivå inom landet, som bör eftersträvas för produktmjölk och smör. Såsom förut omnämnts har departementschefen ifråga om *produktmjölkpriset* föreslagit, att detta, om skummjölkvärdet inräknas, borde tillåtas svänga mellan 12.5 öre och 10 öre för kilogram. Från de allmänna utgångspunkter beträffande regleringsanordningarnas inriktning, som utskottet i det föregående angivit, anser utskottet, att det allmänna stödet åt mjölkproduktionen bör syfta till uppnående av en något högre prisnivå. Utskottet vill erinra om att i motionen II: 819 föreslagits, att de gränser, mellan vilka produktmjölkpriset skulle tillåtas svänga, borde höjas till respektive 13.5 öre och 11.5 öre för kilogram, inklusive ett till 2 öre uppskattat skummjölkvärde, samt att i motionen II: 822 förordats ett lägsta pris å produktmjölk av 11.5 öre, likaledes med inräknande av skummjölkvärdet. Framhållas må, att samtliga här övan angivna mjölkpriser beräknats efter avdrag av mejerikostnaderna. Utskottet, som finner vad ifrågavarande motionärer sålunda förordat värt beaktande, vill för sin del uttala sig för att priserna å produktmjölk såvitt möjligt hållas inom sistnämnda gränser. Därvid förbiser utskottet icke, att det under vissa omständigheter kan visa sig nödvändigt att åtminstone för någon kortare tid låta priset sjunka något under nyss angivna lägsta nivå.

Vad därefter angår *smörpriset* kan utskottet icke helt instämma i departementschefens uppfattning, att detta inom av honom angivna gränser — lägst 2 kronor och högst 2 kronor 50 öre för kilogram runmärkt smör enligt riksnotereringen — bör tillåtas fluktuera fritt utan att åtgärder vidtagas för att avtrubba svängningarna. Detta skulle nämligen kunna leda till relativt stora och täta prisväxlingar, något som näppeligen vore till gagn vare sig för producenter eller konsumenter. Det må icke förbises, att ofta återkommande växlingar i det inhemska försäljningspriset kunna menligt påverka avsättningen inom landet. Med hänsyn till det anförda anser utskottet, att regleringsorganen och mejerierorganisationerna böra i möjligaste

mån sträva efter att hålla smörpriset vid en någorlunda jämn nivå. Därmed har emellertid utskottet icke utsagt att, på sätt skett under sistlidna och nuvarande regleringsperiod, samma riksnötering å smör bör tillämpas under hela regleringsåret. I enlighet med vad departementschefen förutsatt synes det utskottet, som om priset bör hållas lägre under sommaren än under hösten och vintern med hänsyn till produktionsvolymens väsentligt olika storlek under dessa årstider. Med en dylik prissättning skulle det bli möjligt att hålla högre produktmjölkpris under vinterhalvåret än under sommaren, något som måste anses önskvärt med hänsyn till angelägenheten av att uppnå en någorlunda jämn mjölkproduktion under årets olika delar. Att märka är ock, att den under senare år fortgående utvecklingen mot allt större produktion av mjölk och smör under sommartiden försvårar möjligheterna att genomföra regleringsanordningarna. Med detta har utskottet emellertid ej velat uttala, att mjölkproduktionen icke bör vara högst under sommartiden, då produktionskostnaderna äro lägst. Utskottet kan följaktligen i detta hänseende ansluta sig till det uttalande, som i frågan gjorts i motionen II: 822, nämligen att det kan vara lämpligt, att det inhemska smörpriset blir i viss mån rörligt med hänsyn till växlingarna i produktionens storlek, men att förändringen i smörpriset därvid närmast bör utgöra en anpassning till säsongmässiga växlingar i produktionen och avsättningsförhållandena, så att priset kan hållas stabilt under tämligen långa perioder.

Mot de av departementschefen föreslagna gränserna, inom vilka smörpriset bör hållas, har utskottet intet att erinra. I genomsnitt synes något högre prisnivå än den som tillämpats under nuvarande regleringsperiod motiverad med hänsyn till att smörpriset får anses lågt i förhållande till priset å andra livsmedel.

En föreskrift om att *pristillägg* endast finge utgå å *exporterat smör* intill en viss högsta kvantitet skulle enligt utskottets förmenande försvåra uppnående av en prisbildning å smör i enlighet med vad utskottet ovan förordat. Särskilt synes det utskottet som om möjlighet bör hållas öppen att, om gynnsamt tillfälle till utökning av exporten yppar sig, detta tillfälle bör kunna utnyttjas för att åstadkomma en önskvärd avlastning av den inhemska marknaden. Även i förevarande hänseende delar följaktligen utskottet den mening, som kommit till uttryck i motionen II: 822. Utskottet är emellertid ense med departementschefen därutinnan, att en i stort sett jämn export är att föredraga framför en växlande samt att en ansvällning av exportkvantiteten i allmänhet bör undvikas, då detta otvivelaktigt är av betydelse, när det gäller att uppnå tillfredsställande exportpriser.

På sätt departementschefen föreslagit bör *accis å margarin* fortfarande uttagas. Utskottet kan sålunda icke biträda i motionerna II: 141 och II: 815 framställda yrkanden om margarinaccisens slopande. Vad angår accisens storlek anser utskottet, i likhet med departementschefen, att accisen bör så avvägas, att försäljningen av margarin hindras att svälla ut till följd av prisstödet åt smöret. Accisen, som för närvarande utgår med 20 öre för kilogram efter att under senare halvåret 1935 hava utgjort 30 öre för kilogram,

synes följaktligen böra anpassas efter smörprisets höjd. Som följd härav torde någon höjning av nu utgående accis å margarin böra vidtagas. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet vid 1935 års riksdag i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 1 uttalat sig för att, därest avsättningsmöjligheterna utomlands för smör skulle på grund av begränsning av smörexporten till våra viktigaste avsättningsmarknader eller eljest avsevärt försvåras, åtgärderna för åstadkommande av ökad användning av smör inom landet borde skärpas. Utskottet, som ansluter sig till detta uttalande, anser att en minskning av prisskillnaden mellan smör och margarin kan vara en av möjligheterna i detta hänseende. Genom vad utskottet sålunda uttalat torde vad i motionerna II: 819 och 822 i förevarande avseende anförts få anses besvarat.

I motionen II: 815 har yrkande framställts om att mejerierna, för att öka smörkonsumtionen inom landet och därmed »göra slut på den nuvarande dumpingen av svenskt smör», skulle bemyndigas att till mindre bemedlade svenska medborgare försälja smör för exempelvis samma pris som det, vartill margarinet saluhålles, varvid staten borde betala prisskillnaden i förhållande till riksnoteringsen. Då genomförandet av detta förslag skulle stöta på synnerligen stora praktiska svårigheter i olika hänseenden, finner utskottet sig icke kunna biträda detsamma.

I enlighet med vad departementschefen föreslagit böra genom margarinaccisen inflytande medel liksom under nuvarande regleringsperiod oavkortade tillföras mjölkregleringen. Utskottet kan sålunda icke biträda i motionen II: 814 framfört förslag om att ifrågasättande medel skola anslås till att förbilliga mjölk och produkter därav åt arbetslösa eller andra hjälpbehövande. Däremot finner utskottet, med instämmande i departementschefens här om gjorda uttalande, att de margarinaccismedel, som influtit före den 1 juli 1935, böra få användas enligt närmare bestämmande av Kungl. Maj:t för utlämnande i särskilda fall till hjälpbehövande av inhemska jordbruksprodukter, i främsta rummet mjölk, eller av andra förnödenheter — sålunda även mjölk eller mejeriprodukter — gratis eller till nedsatt pris. Härigenom äger Kungl. Maj:t möjlighet att, om så befinnes lämpligt, i någon mån tillgodose de önskemål, som framkommit i nyssberörda motioner II: 814 och 815.

Vidare bör, jämväl i enlighet med departementschefens förslag, viss andel av vad som inflyter i form av skatt å oljekakor tillföras mjölkregleringen, varjämte för erhållande av medel för bestridande av kostnaderna för regleringen *mjölkkavgift* bör uttagas. Svenska mejeriernas riksförening u. p. a. torde komma att göra framställning om upptagande av sådan avgift även under nästkommande regleringsperiod. De medel, som tillföras regleringen i form av margarinaccis, kraftfoderskatt och mjölkkavgift, böra i likhet med vad hittills gällt disponeras i första hand för pristillägg vid export av smör samt för prisutjämningsbidrag å produktmjölk. Såsom förut nämnts har departementschefen ifrågasatt, att mjölkkavgiften, vilken alltsedan den 1 juli 1933 utgått med 2 öre för kilogram, skulle sänkas. Som motivering härför

har departementschefen angivit, att de medel, som med hänsyn till den ringa exporten av smör stå till förfogande för utbetalning av prisutjämningsbidrag, äro rätt betydande. Vidare har av honom antytts faran för att vid bibehållande av nuvarande avgift prisutjämningsbidraget å produktmjölk skulle på vissa platser föranleda sådan höjning av produktmjölkpriset, att detta komme konsumtionsmjölkpriset så nära, att även detta senare pris därstädes finge höjas. Vad beträffar *priset å konsumtionsmjölk* är utskottet ense med departementschefen om att detta pris icke mera allmänt bör bringas att stiga. Utskottet vill emellertid icke motsätta sig någon jämkning uppåt av sistnämnda pris, därest särskilda förhållanden därtill föranleda. Särskilt vill utskottet betona, att det ur olika synpunkter, främst önskvärdheten att hålla en någorlunda jämn mjölkproduktion samt att uppnå en anpassning av priset till växlande produktionskostnader och mjölkkvalitet, kan vara lämpligt att konsumtionsmjölkpriset är högre under vinterhalvåret än under sommaren. Vad angår mjölkavgiftens storlek anser utskottet, att någon anledning till sänkning av avgiften icke för närvarande föreligger. Åtgärder i sådant syfte böra enligt utskottets mening vidtagas endast om tungt vägnande skäl därtill giva anledning och då allenast i mindre omfattning, därest ej alldeles särskilda förhållanden till annat föranleda. Utskottet kan sålunda i stort sett ansluta sig till vad i denna fråga anförts i motionen II: 822.

I motionen II: 815 har hemställts, att jordbrukare med 5 kor eller därunder skulle befrias från mjölkavgift. Vidare har i motionen II: 813 uttalats önskvärdheten av att jordbruksnämnden vid prövning av inkomna ansökningar om efterskänkande av mjölkavgift så vidsynt handlägger dessa ärenden, att alla mindre bemedlade småbrukare befrias från dem åvilande avgifter. Med anledning av det i förstnämnda motion framställda yrkandet vill utskottet erinra, att en vid 1935 års riksdag väckt motion om att från mjölkavgift skulle undantagas mjölk och grädde, som produceras å brukningsdel, varå regelmässigt ej hållas flera än 4 kor, av riksdagen avslogs. Då något förhållande icke inträffat, som motiverar ett ändrat ståndpunkts-tagande i denna fråga, anser sig utskottet böra avstyrka bifall till förevarande motion i denna del. Vidkommande det i motionen II: 813 uttalade önskemålet får utskottet bringa i erinran, att jämlikt 3 § 6 mom. förordningen den 26 juni 1933 (nr 391) — vilket författningsrum tillkommit genom förordning den 7 juni 1935 (nr 278) — mjölkavgift må, då särskilda förhållanden därtill föranleda, kunna efterskännas enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. Med stöd härav har Kungl. Maj:t under 14 § i kungörelsen den 20 juni 1935 (nr 362) med tillämpningsföreskrifter till nyssnämnda förordning den 26 juni 1933 medgivit, att då synnerliga omständigheter därtill föranleda av jordbruksnämnden fastställd mjölkavgift må efterskännas. Samtidigt har föreskrivits, att fråga om efterskänkande skall avgöras av nämnden, därest den avgiftsskyldiges förmåga att erlägga avgiften är väsentligen nedsatt på grund av tyngande underhållsskyldighet, sjukdom eller annan liknande ömmande omständighet samt han dessutom icke innehar lös egendom till högre sammanlagt värde än 3,000

kronor, och i andra fall av Kungl. Maj:t. Då sålunda avgiftsbefrielse kan ske, ankommer det på tillämpningen, i vilka fall eftergift bör medgivas.

Departementschefen har uttalat, att därest mjölkregleringen i fortsättningen anordnades i enlighet med av honom angivna riktlinjer något behov icke skulle föreligga att bibehålla *smörprisfonden*. Ej heller vid tillämpande av mjölkregleringen enligt utskottets förslag torde vara erforderligt att bibehålla ifrågavarande fond, enär utskottet förutsätter att svenska mejeriernas riksförening, som nu handhar exporten av smör, därvid skall så förfara, att vid de tider, då priset å exportsmör är förhållandevis gynnsamt, medel avsätts för användning vid tider, då priset å exportsmör är lågt. Utskottet har intet att invända mot att behållningen i fonden, vilken den 30 april 1936 uppgick till något över 4,200,000 kronor, disponeras i enlighet med vad departementschefen föreslagit. — De allmänna prisutjämningsmedel, vid ingången av maj 1936 uppgående till i det närmaste 4,700,000 kronor, som efter medgivande av jordbruksnämnden reserverats och vilka innestå den 1 juli, torde böra enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande användas för att höja prisutjämningsbidraget, när till följd av produktionsökning priset å produktmjölk hotar att sjunka under vad som kan anses skäligt. I enlighet med vad departementschefen föreslagit bör dock Kungl. Maj:t äga befogenhet att disponera sistberörda medel jämväl för andra med mjölkregleringen sammanhängande ändamål. — Vad slutligen angår de prisutjämningsmedel, som tills vidare innehållits inom vissa prisutjämningsdistrikt, har i motionen II: 819 uttalats, att dessa medel böra tillfalla de områden, som vid omedelbar utdelning skulle hava erhållit desamma. Utskottet, som i princip delar motionärernas uppfattning i detta hänseende, förordar, att dessa prisutjämningsmedel i första hand få användas för att höja prisutjämningsbidragen inom respektive områden och i andra hand, i den mån sådant låter sig göra, efter jordbruksnämndens förslag av Kungl. Maj:t disponeras för ändamål, som sammanhänga med mjölkregleringen.

Såsom en konsekvens av sitt förslag beträffande ett rörligt smörpris har departementschefen förordat, att särskilt pristillägg efter den 30 juni 1936 icke vidare skall utgå till jordbrukare, som tillverka och försälja *lantsmör*. I sådant avseende gäller för närvarande enligt kungörelsen den 28 juni 1935 (nr 415) angående användningen av de medel, som inflyta genom upptagande för tiden 1 juli 1935—30 juni 1936 av mjölkavgift m. m. att, därest riksnoteringen å runmärkt smör understiger 2 kronor 30 öre för kilogram, pristillägg må utbetalas med skillnaden mellan nämnda belopp och riksnoteringen. Förutsättningen härför är dock, att producenten hos svenska mejeriernas riksförening gör framställning om pristillägg samt att det icke skäligen kan påfordras, att han lämnar den mjölk, varav smöret beretts, till mejeri. Med hänsyn till att riksnoteringen sedan den 1 juli 1935 utgjort 2 kronor 15 öre för kilogram har pristillägg under innevarande regleringsperiod oförändrat utgått med 15 öre för kilogram försålt lantsmör. Ehuru möjligheten att erhålla pristillägg utnyttjats i relativt ringa utsträckning — under tiden 1 juli 1935—31 mars 1936 har av riksföreningen för nu förevarande ändamål ut-

betalats endast omkring 35,000 kronor — synes likväl med billighet och rättvisa förenligt att den bibehålles även under nästkommande regleringsperiod. Eftersom de jordbrukare, vilka tillverka lantsmör, icke erhålla prisutjämningsbidrag, åtnjuta de för närvarande ej samma förmåner av mjölkregleringen som övriga producenter. Om pristillägget för lantsmör slopades, skulle deras ogynnsamma ställning i förhållande till andra producenter bliva än mera framträdande. Detta skulle vara så mycket mindre tillfredsställande, som ifrågavarande producenter, på sätt föredragande departementschefen framhållit i proposition nr 227 till 1935 års riksdag angående prisstödjande åtgärder på jordbrukets område, framför allt äro att söka bland de mindre och i inkomsthänseende sämst situerade jordbrukarna i de delar av landet, som i fråga om avsättningsmöjligheter erbjuda de ogynnsammaste betingelserna. Utskottet anser sig därför böra förorda, att möjligheten att erhålla pristillägg fortfarande hålles öppen. Med hänsyn till att utskottet i det föregående tillstyrkt en i viss mån varierande prisnivå å mejerismör, anser utskottet sig icke böra föreslå ett bestämt pristillägg, utan bör det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa tilläggets storlek.

Departementschefen har från sin utgångspunkt beträffande frågan om pristillägg å lantsmör ansett angeläget, att möjlighet beredes varje jordbrukare att, om han så vill, leverera mjölk till mejeri. Även vid bifall till utskottets förslag torde det i regel bliva mindre förmånligt för en producent att själv tillverka och försälja smör än att avyttra mjölken till mejeri. Med hänsyn härtill anser sig utskottet böra lämna sin anslutning till departementschefens förslag, att mejeri, som önskar komma i åtnjutande av prisutjämningsbidrag, bör vara skyldigt mottaga mjölk från envar, som därom gör framställning, utan att uppställa orimliga villkor. Jämväl i övrigt föranleder vad departementschefen på denna punkt anfört ingen erinran från utskottets sida.

Enligt 8 § i förenämnda kungörelse den 28 juni 1935 (nr 415) är landet för utdelning av prisutjämningsmedel fördelat å sju prisutjämningsdistrikt, benämnda Stockholms (I), Smålands (II), Skånes (III), Västra Sveriges (IV), Värmlands-Dalarnas (V), Mellersta Norrlands (VI) och Norrbottens (VII) prisutjämningsdistrikt. I motionen II: 816 har yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle begära »en omprövning av grunderna för mjölkavgiftsmedlens fördelning i syfte att ställa pristillägget i bättre relation till mjölkens produktionskostnader». Härmed åsyfta motionärerna, att en jämkning i nuvarande distriktsindelning på vissa håll kunde vara påkallad. Särskilt hava motionärerna framhållit, att mjölkproducenterna i Kronobergs och Jönköpings län, vilka län hänförts till Smålands prisutjämningsdistrikt, vore ogynnsamt ställda i jämförelse med jordbrukare i andra län med bättre produktionsbetingelser. Utskottet finner vad motionärerna anfört i viss mån bestyrkas av efterföljande sammanställning rörande prisutjämningsbidragens storlek per kilogram produktmjölk i de olika distrikten under tiden juli 1935—mars 1936 och detta särskilt om hänsyn tages till genomsnittssiffran för riket i dess helhet.

Prisutjämningsbidragets storlek under tiden juli 1935—mars 1936.

År och månad	I distr.	II distr.	III distr.	IV distr.	V distr.	VI distr.	VII distr.	Genomsnitt
	öre/kg.	öre/kg.	öre/kg.	öre/kg.	öre/kg.	öre/kg.	öre/kg.	öre/kg.
1935								
Juli	3.22	2.52	2.54	2.62	4.38	6.67	7.00	2.905
Augusti	3.62	2.84	2.81	2.99	4.86	7.94	10.57	3.245
September	3.79	3.05	2.98	2.98	4.61	7.29	10.30	3.383
Oktober	4.20	3.48	3.28	3.28	6.07	7.70	14.58	3.754
November	4.21	3.53	3.19	3.29	6.14	6.97	8.57	3.733
December	4.40	3.88	3.59	3.59	6.78	6.78	7.71	4.067
1936								
Januari	4.60	3.78	3.52	3.59	6.06	5.77	6.33	4.052
Februari	4.80	3.54	3.33	3.82	5.86	6.93	7.76	4.122
Mars	4.78	3.51	3.22	3.82	5.70	5.60	6.52	4.009

Med hänsyn till det anförda synes det utskottet önskvärt, om möjlighet kunde föreligga att bereda de delar av Smålands prisutjämningsdistrikt, där produktionsförhållandena äro mindre gynnsamma, en något förmånligare ställning i förevarande hänseende. Vad nu sagts torde kunna åberopas även beträffande vissa andra områden. Utan att söka anvisa några utvägar för frågans lösning vill utskottet därför uttala förväntan, att Kungl. Maj:t efter verkställd utredning tager av motionärerna anförda synpunkter under övervägande. De ändrade bestämmelser rörande distriktsindelningen för mjölkavgiftsmedlens fördelning, som därav kunna föranledas, torde böra träda i tillämpning snarast möjligt under nästkommande regleringsperiod.

Inom utskottet har framförts tanken på att föreskrifterna rörande fördelning av tillgängliga prisutjämningsmedel böra så ändras, att högre prisutjämningsbidrag kunna tillkomma mjölkproducenterna inom Norrland och då i första hand inom Norrbottens prisutjämningsdistrikt. Utskottet vill i anledning härav bringa i erinran, att ett liknande önskemål varit föremål för behandling vid 1935 års riksdag. Sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet uttalade därvid i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 1, att skäl kunde tala för att jordbruket i Norrland borde beredas de förbättringar genom mjölkregleringen, som skäligen kunde genomföras utan att väsentligt försvåra upprätthållandet av mjölkregleringen i dess helhet. I vilken utsträckning och på vad sätt detta borde ske, finge avgöras av Kungl. Maj:t. Utskottet — som konstaterat, att jordbrukarna i Mellersta Norrlands och Norrbottens prisutjämningsdistrikt genom de jämkningar beträffande prisutjämningsmedlens fördelning, som Kungl. Maj:t i anledning av detta uttalande vidtagit, tillförts större andel av prisutjämningsmedlen än tidigare — skulle med tillfredsställelse se, om ytterligare förbättring i detta hänseende vore

möjlig. Detta gäller särskilt beträffande Norrbottens prisutjämningsdistrikt. Utan att vilja framlägga något förslag i frågan anser utskottet det önskvärt, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande, vad i saken må kunna åtgöras.

I motionen II: 818 har framställning gjorts i syfte att omöjliggöra för personer, som äro skyldiga utgiva mjölkavgift, att undandraga sig denna skyldighet. Med föranledande härav får utskottet erinra, att de utvägar, som för närvarande stå till buds, då det gäller att söka framtvunga betalning av en tredskande, äro utmätning och eventuellt konkursförfarande. Då de avgiftsskyldiga sakna utmättningsbara tillgångar, äro dock dessa indrivningsåtgärder i allmänhet utan verkan, något som givetvis icke är tillfredsställande, särskilt när det gäller personer, som medvetet söka undandraga sig sina förpliktelser. För att i sådant fall, då det gäller producent, framtvunga betalning eller hindra vederbörande från att fortsätta mjölkförsäljningen skulle krävas så ingripande åtgärder, att desamma näppeligen kunna genomföras annat än i form av allmän lag. Vad beträffar mejerier eller mjölkhandlare föreligger däremot möjlighet att lösa frågan genom att i 4 § förordningen den 26 juni 1933 (nr 391) angående mjölkavgift införa ett tillägg, enligt vilket jordbruksnämnden erhåller befogenhet föreskriva, att i fråga om mjölk, som producent levererar till mejeriet eller mjölkhandlaren efter det nämndens beslut delgivits producenten, avgiftsskyldigheten skall åvila denne. Då utskottet anser, att en sådan föreskrift kan vara lämplig för att motverka, att vederbörande i dylika fall kunna undandraga sig avgiftsskyldighet, upptar utskottet i sin hemställan förslag om tillägg till berörda författningsrum av nyss angiven innebörd.

Reglering av priserna å andra animaliska produkter än mjölk.

Vad departementschefen anfört beträffande regleringen av *köttmarknaden* kan utskottet i huvudsak biträda. I anslutning till de allmänna principer med avseende å jordbruksstödets inriktning, som utskottet i det föregående uttalat, anser utskottet emellertid, att vid regleringens genomförande bör såvitt möjligt eftersträvas, att i enlighet med vad som föreslagits i motionen II: 819 partipriserna å kött icke nedgå under 85 procent av det genomsnittliga prisläget under åren 1925—1929.

Ej heller beträffande de åtgärder, som kunna ifrågakomma på *fläskmarknadens* område i prisstödande syfte, har departementschefens uttalande föranlett erinran från utskottets sida. Utskottet anser dock, att regleringsorganen, i den mån så är möjligt med hänsyn till produktions- och avsättningsförhållanden samt tillgången på medel för ändamålet, böra söka eftersträva, att partipriset å fläsk icke sjunker under 125 öre för kilogram, motsvarande ungefär 85 procent av medelprisnivån å varan under nyssnämnda femårsperiod. Detta synes särskilt angeläget i anseende till den stora betydelse, produktionen av ifrågavarande varuslag har särskilt för de mindre jordbrukarna. Mellan de gränser, lägst cirka 125 öre och högst omkring 150 öre för kilogram,

inom vilka partipriset å fläsk torde böra i möjligaste mån hållas, bör detsamma få fluktuera efter tillgång och efterfrågan. — I det följande kommer utskottet att föreslå de jämkningar i fråga om fodermedelsregleringen, som kunna betingas av att utskottet utgått från att den undre prisgränsen å slaktdjur och mjölk bör vara något högre än vad departementschefen förordat. — I enlighet med vad som för närvarande gäller böra medel för stödanordningarna å förevarande område erhållas genom upptagande av slaktdjursavgift samt införselavgift å havre, majs och andra fodermedel.

Utskottet vill i samband härmed framhålla, att det bör tagas under övervägande, huruvida icke nu utgående gottgörelse vid export av slaktdjur och bacon bör kunna något nedbringas. I vart fall torde bidraget icke böra fastställas högre än vad jordbrukarorganisationerna äro beredda att verkställa exporten för. Enligt vad utskottet erfarit har frågan redan gjorts till föremål för utredning inom jordbruksnämnden.

Genom vad utskottet under denna avdelning anfört har utskottet angivit sin ståndpunkt beträffande de allmänna synpunkter, som i fråga om slaktdjursregleringens ordnande framlagts i motionen II: 819. I nämnda motion har till behandling upptagits även en mera speciell fråga, nämligen behovet av reglering beträffande importen av slaktat fjäderfä. Enligt motionärernas mening bör denna import begränsas i syfte att göra det mera lönande att tillvarataga och saluföra de inhemska produkterna på detta område. Såsom förut nämnts har framställning i samma ämne inkommit från Sveriges fjäderfäavelsförening.¹ Utskottet vill i anledning härav erinra, att det å Kungl. Maj:t lämnade bemyndigandet att vidtaga reglering av införseln av kött även innefattar kött av fjäderfä samt att frågan om fjäderfäimporten varit föremål för behandling vid föregående års riksdag. Sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet förutsatte därvid (utlåtande nr 1, sid. 101), att Kungl. Maj:t skulle vidtaga de åtgärder i den då föreliggande motionens syfte, vartill förhållandena kunde föranleda. Utskottet anser, att vad i nu förevarande motion med avseende å denna fråga anförts bör vinna beaktande, i den mån så är möjligt av handelspolitiska hänsyn.

Vad departementschefen föreslagit i fråga om *äggmarknadens* stödjande har icke föranlett erinran från utskottets sida.

I motionen II: 815 har yrkande framställts om att ägg, fläsk och kött skulle försäljas till nedsatt pris till mindre bemedlade för att därigenom avlasta den inhemska marknaden. Av enahanda skäl, som av utskottet anförts beträffande motsvarande yrkande i fråga om försäljning av smör, anser utskottet, att förevarande yrkande icke bör föranleda någon särskild åtgärd.

Fodermedelsregleringen.

En förutsättning för att en reglering av priserna å animalieprodukter skall kunna genomföras i enlighet med utskottets förslag är, att fodermedelspriserna hållas uppe vid lämplig nivå. Detta är av vikt även då det gäller att bereda stöd åt brödsädsodlingen. För att jämvikt inom växtodlingen skall

¹ Se ovan sid. 36.

föreligga, måste nämligen priserna å brödspannmål stå i lämpligt förhållande till priset å fodersäd. Därtill kommer, att endast genom en sådan anpassning utfodring av kvalitativt mindre god brödspannmål kan beräknas ske, varigenom kostnaderna för brödsädsregleringen kunna begränsas. En lämplig avvägning av priserna å fodermedel får sålunda anses såsom en synnerligen betydelsefull fråga, särskilt om man söker bedöma saken på längre sikt.

Från dessa utgångspunkter anser utskottet i likhet med jordbruksnämnden ofrånkomligt att bestämma den prisnivå å fodermedel inom landet, som man bör söka upprätthålla under nästa regleringsperiod. Utskottet kan sålunda icke ansluta sig till departementschefens uttalande, att endast det eftersträfvade prisläget å majs — av honom föreslaget till i genomsnitt omkring 15 öre för kilogram enligt Sveriges allmänna lantbrukssällskaps noteringar — bör på förhand angivas.

För att uppnå de syften med fodermedelsregleringen, som utskottet ovan angivit, torde böra eftersträvas att för inom landet producerade fodermedel uppnå ett partipris, som i regel genomsnittligt icke understiger 15 öre för foderenhet, fritt noteringsort. Framhållas må emellertid, att prisläget å inhemska fodermedel givetvis kommer att variera något på de olika noteringsorterna efter där rådande produktions- och avsättningsförhållanden.

Då det synes angeläget att i första hand söka bereda avsättning för inhemskt foder, böra priserna å importfoder ligga något högre. Partipriset å majs fritt banvagn å noteringsort bör sålunda i allmänhet hållas vid cirka 16 öre för kilogram enligt lantbrukssällskapets noteringar. Därest de av utskottet förordade priserna å animalieprodukter kunna uppehållas, torde det med den av utskottet föreslagna prisnivån å fodermedel bliva minst lika lönande som nu att producera fläsk och mjölk även för de småbrukare, som till övervägande del måste lita till köpfoder.

När det gäller att söka uppnå en fodermedelsreglering i enlighet med de sålunda uppdragna riktlinjerna, synas några mera betydande ändringar i nu tillämpade grunder för regleringen icke erforderliga. På sätt departementschefen föreslagit böra sålunda gällande bestämmelser om användande i viss utsträckning av svensk havre vid tillverkning av havregryn och andra till människoföda avsedda produkter alltjämt tillämpas; oljekakor böra vidare liksom nu beläggas med skatt av lämplig höjd, och å andra fodermedel bör, såvitt ej särskilda omständigheter annat föranleda, utgå införselavgift. Liksom för närvarande bör vidare beträffande andra fodermedel än oljekakor gälla, att införsel ej må ske utan tillstånd av statens jordbruksnämnd. Om man undantar sådana varor, framför allt havre, ifråga om vilka införseltillstånd som regel icke bör medgivas, torde dock, såsom departementschefen föreslagit, även med avseende å dessa fodermedel begränsning av importen böra åvägabringas, i första hand genom lämplig avvägning av införselavgiften. För att möjliggöra en höjning av priserna å sistnämnda fodermedel bör i enlighet med vad i propositionen föreslagits bemyndigande lämnas att fastställa högre införselavgift än 6 öre för kilogram, som för närvarande utgör maximum för avgiften. Utskottet tillstyrker därlör, att riksdagen godkänner

Kungl. Maj:ts vid propositionen fogade förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 och 3 §§ förordningen den 18 maj 1934 (nr 153) om införselavgift å havre och majs jämte vissa andra fodermedel, varigenom Kungl. Maj:t eller, efter bemyndigande av Kungl. Maj:t, jordbruksnämnden erhåller befogenhet att, om så erfordras, bestämma införselavgiften till högst 8 öre för kilogram. Med den ståndpunkt, som utskottet intagit beträffande fodermedelsregleringen, synes det icke vara oundgängligt, att införselavgiften å majs göres rörlig, men utskottet har intet att erinra, därest Kungl. Maj:t skulle finna en sådan anordning lämplig. Beträffande övriga fodermedel, såsom oljekakor och kli, bör däremot skatten eller införselavgiften bibehållas oförändrad under längre perioder, om icke särskilda skäl till annat föranleda. Ehuru utskottet såsom förut nämnts anser, att importregleringen i fråga om fodermedel i första hand bör åvägbringas genom uttagande av införselavgift, vill emellertid utskottet betona angelägenheten av att, därest det skulle visa sig, att importen av majs och kli trots införselavgiften hotar att få icke önskvärd omfattning, jordbruksnämnden använder sin befogenhet att begränsa licensgivningen. Detta gäller särskilt, om den samlade foder- och brödsädsskörden inom landet skulle anses fullt tillräcklig för landets behov av kvarnspannmål och fodermedel eller om eftersträvat prisläge av annan anledning eljest icke kan uppehållas. Beträffande oljekakor och andra i förordningen den 14 juni 1933 (nr 329) omförmälda foderämnen kan begränsning av tillförseln icke åstadkommas genom reglering av importkvantiteterna. Utskottet förutsätter därför, att skatten å dessa varor fastställes så hög, att icke genom användning av ifrågavarande fodermedel mjölkproduktionen får större omfattning än som kan anses önskvärt.

För att motverka att priserna å inhemska fodermedel nedgå under förut angivna prisnivå, vilket i sin tur kunde öka statens kostnader för brödsädsregleringens genomförande, synes det utskottet kunna ifrågakomma, att export av fodersäd under vissa förhållanden sker. I detta hänseende anser sig utskottet kunna giva sin anslutning till vad jordbruksnämnden föreslagit.¹ I enlighet med nämndens förslag bör det sålunda tillkomma Kungl. Maj:t att, för den händelse på grund av tillfälliga rubbningar priset å inhemska foder hotar att sjunka alltför kraftigt, medgiva särskilt bidrag vid export av svenskt foder, och då i första hand havre, dock högst intill en kvantitet i foderenheter räknat, som motsvarar vad som under skördeåret införts från utlandet i form av kli, majs eller annan fodersäd. Bidraget bör utgå ur jordbrukets prisregleringsfond av de medel, som inflyta genom upptagande av införselavgift för havre, majs med flera fodermedel, i den mån dessa medel icke åtgå för fraktbidrag eller bestridande av kostnaderna för jordbruksnämndens verksamhet. Utskottet anser emellertid i likhet med jordbruksnämnden, att ifrågavarande möjlighet till export med bidrag av allmänna medel bör utnyttjas med stor varsamhet i syfte att undvika rubbningar i de naturliga avsättningsförhållandena för fodersäd.

Genom vad utskottet sålunda förordnat torde de förslag i fråga om foder-

¹ Se prop. sid. 53 och 54.

medelsregleringen, som framkommit i motionerna II: 819 och 822, få anses hava i stort sett vunnit beaktande. De yrkanden och förslag, som i förevarande avseende framställts i motionerna II: 113 och 812, torde, i den mån desamma icke blivit tillgodosedda genom utskottets uttalande, icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd. Av vad utskottet anfört följer vidare, att utskottet icke kan biträda det i motionen II: 815 gjorda yrkandet om avveckling av nuvarande »foderskatter» samt om avslag å förslaget om ändring av förenämnda förordning den 18 maj 1934 (nr 153).

Enligt kungörelsen den 19 oktober 1934 (nr 501), vilken äger giltighet till och med den 30 juni 1936, må statsbidrag utbetalas för inhemsk foderhavre, som transporteras till vissa delar av Norrland samt av Kopparbergs och Värmlands län. Bidraget utgår med belopp, motsvarande den erlagda frakten inklusive vissa avgifter, efter avdrag av 50 öre för 100 kilogram av sändningens verkliga vikt, dock högst med 2 kronor 50 öre för deciton. Departementschefen har förutsatt, att denna anordning skall bibehållas samt att Kungl. Maj:t bör äga vidtagna erforderliga jämkningar i nu gällande bestämmelser i ämnet. Vid frågans övervägande har utskottet med hänsyn till önskvärdheten att i möjligaste mån undvika en fördyring av fodermedlen för jordbrukare och skogskörare inom ifrågavarande delar av landet ansett sig böra förorda, att statsbidrag för transport av havre utgår med hela fraktkostnaden eller i varje fall med ökat belopp. Inom utskottet har vidare fråga väckts om fraktbidrag för övriga fodermedel med undantag av stråfoder, som sändas till ort inom i kungörelsen avsedda områden. Utskottet, som finner skäl tala för en dylik anordning, förutsätter att Kungl. Maj:t snarast möjligt tager frågan under bedömande. Skulle därvid någon utväg för frågans lösning visa sig framkomlig, vill utskottet förorda, att fraktbidrag må utgå även för dessa transporter. Det må i så fall ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda i ämnet erforderliga föreskrifter. Kostnaderna för fraktbidragen böra bestridas av samma medel som hittills.¹ Utskottet förutsätter, att vederbörande söka ordna frakterna på billigast möjliga sätt, så att kostnaderna hållas nere vid rimlig nivå. Tilläggas må, att det även i övrigt bör tillkomma Kungl. Maj:t att avgöra, huruvida särskilda regler böra tillämpas för förbilligande av andra fodermedel än havre, vilka inkomma till här avsedda områden.

Brödsädsregleringen.

Genom vad utskottet föreslagit i fråga om fodermedelsregleringen har utskottet, såsom under nämnda avdelning framhållits, velat skapa förutsättningar för ett lägsta partipris å inhemska fodermedel av i genomsnitt omkring 15 öre för foderenhet. Därigenom har utskottet också velat uppnå ett bottenläge för prisnivån å brödspannmål. För att möjliggöra ett genomfö-

¹ Prop. sid. 16.

rande av fodermedelsregleringen i de fall, då den samlade tillgången av brödsäd och fodermedel överstiger behovet inom landet, är det emellertid nödvändigt att särskilda anordningar vidtagas för att stödja brödsädsmarknaden.

I likhet med åtskilliga av motionärerna är utskottet av den uppfattningen, att ett fortsatt inlösningsförfarande ur vissa synpunkter skulle vara att föredraga framför stödköp, då det gäller att ur marknaden undanskaffa eventuellt förefintligt brödsädsöverskott. För dessa motionärer torde vid frågans bedömande särskilt hava varit avgörande osäkerheten rörande möjligheterna att kunna hålla prisnivån å fodermedel uppe och därigenom skapa ett bottenläge även för brödsädspriserna. Då enligt utskottets förslag tillräckliga garantier torde hava vunnits för att foderpriserna skola kunna hållas vid önskvärd nivå, synas mera vägande betänkligheter mot slopande av inlösningsförfarandet icke nu behöva resas. Förutsättningen härför är emellertid, att möjligheterna till stödköp icke avgränsas så snävt som enligt departementschefens förslag. Med hänsyn till det anförda och i anseende till de olägenheter, som på sätt departementschefen framhållit¹ kunna vara förbundna med fortsatt inlösningsgaranti, anser utskottet sig böra biträda departementschefens förslag rörande övergång till stödköp. Härför talar även, att inlösningsförfarandet under innevarande konsumtionsår åtminstone tidvis torde hava varit till nackdel för producenterna själva, eftersom de av inlösningsgarantien betingade priserna å brödspannmål kommit att betraktas icke endast som minimi- utan även som maximipriser. Om stödköpsverksamheten bedrivs på sätt utskottet föreslår, synas de syftemål, som i motionerna II: 113, 812, 819 och 822 föranlett förslag om inlösningsgarantiens bibehållande, hava blivit i stort sett tillgodosedda.

Departementschefen har ansett, att särskilda stödköp böra ifrågakomma, därest priserna under höstmånaderna (oktober—november) tendera att nämnvärt sjunka beträffande vete av normalkvalitet under 15 kronor för deciton och beträffande råg under 14 kronor för deciton. För att underlätta en successiv stegring av brödsädspriserna mot konsumtionsårets slut i syfte att undvika alltför rikliga utbud under hösten och främja en sund lagringsverksamhet föreslår departementschefen en successiv stegring av bottenivån, så att stödet vid konsumtionsårets slut avser priser, som i fråga om brödsäd av normalkvalitet ligga vid omkring 16 kronor 50 öre för deciton vete och 15 kronor 50 öre för deciton råg. Med utgångspunkt från de allmänna synpunkter, som i det föregående anförts, och i syfte att vinna en lämplig anpassning till den föreslagna foderprisnivån bör enligt utskottets mening stödköpsverksamheten inriktas på att söka uppnå en något högre prisnivå än departementschefen förordat.

Stödköpsverksamheten bör enligt utskottets uppfattning så handhavas, att priserna å brödspannmål av normalkvalitet under höstmånaderna icke understiga beträffande vete 15 kronor 50 öre för deciton och beträffande råg 14 kronor 50 öre för deciton. Sedermera bör under konsumtionsåret eftersträ-

¹ Se ovan sid. 23 och 24.

vas en stigande priskurva, så avpassad att skäliga lagringskostnader bliva täckta.

Den av departementschefen föreslagna begränsningen av stödköpsverksamheten till att vid varje tillfälle avse en kvantitet av högst 100,000 ton brödsäd finner utskottet vara något för snäv. Enligt utskottets uppfattning synes det nämligen med en dylik begränsning kunna befaras, att den prisnivå å brödsäd, som stödet närmast avser, icke kan uppehållas och att till följd därav vid riklig tillgång på fodermedel inom landet även priserna å sådana varor sjunka under avsedd nivå. Vidare får icke förbises vikten av att jordbrukarna kunna känna en trygghet för att det förefintliga brödsädsöverskottet, i den mån det icke åtgår till utfodring, kan genom stödköp föras ur marknaden. Eljest kan befaras, att jordbrukarna även om överskott ej föreligger söka pressa ut sin brödspannmål i marknaden under höstmånaderna och att stödköpsverksamheten till följd därav får onödigt stor omfattning. Med hänsyn till angelägenheten av att hålla förlustriskerna med stödköpen inom tillbörliga gränser anser utskottet, att den stödköpta kvantiteten bör begränsas att vid varje tillfälle omfatta högst 125,000 ton. Kungl. Maj:t bör dock vara oförhindrad att, om så befinnes oundgängligen erforderligt för att motverka ett starkare prisfall å brödspannmål, höja denna kvantitet till 150,000 ton. Utskottet vill i detta sammanhang erinra, att 1934 års spannmålsutredning i sitt den 5 januari 1935 avgivna betänkande med förslag angående åtgärder för spannmålsodlingens stödjande¹ uttalat sig för att inlösningsförfarandet borde ersättas av stödköp, samt att stödköpskvantiteten borde få uppgå till den storlek, som Kungl. Maj:t bestämde. Vidare ansågs att, därest den sammanlagda tillgången å brödsäd och fodersäd överstege landets behov, särskilda åtgärder för överskottets avlastande borde vidtagas.

Under vissa förhållanden — särskilt om brödsädsskörden blir stor men kvalitativt i viss utsträckning mindre tillfredsställande på grund av dåliga bärgningsförhållanden eller eljest, så att den delvis icke lämpligen kan användas annorledes än för foderändamål — anser utskottet, att stöd åt brödsädsodlingen kan beredas genom att fodersäd i stället för brödsäd undandras marknaden. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta i nu angivna hänseende. Kostnaderna för ett dylikt undanskaffande böra bestridas av samma medel som stödet i övrigt åt brödsädsodlingen, dock högst för en kvantitet som tillsammans med den stödköpta myckenheten brödsäd uppgår till förenämnda maximikvantiteter. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att utskottet under avdelningen »Fodermedelsregleringen» förutsatt, att en mindre export av inhemska fodermedel under vissa omständigheter må med bidrag ur jordbrukets prisregleringsfond ske för att bereda stöd åt fodermarknaden.

Genom ett stödköpsförfarande i enlighet med vad utskottet förutsatt torde tillräckliga garantier hava skapats för banker och andra inrättningar, som belåna brödspannmål, att kunna utgå ifrån ett lägsta pris av 15 kronor 50 öre för deciton vete och 14 kronor 50 öre för deciton råg av normal kvalitet. Till-

¹ Statens off. utredn. 1935:1.

läggas må, att utskottet på sätt ovan nämnts förutsatt en successiv stegring i spannmålspriserna under konsumtionsåret, varigenom säkerheten ökas.

I enlighet med de allmänna principer, som utskottet ansett böra tillämpas, bör enligt utskottets mening även den *övre gräns*, till vilken brödsädspriserna må tillåtas stiga, något höjas utöver vad departementschefen i sådant avseende föreslagit, innan antingen försäljning från befintliga lager av äldre skörd utan samband med återköp eller import av utländsk brödsäd utöver den för uppehållande av erforderliga mjölkvaliteter nödvändiga kvantiteten företages. Som lämpligt högsta pris förordar utskottet i fråga om vete ett pris under höstmånaderna av 18 kronor för deciton och ett sommarpris, som ligger cirka 1 krona 50 öre högre för deciton — veteavgiften liksom när det gäller bottenpriset ej inräknad — medan motsvarande priser för råg böra vara 1 krona lägre för deciton. Frågan om försäljning av brödspannmål för utjämning av mjölkvaliteterna, innan den nya skörden mera allmänt kommer i marknaden, upptages till behandling under nästkommande avdelning.

På sätt departementschefen föreslagit böra regleringsanordningarna på brödsädsodlingens område handhas av svenska spannmålsaktiebolaget och bolagets uppgifter i detta hänseende bestämmas i särskilt avtal mellan staten och bolaget. Det vid propositionen fogade förslaget till avtal bör jämkas i anslutning till utskottets förslag beträffande storleken av den kvantitet, intill vilken stödköp av brödsäd må ske utan särskilt beslut av Kungl. Maj:t. I övrigt har förslaget icke föranlett erinran från utskottets sida. Utskottet kan sålunda icke biträda de i motionerna II:813 och 815 framställda yrkandena om avslag å förslaget om stödköp samt om avveckling av spannmålsaktiebolaget.

I det föregående har utskottet utgått från att nu gällande bestämmelser rörande inmalning samt importreglering för brödsäd och därav beredda produkter böra bibehållas. Utskottet kan följaktligen icke biträda det i motionen II: 815 framställda yrkandet om inmalningstvängets slopande. — I motionen II: 113 har yrkats, att för vete och råg samt därav beredda produkter måtte bestämmas en införselavgift av 5 kronor per deciton. Utskottet vill med anledning härav erinra, att enahanda yrkande framställdes vid 1935 års riksdag, därvid sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 1 (sid. 105) framhöll, att det borde få ankomma på Kungl. Maj:t att träffa avgörande angående denna fråga. Då anledning icke synes föreligga till ändrat ståndpunktstagande i frågan, torde motionen i denna del icke böra föranleda något särskilt uttalande från riksdagens sida.

Beträffande kostnaderna för brödsädsodlingens stödjande har departementschefen ansett, att om man utgår från att spannmålsaktiebolaget genom stödköpsverksamheten övertager 100,000 ton brödspannmål till ett pris av 16 kronor för deciton vete och 15 kronor för deciton råg samt att sagda kvantitet kan realiseras till ett nettopris av i medeltal 10 kronor för deciton, förlusten å stödköpsverksamheten skulle komma att uppgå till cirka 5 kronor 50 öre för deciton eller sammanlagt omkring 5,500,000 kronor. Med ut-

skottets förslag torde man nödgas räkna med något högre kostnader för stödanordningarna på förevarande område. Sålunda torde man böra utgå från en förlust av i genomsnitt cirka 6 kronor för varje deciton stödköpt brödsäd. Ehuru utskottet förutsätter, att det icke torde bli erforderligt att inköpa hela den av utskottet angivna kvantiteten av 125,000 ton, synes likväl försiktigheten bjuda att i detta sammanhang räkna med denna kvantitet. Förlusten å stödköpsverksamheten skulle med dessa utgångspunkter komma att uppgå till omkring 7,500,000 kronor, vartill böra läggas de till cirka 500,000 kronor uppgående kostnaderna för spannmålsaktiebolagets verksamhet. Om man bortser från bolagets inkomster av försäljningar, torde bolaget för stödköpsverksamhetens bedrivande under nästa regleringsperiod i rörelsemedel behöva högst 22,000,000 kronor.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att ifrågavarande förlust och kostnader ävensom till viss del kostnaderna för befintliga lager av äldre skörd böra täckas av veteavgiftsmedel. Utskottet ansluter sig i detta avseende till departementschefens uttalande, att avgiften bör, såvitt nu kan bedömas, utgå med oförändrat belopp av 2.5 öre för kilogram. Härav följer, att utskottet icke kan biträda det yrkande, som i motionen II: 225 framställt om att veteavgiften skall slopas och riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om »förslag till täckande av den gjorda förlusten på bekostnad av södra Sveriges större jordbrukare».

I motionen II: 821 har hemställts, att sådana personer, som hava sin hudsakliga utkomst av jordbruk och som av andra jordbrukare köpt vete för eget husbehov, måtte vid förmalningen därav befrias från veteavgift. Då utskottet anser, att undantagen från avgiftsplikten böra hållas inom möjligast snäva gränser, finner utskottet sig icke kunna biträda motionärernas hemställan. Jämväl i övrigt synes, såsom departementschefen framhållit, någon ändring i gällande bestämmelser rörande veteavgift icke såvitt nu kan bedömas vara påkallad.

I motionen II: 608 har hemställts, att riksdagen till beredande av fria sjö- och järnvägsfrakter för omalen brödsäd, som genom lantmannaorganisationernas förmedling försäljes till jordbrukare inom Västerbottens och Norrbottens län, måtte anvisa ett förslagsanslag av 40,000 kronor, att användas på av Kungl. Maj:t fastställda villkor, samt besluta att för vete, som försäljes på detta sätt, veteavgift ej skall utgå. Utskottet vill i anledning härav erinra, att frågan om särskilt stöd åt jordbruksnäringen i Norrland är föremål för utredning inom jordbruksnämnden. Vid utredningen torde de möjligheter till förbättring av jordbrukets förhållanden, speciellt inom Norrbotten, som yppas, komma att göras till föremål för prövning. Då utskottet i det föregående framhållit önskvärdheten av att denna utredning färdigställes i så god tid, att resultatet kan bli föremål för prövning vid 1937 års riksdag samt vidare uttalat, att Kungl. Maj:t redan under nästa regleringsperiod inom ramen av sin befogenhet bör vidtaga de åtgärder, som kunna befinnas lämpliga, anser utskottet, att vad i motionen yrkats icke för närvarande bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Uppläggande av ett reservlager av brödsäd samt avveckling av förefintligt brödsädsöverskott.

Departementschefen har förordat, att av den spannmål, som den 1 september 1936 finnes i statens ägo, 100,000 ton tillsvidare under nästkommande konsumtionsår bibehålles såsom ett beredskapslager. Utskottet biträder vad departementschefen sålunda föreslagit. Utskottet kan följaktligen icke giva sin anslutning till det i motionen II: 812 framställda förslaget, att redan nu beslut fattas om att beredskapslaget skall erhålla permanent karaktär. I likhet med departementschefen anser nämligen utskottet, att denna fråga lämpligen bör göras till föremål för senare avgörande. Jämväl beträffande förvaltningen av reservlaget samt grunderna för utbyte av den lagrade spannmålen ävensom i fråga om bestridande av de till 2,250,000 kronor beräknade kostnaderna för lagerhållningen under nästa regleringsperiod hava departementschefens uttalanden och förslag icke föranlett erinran från utskottets sida. Vad slutligen angår frågan om bibehållande av visst utjämningslager samt utbyte eller realisation av spannmålsöverskottet instämmer utskottet i vad departementschefen härutinnan anfört. Utskottet vill i detta sammanhang understryka vikten av att vid utbyte av den lagrade bröds�pannmålen sådan prissättning tillämpas, att den utveckling av prisläget, som genom regleringen åsyftas och som kan vara betingad av tillgången å brödsäd av ny skörd, icke förhindras. Av utskottets uttalanden rörande fodermedelsregleringen följer, att utskottet anser, att realisation av brödsäd för foderändamål bör ske endast till priser, som icke understiga det såsom önskvärt ansedda prisläget å fodermedel.

Departementschefen har beräknat, att den i reservlaget ingående spannmålen bör bokföras till 10 kronor för deciton, varför erfordras ett engångskapital av 10,000,000 kronor. För ytterligare 110,000 ton brödsäd, som spannmålsaktiebolaget den 1 april 1936 övertagit från svenska spannmålsföreningen, beräknas åtgå ytterligare 11,000,000 kronor. För bestridande av spannmålsaktiebolagets kostnader för den bröds�pannmål, som efter utgången av mars 1936 av bolaget inköpts i fria marknaden eller inlösts, torde enligt inhämtade uppgifter från bolaget erfordras cirka 4,000,000 kronor, om avdrag göres för de intäkter, som beräknas inflyta före den 1 september 1936. Utöver förstnämnda belopp om 10,000,000 kronor åtgå sålunda för fullgörande av bolagets förpliktelser under innevarande konsumtionsår cirka 15,000,000 kronor. Såsom under avdelningen »Brödsädsregleringen» antytts, torde bolaget i rörelsemedel för bolagets fortsatta verksamhet för brödsädsmarknadens stödjande under nästkommande konsumtionsår kunna under vissa förhållanden behöva högst 22,000,000 kronor. Utöver det belopp om cirka 30,000,000 kronor, som efter beslut av Kungl. Maj:t må ställas till bolagets förfogande, skulle således i rörelsemedel för bolaget erfordras ytterligare cirka $(10,000,000 + 15,000,000 + 22,000,000 - 30,000,000 =)$ 17,000,000 kronor. Det kan förutsättas, att en del av dessa medel kunna

bliva tillgängliga för bolaget genom avyttring av inköpt spannmål. Med hänsyn härtill anser utskottet, att tillräckliga rörelsemedel tillföras bolaget om, på sätt departementschefen föreslagit, fullmäktige i riksgäldskontoret bemyndigas att efter Kungl. Maj:ts beslut tillhandahålla bolaget statsobligationer till ytterligare belopp av 20,000,000 kronor. Skulle mot förmodan detta belopp visa sig otillräckligt, står möjligheten öppen att vid nästa års riksdag begära förstärkning av detsamma.

I motionen II: 815 har yrkats, att spannmålsaktiebolagets ineliggande lager av brödsäd skulle användas för att bispringa hjälpbehövande eller för att försäljas till utsäde åt mindre jordbrukare. Då, såsom i det föregående omnämnts, de margarinnaccismedel, som influtit före den 1 juli 1935, stå till Kungl. Maj:ts förfogande för utdelning av, bland annat, mjöl till nödlidande, anser utskottet, att detta yrkande icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd. Motionärerna hava vidare gjort framställning om att sådana jordbrukare, som icke odla vete, skulle erhålla möjlighet att få utbyta korn eller eventuellt råg mot vetespannmål. Utskottet vill i anledning härav erinra, att i huvudsak enahanda fråga med anledning av motion av samma motionärer var föremål för behandling vid föregående års riksdag. På förslag av sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet¹ vid nämnda års riksdag — vilket hänvisade till ett i frågan av statens spannmålsnämnd avgivet yttrande — avslogs därvid nyssnämnda motion. Utskottet, som anser, att anledning saknas till ändrat ståndpunktstagande i frågan, avstyrker bifall jämväl till nu förevarande motion.

Potatisregleringen.

Vad angår regleringen av tillverkningen och försäljningen av potatisstärkelse (potatismjöl) finner sig utskottet böra tillstyrka, att riksdagen — med avseende å ingånget avtal mellan statens potatismjölsnämnd och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. angående inköp och försäljning av sådan vara under tillverkningsåret 1935/1936 — meddelar av Kungl. Maj:t äskat godkännande av den i avtalets § 10 av nämnden gjorda utfästelse, vilken åsyftar att bereda föreningen skydd mot vissa risker, förbundna med åtagandet att till reglerade priser inköpa den till 170,000 deciton uppgående årstillverkningen.

I de likalydande motionerna I: 85 och II: 209 har yrkats, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om importreglering av potatis i syfte att åstadkomma ett lägsta partipris för matpotatis i Stockholm av 7 kronor för 100 kilogram under månaderna september—november med en i förhållande till lagrings- m. fl. kostnader skäligh förhöjning under övriga delen av året. Med anledning av motionen vill utskottet bringa i erinran, att frågan om importreglering för potatis tidigare gjorts till föremål för överväganden från riksdagens sida. I propositionen nr 227 till 1935 års riksdag angående pris-

¹ Utlåtande nr 1 sid. 107.

reglerande åtgärder på jordbrukets område uttalade departementschefen att, därest det skulle visa sig att på grund av införseln av potatis det inhemska prisläget å varan komme att i märkbar mån försämras, Kungl. Maj:t borde taga under överbärande, huruvida icke genom reglering av potatisimporten eller på annat sätt en sådan anordning kunde träffas, att importens pristryckande verkan försvunne. I sitt med anledning av nämnda proposition afgivna av riksdagen godkända utlåtande nr 1¹ anförde sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet, att utskottet anslöte sig till detta uttalande samt förutsatte, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet skulle följa prisutvecklingen å matpotatis särskilt å de större konsumtionsorterna samt, när anledning därtill föreläge, till prövning upptaga de olika utvägar, som kunde erbjuda sig till hävande av en för producenterna ogynnsam av importen framkallad prisutveckling å varan. Såsom av förut återgivna yttranden från lantbruksstyrelsen, kommerskollegium och statens potatismjölsmånad framgår, hava priserna å matpotatis under det senaste året varit relativt tillfredsställande. Under vidhållande av nyss återgivna uttalande vid 1935 års riksdag anser utskottet därför, att det i förevarande motioner framställda förslaget om importreglering icke för närvarande bör föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Jordbrukets prisregleringsfond och fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen m. m.

Utskottet anser i likhet med departementschefen, att förenämnda båda fonder alltjämt böra bestå. Kungl. Maj:ts förslag att dels tillföra fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen ett belopp av 10,000,000 kronor — vilket belopp under budgetåret 1936/1937 beräknas inflyta i form av veteavgift samt införselavgift å vete och råg m. m. — dels anvisa motsvarande belopp såsom förslagsanslag under nionde huvudtiteln för »Avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen» har icke föranlett erinran från utskottets sida.

De avgifter, som ingå i jordbrukets prisregleringsfond, hava av departementschefen beräknats för budgetåret 1936/1937 tillföra fonden ett sammanlagt belopp av 22,000,000 kronor, därav genom margarinaccis 11,000,000 kronor, oljekaksskatt 7,000,000 kronor, införselavgift å havre och majs samt vissa andra fodermedel 2,000,000 kronor samt övriga hithörande avgifter 2,000,000 kronor. Med hänsyn till de förslag till jämkningar i de av departementschefen förordade regleringsanordningarna, som utskottet i det föregående framställt, torde kunna beräknas, att margarinaccismedlen och vissa andra intäkter komma att öka. Självfallet är det ogörligt att nu verkställa några mera exakta beräkningar rörande intäkternas storlek. Man torde dock kunna uppskatta de sammanlagda medel, som under nästa budgetår inflyta i fonden, till cirka 28,000,000 kronor. Det av Kungl. Maj:t för budgetåret 1936/1937 äskade förslagsanslaget för »Avsättning till jordbrukets

¹ Sid. 112.

prisregleringsfond» torde följaktligen böra höjas från 22,000,000 kronor till 28,000,000 kronor.

Till vad departementschefen anfört rörande användningen av de till sistnämnda fond inflytande medlen kan utskottet giva sin anslutning. Utskottet vill dock i detta sammanhang erinra, att kostnaderna för eventuellt utlämnande av fraktbidrag vid transport av andra fodermedel än havre till Norrland med flera delar av landet i första hand böra utgå av medel, vilka inflyta på grund av införselavgift å havre och majs med flera foderämnen. Vidare må under vissa i det föregående angivna förutsättningar av sistnämnda medel bestridas jämväl kostnader för export av havre.

I motionen II: 815 har yrkats anvisande av ett förslagsanslag av 30,000,000 kronor för stöd åt jordbruksnäringen genom tillhandahållande åt mindre bemedlade av jordbruksprodukter till nedsatt pris m. m. Såsom under de särskilda avdelningarna av utskottets utlåtande omnämnts, kan utskottet icke ansluta sig till de förslag till åtgärder, för vilka enligt motionen kostnaderna skulle bestridas genom det ifrågasatta anslaget. Utskottet saknar därför anledning biträda ifrågavarande yrkande.

Det förvaltningsmässiga handhavandet av olika prisreglerande åtgärder.

I propositionen föreslås ingen ändring i det förvaltningsmässiga handhavandet av jordbruksregleringen, utan detta avses fortfarande vara anförtrott åt statens jordbruksnämnd. I motionen II: 812 hava framställts vissa erinringar mot jordbruksnämndens sammansättning och verksamhet. I anslutning härtill har hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande prisregleringens handhavande. Vad motionärerna i detta hänseende anfört och föreslagit torde icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I den mån vad departementschefen anfört icke i det föregående upptagits till behandling, har detsamma icke föranlett erinran från utskottets sida. De i motionerna gjorda uttalanden och förslag, som icke blivit föremål för närmare överbärande här ovan, hava ansetts icke böra föranleda någon åtgärd.

Under återropande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

A) att riksdagen måtte — med bifall i denna del till Kungl. Maj:ts proposition nr 239 — antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 och 3 §§ förordningen den 18 maj 1934 (nr 153) om införselavgift å havre och majs jämte vissa andra fodermedel;

B) att riksdagen måtte, i anledning av motionen II: 818 av herr Nyblom, antaga följande

F ö r s l a g

till

förordning om ändrad lydelse av 4 § förordningen den 26 juni 1933 (nr 391) angående mjölkavgift.

Härigenom förordnas, att 4 § förordningen den 26 juni 1933 angående mjölkavgift skall erhålla ändrad lydelse på sätt av det följande framgår:

4 §.

Mjölkavgift skall — — — av mjölkproducenten.

Underlåter innehavare av mejeri eller mjölkhandlare att erlægga mjölkavgift och kan avgiften icke uttagas hos honom till följd av att han saknar utmättningsbara tillgångar, äger i 8 § avsedd nämnd besluta, att avgiftsskyldighet för vara, som till honom levereras, i stället skall åvila vederbörande producent. Vad nu sagts gäller dock endast i fråga om vara, som levereras efter det producenten erhållit del av nämndens beslut.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1936.

C) att riksdagen måtte, med anledning av Kungl. Maj:ts förenämnda proposition samt i ämnet väckta motioner,

1) godkänna i § 10 av avtal den 30 september 1935 mellan statens potatismjölsmått och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. av nämnden gjord utfästelse;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa avtal med svenska spannmålsaktiebolaget i huvudsaklig överensstämmelse med det vid statsrådsprotokollet såsom bilaga fogade förslaget härutinnan, dock med den ändring att 3 § erhåller i huvudsak följande lydelse:

3 §.

I syfte att — — — sammanhängande rörelse.

I denna paragraf avsedd verksamhet må, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, icke ske i större omfattning än att myckenheten spannmål, som av bolaget sålunda inköpes och som icke försäljes å den inhemska marknaden, efter av-

drag av de myckenheter, som det på grund av stadgandena i 1 och 2 §§ må åligga bolaget att inköpa, uppgår till högst 125,000 ton. Har export av havre jämlikt beslut av Kungl. Maj:t skett för stödjande av den inhemska brödsädsmarknaden, äger Kungl. Maj:t föreskriva, att myckenheten av vad sålunda exporterats skall avgå från sagda högsta kvantitet.

3) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att efter beslut av Kungl. Maj:t i mån av behov tillhandahålla svenska spannmålsaktiebolaget svenska statens fyra procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av 20,000,000 kronor för att av bolaget pantförskrivas såsom säkerhet för lån i riksbanken;

4) anvisa för budgetåret 1936/1937:

a) till avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen, under nionde huvudtiteln, ett förslagsanslag av 10,000,000 kronor;

b) till avsättning till jordbrukets prisregleringsfond, under nionde huvudtiteln, ett förslagsanslag av 28,000,000 kronor.

D) att följande motioner, nämligen:

väckta inom första kammaren:

nr 21 av herr Bagge m. fl.,

nr 35 av herr Petrus Nilsson m. fl.,

nr 85 av herr Johan Johansson m. fl.,

väckta inom andra kammaren:

nr 65 av herr Skoglund m. fl.,

nr 106 av herr Pehrsson i Bramstorp m. fl.,

nr 113 av herr Gustafsson i Välsnäs m. fl.,

nr 141 av herrar Brädefors och Hagberg i Luleå,

nr 209 av herr De Geer m. fl.,

nr 225 av herr Olofsson i Digernäs,

nr 608 av herr Johansson i Tväråselet m. fl.,

nr 812 av herr Gustafsson i Välsnäs m. fl.,

nr 813 av herr Herou m. fl.,

nr 814 av herr Herou m. fl.,

nr 815 av herrar Brädefors och Hagberg i Luleå,

nr 816 av herr Svensson i Grönvik m. fl.,

nr 817 av herr Johanson i Huskvarna m. fl.,

nr 819 av herr Pehrsson i Bramstorp m. fl.,

nr 821 av herr Hansson i Rubbestad m. fl. och

nr 822 av herr Skoglund m. fl.

mätte, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 28 maj 1936.

På sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande:

från bevillningsutskottet:

herrar Nilsson i Kristianstad, Björnsson, Hansén, Hjalmarsson, friherre Lagerfelt, Lithander*, Lövgren i Boden, Olsson i Närlinge, Werner i Hultsfred och Johansson i Krogstorp;

från jordbruksutskottet:

herrar Johansson i Uppmälby, Sederholm, Fritiof Gustafson, Hedlund i Häste, Uddenberg, Carlström, Smedh, Jacob Hansson, Heiding och Andersson i Tungelsta.

* Ej närvarit vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Johansson* i Uppmälby, *Björnsson*, *Hjalmarsson*, *Smedh*, *Jacob Hansson*, *Lövgren* i Boden, *Werner* i Hultsfred, *Uddenberg* och *Andersson* i Tungelsta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Allmänna synpunkter.

Departementschefen har i sitt till propositionen fogade anförande till statsrådsprotokollet framhållit, att strävandena från statens sida att stödja priserna å jordbrukets produkter nu böra inriktas på att med utgångspunkt från det ungefärliga prisläge, som rått under senaste halvåret, söka åvägbringa den förenkling och stabilisering av stödåtgärderna, som är möjlig att genomföra. I sådant syfte bör enligt departementschefen genom reglering av införsel och utförsel av jordbruksprodukter ett visst utrymme tillförsäkras den svenska produktionen av dylika varor. För att detta utrymme skall kunna på mest ändamålsenliga sätt tillvaratagas uttalar sig vidare departementschefen för att prisbildningen å ifrågavarande produkter får inom vissa

gränser fritt anpassa sig efter tillgång och efterfrågan. Den undre och övre gräns, mellan vilka priserna å jordbruksprodukter inom landet enligt departementschefens förslag skola få röra sig utan särskilda ingripanden från Kungl. Maj:ts eller regleringsorganens sida, har av honom angivits till 75, respektive ungefär 100 procent av medelpriserna åren 1925—1929.

I överensstämmelse med denna tankegång har departementschefen ansett sig böra förorda vissa jämkningar av hittills tillämpade regleringsanordningar. I vissa av de i ämnet väckta motionerna, däribland motion II: 819, hava motionärerna förklarat sig kunna i princip godkänna departementschefens tankegång. I andra motioner, såsom i motion II: 822, har, utan att ställning tagits till frågan om en friare prisbildning å jordbruksprodukter, föreslagits sådana modifikationer av vad departementschefen härutinnan förordat att vid bifall till motionärernas förslag hans önskemål i förevarande hänseende endast i ringa grad torde kunna tillgodoses.

Enligt utskottets mening är det emellertid av synnerlig vikt, att man så snart ske kan söker återgå till en mera fri prisbildning på hithörande område. Framförallt bör man därigenom kunna i högre grad än hittills undvika, att den med hänsyn till våra avsättningsförhållanden naturliga och mest ekonomiska fördelningen av jordbruksproduktionen på olika varuslag rubbas genom prispolitiken. Ett annat skäl, som för utskottet framstår som betydelsefullt, är att det praktiska handhavandet av regleringsåtgärderna skulle komma att avsevärt förenklas. Utskottet vill därjämte utöver de skäl, som av departementschefen anförts, framhålla, att det endast genom större frihet åt prisbildningen kan bliva möjligt att minska det godtycke, som i större eller mindre utsträckning städse utmärker statliga anordningar av här ifrågakommande slag.

I åtskilliga motioner har vidare påyrkats att medelpriserna för jordbrukets produkter borde höjas utöver vad departementschefen ifrågasatt. Som motiv härför anføres, bland annat, behovet av att förbättra levnadsvillkoren för den inom jordbruket sysselsatta befolkningen.

Enligt utskottets mening är prisläget för jordbrukets saluprodukter ur förräntningssynpunkt numera i stort sett nöjaktigt. De uppgifter, som offentliggjorts rörande räntabiliteten hos jordbruket, visa att denna får anses jämförelsevis tillfredsställande. Även om detta till en del beror på gynnsamma skördar — de beräkningar härom, som åberopats i motionerna II: 819 och II: 822, anser utskottet dock icke böra tillmätas någon betydelse i förevarande sammanhang — synes det utskottet icke kunna bestridas, att jordbrukets förräntning för närvarande är minst lika god som före jordbrukskrisens inträde. Med hänsyn till nu rådande låga ränteläge vill det sålunda synas som om jordbrukets avkastning förbättrats väsentligt mera än annan kapitalavkastning. När det i motion II: 819 som skäl för en högre prisnivå åberopats, att det år 1935 slutna lantarbetareavtalet fördyrat produktionskostnaderna, må det erinras om, att de procentuellt måttliga lönehöjningar, som blivit en följd av detta avtal, säkerligen icke nämnvärt påverka jordbrukets räntabilitet. Tillräckliga skäl, att genom tillfälliga ingripanden av det slag,

varom här är fråga, ytterligare förbättra jordbrukets räntabilitet, anser utskottet sålunda icke föreligga.

Detta hindrar emellertid ej, att utskottet finner det ur åtskilliga synpunkter önskvärt, att levnadsstandarden förbättras för den stora massan av personer, som äro sysselsatta inom jordbruket. Härvid tänker utskottet i främsta rummet på de mindre jordbrukarna. Det förefaller emellertid utskottet synnerligen tvivelaktigt, huruvida förutsättningar för en förbättring av läget för denna jordbrukaregrupp kan vinnas genom regleringsåtgärder av det slag motionärerna förordat. Så kan till exempel framhållas, att den av motionärerna föreslagna höjningen av fodermedelspriserna medföra för berörda jordbrukare ökade omkostnader. Med hänsyn till svinbeståndets storlek och sammansättning synes det uteslutet att compensation härför skall kunna erhållas inom det regleringsår, varom nu är fråga. Visserligen kan sägas, att genom höjda fodermedelspriser sker på lång sikt en sådan begränsning av den animaliska produktionen, att högre priser erhållas. Men fråga är, om den mindre jordbrukaren, som till en del bygger sin produktion å inköpt foder, har intresse av en ytterligare prisstegring, sedan såsom nu är fallet en relativt gynnsam prisnivå ernåtts.

Däremot kommer otvivelaktigt ett förhöjt prisläge att resultera i en förbättrad lönsamhet hos det större jordbruket. Att denna skulle draga med sig höjda löner åt lantarbetarna, saknar emellertid stöd i erfarenheten. Skola arbetslönerna bringas att stiga erfordras ett gynnsamt läge på jordbrukets arbetsmarknad och tillräckligt starka organisationer bland de anställda. Utskottet vill ingalunda förneka att dessutom ekonomisk bärkraft måste förefinnas hos jordbruket för att högre löner skola kunna utvinnas. Men med hänsynstagande till det förhandenvarande läget förmenar utskottet, att jordbrukets nuvarande bärkraft är tillräcklig för de förbättrade villkor jordbrukets anställda kunna förskaffa sig under det kommande året. En mera genomgripande förbättring av lantarbetarnas löneläge läser icke kunna åstadkommas med mindre det allmänna ger arbetarna sitt stöd genom en därför avpassad lagstiftning.

Då sålunda ett genomförande av motionärernas förslag sannolikt icke kommer att vara till nytta utan snarare kan i längden bliva till skada för större delen av den i jordbruket arbetande befolkningen, finner sig utskottet icke kunna biträda uttalandena om en höjning av prisläget utöver vad departementschefen förordat. Därmed har utskottet även angivit sin ståndpunkt till vad i förevarande ämne anförts och yrkats i de likalydande motionerna I: 21 och II: 65 samt i motionerna II: 113, 812, 819 och 822.

I de likalydande motionerna I: 35 och II: 106 har yrkande framställts om att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande möjligheten att låta en höjning av prisnivån för jordbruksprodukter komma jordbrukets arbetskraft tillgodo samt för riksdagen framlägga härav föranledda förslag. Utskottet vill i anledning av motionerna erinra, att departementschefen med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 februari 1936 tillkallat en utredningsman för att verkställa utredning och avgiva förslag

rörande åtgärder till förbättring av lantarbetarnas löneställning ävensom sex sakkunniga att med utredningsmannen deltaga i överläggningar i ämnet. Utskottet, som anser den i förevarande motioner avhandlade frågan vara av stor betydelse och kräva ett allsidigt bedömande, utgår från att vad i motionerna anförts tages under övervägande vid den sålunda igångsatta utredningen. — Vidare har i motionen II: 817 gjorts framställning om att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om föranstaltande av skyndsamt utredning angående de riktlinjer, efter vilka de fortsatta prisreglerande åtgärderna på jordbrukets område böra avpassas med hänsyn till i motionen framförda synpunkter, samt om framläggande för nästa års riksdag av de förslag, vartill utredningen kan föranleda. Enligt vad som framgår av den i motionen lämnade motiveringen anse motionärerna, att innan man går att fastställa vissa gränser för prisbildningen på jordbruksprodukter en allsidig utredning bör vidtagas såväl i fråga om den allmänna pris- och lönenivån på andra områden än jordbrukets som ock rörande möjligheterna att utan vållande av överproduktion åstadkomma regleringsanordningar, vilka medgiva en i förhållande till andra företagsgrenar skälig inkomst- och lönestandard för jordbrukets folk, ävensom beträffande möjligheterna att, utan sönderbrytande av regleringsanordningarnas effektivitet för jordbruket i dess helhet, bättre än hittills tillgodose jordbrukarna i de nordliga delarna av vårt land och de mindre jordbrukarna i övrigt. I anledning av denna motion vill utskottet erinra om att undersökning för närvarande pågår inom jordbruksnämnden rörande de förhållanden, varunder jordbruket arbetar i Norrland i jämförelse med andra landsdelar. Utskottet förväntar, att denna undersökning färdigställs i så god tid, att resultatet av undersökningen tillika med de förslag, vartill den kan giva anledning, hinna föreläggas nästa års riksdag, samt förutsätter, att Kungl. Maj:t redan under nästkommande regleringsperiod inom ramen för sin befogenhet vidtager de åtgärder, som Kungl. Maj:t kan finna lämpliga i anledning av utredningen. Beträffande övriga i motionen avhandlade frågor torde desamma, i den mån så finnes böra ske, komma att av Kungl. Maj:t och jordbruksnämnden göras till föremål för undersökning utan att riksdagen i skrivelse gör framställning därom.

Mjölkregeringen.

Enligt departementschefens uttalande skall mjölkregeringen till sina huvudgrunder bibehållas oförändrad. Sålunda bör mjölkavgift alltjämt utgå, samt mjölkpriset stödjas genom att med användande av, bland annat, mjölkavgiftsmedel exporten av smör och andra mejeriprodukter uppehålls i viss utsträckning och särskilt tillskott lämnas produktmjölken i form av prisutjämningsbidrag. Vidare skall accis å margarin uttagas till förhindrande av att försäljningen av margarin sväller ut på grund av prisstödet åt smöret. Ifråga om mjölkregeringens detaljer föreslår dock departementschefen vissa jämkningar. Sålunda anser departementschefen det kunna ifrågasättas, att föreskrift meddelas om att pristillägg å exporterat smör skall utgå endast för

viss begränsad maximikvantitet för varje vecka. Därigenom skulle en jämnare smörexport än hittills kunna åstadkommas, varav skulle följa att smörpriset inom landet komme att bliva mera beroende av tillgång och efterfrågan, än vad hittills varit fallet. Smörpriset bör dock enligt departementschefens mening icke förete större växlingar än mellan lägst 2 kronor för kilogram och högst 2 kronor 50 öre för kilogram. I anslutning härtill bör priset å produktmjölk, däri inberäknat skummjölkvärdet, i genomsnitt för hela landet tillåtas svänga mellan 10 öre och 12,5 öre för kilogram utan att några särskilda ingrepp utöver förut berörda i prisreglerande syfte från statsmakternas sida vidtagas. I fråga om mjölkavgiftens storlek uttalar departementschefen, att densamma icke får så bestämmas, att priset å konsumtionsmjölk i landet mera allmänt bringas att stiga. Avgiftens belopp bör sålunda icke sättas högre än vad som får anses oundgängligen erforderligt för att bevara konsumtionsmjölkpriset vid dess hittillsvarande nivå. Vidare förordas i propositionen, att smörprisfonden skall slopas samt att pristillägg till lantbrukare, som leverera lantsmör, icke vidare skall utgå. Även i vissa andra hänseenden föreslås av departementschefen mindre betydande jämkningar i nu tillämpade regleringsanordningar å förevarande område.

I motionen II: 819 yrkas beträffande produktmjölkpriset att gränserna för dettas svängningar skola bestämmas till 11,5 öre och 13,5 öre för kilogram, skummjölkvärdet inräknat. I den mån mjölkavgift och kraftfoderskatt icke förslås för uppehållande av detta pris förordas, att erforderligt belopp uttages genom margarinnaccisens höjning intill dess lagstadgat maximum nåtts.

Enligt motionen II: 822 bör det eftersträvas, att genom prisutjämningsmedel, som stå till förfogande för mjölkregleringen, uppehålla ett genomsnittligt produktmjölkpris med förslagsvis 11,5 öre som undre gräns. I sistnämnda motion har framhållits, att en generell höjning av konsumtionsmjölkpriset icke för närvarande är påkallad. Hinder bör dock icke möta för en måttlig höjning å enstaka platser, där förhållandena kunna motivera en sådan. Hän-syn härtill bör tagas vid bestämmande av mjölkavgiftens storlek. I fråga om denna anföres vidare, att åtgärder i syfte att sänka densamma böra vidtagas endast om synnerliga skäl därtill föreligga och då endast med stor varsamhet och i mindre omfattning. I sistnämnda motion göres även gällande, att av departementschefen ifrågasatt ändring av grunderna för utbetalande av exporttillägg å smör kommer att medföra stora olägenheter för smörproduktionen. Det bör enligt motionärernas mening ligga i mejeriorganisationernas hand att bestämma lämpliga variationer i den svenska riksnoteringen för runmärkt smör samt att utan omedelbart sammanhang med denna notering genom fondering variera produktmjölkpriset till utjämnande av mjölkproduktionens säsongväxlingar.

Vad till en början angår frågan om rätt för mejeriorganisationerna att inom ramen av tillgängliga medel låta smörpriset och produktmjölkpriset variera oberoende av det internationella smörpriset och den inhemska smörproduktionens storlek vill utskottet framhålla, att riksorganisationen på mejeriområdet redan har dylik rätt. Erfarenheten har emellertid visat, att sagda organisation icke ansett sig böra eller kunna utnyttja denna rätt i avsedd

utsträckning. Då utskottet anser det vara av synnerlig vikt med hänsyn till produktionens inriktning och säsongmässiga fördelning att en dylik variation verkligen åstadkommes, har utskottet ej något att erinra mot att Kungl. Maj:t vidtager åtgärder i sådant syfte. Mot de gränser för smörpriset, som departementschefen angivit, har utskottet ej heller något att invända.

Vad därefter angår den mjölkprisnivå, som bör eftersträvas, vill utskottet erinra om att pristillägget för produktmjölk under löpande regleringsår hållits nere dels för samtliga mjölkdistrikt, dels ock därutöver för Stockholms samt Västra Sveriges distrikt. Om fondering icke ägt rum, skulle pristillägget hava för den gångna delen av löpande regleringsår kunnat hållas i genomsnitt för samtliga distrikt omkring 0.3 öre högre per kilogram mjölk och för de båda särskilt nämnda distrikten ytterligare cirka 0.2 öre för kilogram högre än som skett. Det förtjänar härvid särskilt beaktas, att fonderingen av mjölkavgiftsmedel beträffande de båda mellansvenska distrikten i väsentlig grad framtungits av nödvändigheten att upprätthålla en tillräcklig spänning mellan konsumtionsmjölk- och produktmjölkpriset.

Läget synes sålunda för närvarande vara sådant, att vid bibehållen mjölkavgift en höjning av produktmjölkpriset icke kan ske utan att samtidigt konsumtionsmjölkpriset åtminstone å våra viktigaste konsumtionsorter stegras. I likhet med departementschefen anser utskottet, att sistnämnda pris, som för närvarande i genomsnitt för riket uppgår till medelpriset åren 1925/1929, som regel icke får höjas. På grund därav kan utskottet icke biträda motionärernas yrkanden om att produktmjölkpriset skall höjas och samtidigt mjölkavgiftens belopp bibehållas oförändrat. Däremot har utskottet ej något att invända mot en höjning av nuvarande produktmjölkpris, därest mjölkavgiften sänkes i motsvarande grad. Genomförandet av en dylik anordning synes icke böra möta några svårigheter under nästkommande regleringsår på grund av de betydande fonder, som finnas tillgängliga för ändamålet och vilka hittills av ovan antydd anledning icke kunnat utnyttjas. I detta sammanhang anser sig utskottet böra framhålla, att mjölkavgiften, när den användes till prisutjämning och icke erfordras för stödjande av konsumtionsmjölkpriset, endast innebär en överflyttning av medel från vissa jordbrukargrupper till andra utan att påverka jordbrukets lönsamhet i dess helhet.

Accisen å margarin bör, såsom departementschefen föreslagit, fortfarande utgå. Utskottet anser sig sålunda icke kunna ansluta sig till i motionerna II: 141 och II: 815 framställda yrkanden om accisens slopande. Vad angår dess storlek delar utskottet departementschefens mening, att den bör så avvägas, att margarinförsäljningen icke som följd av prisstödet åt smör tillåtes svälla ut och nödvändiggöra en oekonomisk smörexport. Därest en begränsning av smörexporten till främmande marknader nödvändiggör en ökad avsättning av smör på den inhemska marknaden, anser utskottet hinder icke heller böra möta mot en höjning av margarinaccisen utöver nu utgående belopp. Däremot får den icke höjas för att anskaffa medel till höjande av

pristillägget å produktmjölk. I detta avseende finner sig därför utskottet icke kunna biträda de i motionen II: 819 gjorda uttalandena i motsatt riktning.

I överensstämmelse med vad departementschefen föreslagit böra margarinaccismedlen, såsom nu sker, tillföras jordbrukets prisregleringsfond. Såsom bestämmelserna för användning av medel ur denna fond för närvarande äro formulerade, innebär detta, att accismedlen till en del användas i syfte att i konsumenternas intresse förbilliga smör. Utskottet förutsätter, att så även skall bli va fallet vid utformningen av de för nästa regleringsår avsedda bestämmelserna beträffande användningen av dessa avgiftsmedel. I likhet med departementschefen anser utskottet, att de margarinaccismedel, som in-flutit före den 1 juli 1935, böra få användas enligt Kungl. Maj:ts bestämmande för utlämnande till hjälpbehövande av inhemska jordbruksprodukter eller andra förnödenheter gratis eller till nedsatt pris. Med vad nu anförts anser sig utskottet hava angivit sin ståndpunkt till de yrkanden i förevarande hänseende, som framställts i motionerna II: 814 och 815.

Beträffande användningen av övriga i samband med mjölkregleringen fonderade avgiftsmedel finner sig utskottet i huvudsak kunna förorda vad Kungl. Maj:t därom föreslagit. Dock vill utskottet uttala sig för att de prisutjämningsmedel, som tills vidare innehållits inom vissa prisutjämningsdistrikt, böra, såsom i motionen II: 819 föreslagits, tillfalla de områden, vilka vid omedelbar utdelning skulle hava erhållit desamma.

Kungl. Maj:t har i syfte att förenkla regleringen föreslagit, att det under nuvarande regleringsår utgående pristillägget åt tillverkare av lantsmör icke längre skall utgå. Ehuru möjligheten att erhålla dylikt pristillägg hittills utnyttjats i relativt ringa utsträckning, anser dock utskottet förenligt med billighet och rättvisa, att densamma bibehålles även under nästkommande regleringsperiod. Såsom föredragande departementschefen framhållit i propositionen nr 227 till 1935 års riksdag angående prisstödjande åtgärder på jordbrukets område, äro tillverkarna av lantsmör att söka bland de mindre och i inkomsthänseende sämst situerade jordbrukarna i de delar av landet, som ifråga om avsättningsmöjligheter erbjuda de o gynnsammaste betingelserna. Utskottet anser sig därför böra förorda, att möjligheten att erhålla pristillägg för dylika jordbrukare fortfarande bör hållas öppen, även om därigenom vissa besvärligheter och extrakostnader komma att uppstå. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa pristilläggets storlek.

Vad departementschefen anfört om önskvärldheten av att såsom villkor för utnyttjande av prisutjämningsbidrag föreskrives, att vederbörande mejeri mottager mjölk från envar, som därom gör framställning, utan att uppställa orimliga villkor, föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Enligt 8 § i förenämnda kungörelse den 28 juni 1935 (nr 415) är landet för utdelning av prisutjämningsmedel fördelat å sju prisutjämningsdistrikt, benämnda Stockholms (I), Smålands (II), Skånes (III), Västra Sveriges (IV), Värmlands-Dalarnas (V), Mellersta Norrlands (VI) och Norrbottens (VII) prisutjämningsdistrikt. I motionen II: 816 har yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle begära »en omprövning av grunderna för mjölk-

avgiftsmedlens fördelning i syfte att ställa pristillägget i bättre relation till mjölkens produktionskostnader». Härmed åsyfta motionärerna, att en jämkning i nuvarande distriktsindelning på vissa håll kunde vara påkallad. Särskilt hava motionärerna framhållit, att mjölkproducenterna i Kronobergs och Jönköpings län, vilka län hänförts till Smålands prisutjämningsdistrikt, vore ogynnsamt ställda i jämförelse med jordbrukare i andra län med bättre produktionsbetingelser. Utskottet finner vad motionärerna anfört i viss mån bestyrkas av efterföljande sammanställning rörande pristjämningsbidragens storlek per kilogram produktmjölk i de olika distrikten under tiden juli 1935—mars 1936 och detta särskilt om hänsyn toges till genomsnittssiffran för riket i dess helhet.

Prisutjämningsbidragets storlek under tiden juli 1935—mars 1936.

År och månad	I distr.	II distr.	III distr.	IV distr.	V distr.	VI distr.	VII distr.	Genomsnitt
	öre/kg.	öre/kg.	öre/kg.	öre/kg.	öre/kg.	öre/kg.	öre/kg.	öre/kg.
1935								
Juli	3.22	2.52	2.54	2.62	4.38	6.67	7.00	2,905
Augusti	3.62	2.84	2.81	2.99	4.86	7.94	10.57	3,245
September	3.79	3.05	2.98	2.98	4.61	7.29	10.30	3,383
Oktober	4.20	3.48	3.28	3.28	6.07	7.70	14.58	3,754
November	4.21	3.53	3.19	3.29	6.14	6.97	8.57	3,733
December	4.40	3.88	3.59	3.59	6.78	6.78	7.71	4,067
1936								
Januari	4.60	3.78	3.52	3.59	6.06	5.77	6.33	4,052
Februari	4.80	3.54	3.33	3.82	5.86	6.93	7.76	4,122
Mars	4.78	3.51	3.22	3.82	5.70	5.60	6.52	4,009

Med hänsyn till det anförda synes det utskottet önskvärt, om möjlighet kunde föreligga att bereda de delar av Smålands prisutjämningsdistrikt, där produktionsförhållandena äro mindre gynnsamma, en något förmånligare ställning i förevarande hänseende. Vad nu sagts torde kunna åberopas även beträffande vissa andra områden. Utan att söka anvisa några utvägar för frågans lösning vill utskottet därför uttala förväntan, att Kungl. Maj:t efter verkställd utredning tager av motionärerna anförda synpunkter under övervägande. De ändrade bestämmelser rörande distriktsindelningen för mjölkavgiftsmedlens fördelning, som därav kunna föranledas, torde böra träda i tillämpning snarast möjligt under nästkommande regleringsperiod.

Inom utskottet har framförts tanken på att föreskrifterna rörande fördelning av tillgängliga prisutjämningsmedel böra så ändras, att högre prisutjämningsbidrag kunna tillkomma mjölkproducenterna inom Norrland och då i första hand Norrbottens prisutjämningsdistrikt. Utskottet vill i anledning

härav bringa i erinran, att ett liknande önskemål varit föremål för behandling vid 1935 års riksdag. Sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet uttalade därvid i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 1, att skäl kunde tala för att jordbruket i Norrland borde beredas de förbättringar genom mjölkregleringen, som skäligen kunde genomföras utan att väsentligt försvåra upprätthållandet av mjölkregleringen i dess helhet. I vilken utsträckning och på vad sätt detta borde ske, finge avgöras av Kungl. Maj:t. Utskottet — som konstaterat, att jordbrukarna i Mellersta Norrlands och Norrbottens prisutjämningsdistrikt genom de jämkningar beträffande prisutjämningsmedlens fördelning, som Kungl. Maj:t i anledning av detta uttalande vidtagit, tillförts större andel av prisutjämningsmedlen än tidigare — skulle med tillfredsställelse se, om ytterligare förbättring i detta hänseende vore möjlig. Detta gäller särskilt beträffande Norrbottens prisutjämningsdistrikt. Utan att vilja framlägga något förslag i frågan anser utskottet det önskvärt, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande, vad i saken må kunna åtgöras.

I motionen II: 818 har det framhållits, att åtskilliga personer kunnat undandra sig sin skyldighet att erlægga mjölkavgift och yrkats skärpning av gällande bestämmelser till förebyggande av dylikt skatteskolande. Utskottet vill i anledning därav erinra, att utebliven betalning av mjölkavgift föranleder utmätning, eventuellt konkursförfarande. Då de avgiftsskyldiga sakna utmättningsbara tillgångar, bliva dock dylika indrivningsåtgärder utan verkan, vilket då det gäller personer, som i egenskap av bulvaner för andra avsiktligt medverka till sådant skattefusk, uppenbarligen ter sig stötande. För mejerier och mjölkhandlare vore det tänkbart att försöka förebygga dylika missförhållanden genom viss skärpning av mjölkavgiftsförordningen. Emellertid skulle en dylik skärpning kunna göras illusorisk genom utnyttjande av den ena bulvanen efter den andra. Enligt utskottets mening kunna verksamma åtgärder i detta avseende åstadkommas endast genom bestämmelser av allmän lags karaktär. Då enligt vad utskottet har sig bekant missbruk av nu antytt slag icke förekommer i sådan utsträckning, att mjölkregleringen därav äventyras, och då redan förefintliga medel för indrivning av mjölkavgift torde vara fullt jämförliga med de medel, som stå till buds för indrivning av andra skatter, finner utskottet tillräckliga skäl icke föreligga att föreslå några åtgärder i anledning av motionen. Ej heller i övrigt kan utskottet förorda några mera väsentliga ändringar i nu gällande bestämmelser om uttagande av mjölkavgift och därmed sammanhängande stadganden. Därmed har utskottet angivit sin ståndpunkt till vad i motionerna II: 813 och II: 815 anförts i förevarande avseenden.

Reglering av priserna å andra animaliska produkter än mjölk.

Utskottet kan beträffande regleringen av köttmarknaden helt ansluta sig till de uttalanden, som departementschefen härom gjort. Utskottet förutsätter härvid självfallet, att regleringsorganen inom de av departementschefen givna gränserna söka erhålla bästa möjliga utbyte för jordbrukarna av kött-

produktionen. Härvid torde särskilt böra beaktas nödvändigheten att i möjligaste mån förebygga de ogynnsamma verkningarna för jordbruket i övre Norrland av köttimporten till denna landsända.

I fråga om åtgärder för fläskmarknadens stödjande har departementschefen uttalat, att partipriset å fläsk bör alltefter marknadsläget få svänga mellan högst 150 öre och lägst 115 öre för kilogram, utan att särskilda prisreglerande åtgärder skulle få vidtagas. Under utskottsbehandlingen har yrkats, att dylika åtgärder böra tillgripas i fall fläskpriset skulle sjunka under 125 öre för kilogram, motsvarande ungefär 85 procent av medelpriset åren 1925/1929.

Den närmast till hands liggande utvägen att i prisstödjande syfte avlasta den inhemska fläskmarknaden är infrysning. Med hänsyn till att det infrysna fläsket måste åter säljas är emellertid en dylik marknadsavlastning icke berättigad vid andra tillfällen än då man kan påräkna antingen en minskning i tillförseln eller en ökad konsumtion framdeles. Den är därjämte kostsam i det att infrysningen, fränsett kostnader för frysning och lagring samt för täckande av prisfallsförluster, beräknas sänka fläskets marknadsvärde med omkring 15 öre för kilogram.

Exporten av fläsk till vår reguljära huvudmarknad är för närvarande kvantitativt begränsad, och då ingen utsikt finnes, att någon ökning av denna export under det kommande regleringsåret skall bliva möjlig, återstå för en definitiv avlastning av den inhemska fläskmarknaden i huvudsak endast två utvägar, nämligen export till sekundära marknader eller nedsmältning till flott.

Även om man bortser från andra hänsyn än rent ekonomiska, äro båda dessa möjligheter begränsade, enär de, såsom erfarenheten visat, kräva orimligt stora tillskott från jordbrukets prisregleringsfond. Redan nu är fläskpriset i Sverige sådant, att, om här berörda krav skulle tillmötesgå, man omedelbart finge vidtaga åtgärder för den inhemska marknadens avlastning. Då fläsktillförseln av tillgänglig statistik att döma är stadd i tillväxt, förefaller det utskottet sannolikt, att tillgängliga medel icke skola visa sig räcka för att under det kommande regleringsåret upprätthålla ett så högt pris, som påyrkats inom utskottet.

Vid sådant förhållande och då det torde försvåra prisregleringens genomförande att för producenterna ställa i utsikt ett högre pris än det, som kan hållas, finner sig utskottet icke kunna stödja de krav beträffande fläskpriset, som inom utskottet framförts, utan ansluter sig utskottet helt till vad departementschefen i fråga om fläskmarknadens stödjande förordat. Därmed har utskottet också angivit sin ståndpunkt till vad i motion II: 819 anförts beträffande departementschefens förslag om stödjande av fläskmarknaden.

Vad angår det i sistnämnda motion behandlade spörsmålet om importreglering av slaktat fjäderfä anser sig utskottet kunna nöja sig med att hänvisa till det uttalande, som i denna fråga gjordes av föregående års riksdag.

Vad departementschefen föreslagit i fråga om *äggmarknadens* stödjande har icke föranlett erinran från utskottets sida.

Fodermedelsregleringen.

Utskottet anser sig i fråga om reglering av priserna å fodermedel böra utgå från den allmänna förutsättningen, att regleringsåtgärderna böra begränsas i möjligaste mån. Att i nuvarande läge, då jordbrukskrisen får anses vara i det väsentliga övervunnen, utan nödtvång lägga nya produktionsområden in under statlig prisreglering synes icke böra ifrågakomma. Tvärtom anser utskottet stor återhållsamhet i detta avseende vara befogad, detta icke minst då det gäller ett så vittomfattande och svårbedömligt område som fodermedelsproduktionen. Det är särskilt två omständigheter, som tala härför. Å ena sidan komma säkerligen prisstödjande åtgärder i fråga om t. ex. havre att föranleda krav på liknande åtgärder i fråga om andra slag av fodermedel, exempelvis korn, potatis och hö. Å andra sidan äro de saluförda mängderna av inom landet producerade fodermedel relativt små i förhållande till de totalt producerade kvantiteterna. För det ekonomiska utbytet av vårt jordbruk i dess helhet spelar det ringa roll, om salupriset på dessa fodermedel i det inhemska varuutbytet jordbrukare emellan är något högre eller lägre. Däremot kan en oriktig prissättning, åstadkommen genom statliga regleringsåtgärder, föranleda en i och för sig oekonomisk och därför icke önskvärd omläggning av produktionen. En konstlad prisstegring på fodersäd kan exempelvis få till följd en ökad sädesodling på bekostnad av vallväxt- och rotfruktsodling.

En nyligen genomförd stickprovsundersökning angående foderförsörjningen vid svenska lantbruk av olika storlek i skilda delar av landet visar, att det huvudsakligen är från de större jordbruken, som försäljning av hemmaproducerade fodermedel äger rum, samt att köparna huvudsakligen utgöras av småbrukare. Statsåtgärder till höjandet av priset på inhemska fodermedel komma sålunda att föranleda en förbättring av vissa större jordbruks lönsamhet och en motsvarande försämring av vissa mindres. I motionerna II: 819 och II: 822 framförda krav på stödköp av fodersäd innebära därför i själva verket krav på statsåtgärder till försämrande av utkomstmöjligheterna för vissa innehavare av mindre jordbruk. Dylika krav te sig så mycket orimligare, som det i motionen II: 819 har framhållits, hurusom småbrukaren icke alls kan genom rationaliseringsåtgärder förbilliga driften i samma utsträckning som den större företagaren.

Då påbörjandet av stödköpsverksamhet i fråga om fodersäd icke kan försvaras som ett medel att reglera inkomstfördelningen mellan olika grupper av jordbrukare, skulle enda förutsättningen för dess berättigande vara, att förfarandet erfordrades för att stödja andra grenar av jordbruket. I sådant avseende förtjänar särskilt brödsädsregleringen och prisregleringen i fråga om animalieprodukter beaktande.

För att stödja brödsädspriset är det självfallet av visst intresse att priset på fodermedel hålles uppe. Erfarenheten från sistförflutna skördeår visar emellertid, enligt utskottets mening, att det nu tillämpade brödsädspriset varit tillräckligt högt för att säkerställa en erforderlig brödsädsodling. Där-

jämte visar lantbrukssällskapets räntabilitetsstatistik, att jordbruk belägna inom områden, där vete och sockerbeter med fördel kunna odlas, givit en vida högre avkastning än jordbruk inom andra odlingsområden. På grund härav och då det visat sig, att dylika resultat kunnat vinnas trots att regleringen av fodermedelstillförseln begränsats till importerade varor, synes det enligt utskottets mening icke påkallat, att för stödjande av brödsädspriserna vidtaga en reglering av priserna å inhemska fodermedel.

För stödjande av priserna å animalieprodukterna är det givetvis av vikt att tillgången på foder icke tillåtes svälla ut hur mycket som helst. Den inhemska fodersäden måste emellertid i allt väsentligt utfodras inom landet. Även om export av fodersäd kommer till stånd kan den av kostnadsskäl ske endast i en med hänsyn till den samlade foderskördens storlek begränsad omfattning. Någon betydelse för animalieproduktionens storlek torde sålunda en dylik export icke komma att få. En genom konstlade ingrepp åstadkommen stegring i priset å svensk fodersäd, i den mån en sådan över huvud taget kan åstadkommas annat än rent tillfälligt, torde därför icke kunna påverka animaliepriserna.

Vad därefter angår regleringen av tillförseln av importerat foder, har departementschefen uttalat, att några mera betydande ändringar av grunderna för ifrågavarande reglering icke äro erforderliga. Begränsning av importen bör dock enligt departementschefen i första hand åvägabringas genom lämplig avvägning av införselavgifterna och icke såsom hittills i viss mån varit fallet genom återhållsamhet vid lämnande av införsel tillstånd. Departementschefen har vidare förordat beträffande majs, att införselavgiften skall göras rörlig och så avvägas, att majspriset inom Sverige hålles vid omkring 15 öre för kilogram. För detta ändamål bör Kungl. Maj:t eller, efter bemyndigande av Kungl. Maj:t, jordbruksnämnden medgivas rätt att fastställa en införselavgift av upp till 8 öre för kilogram. I fråga om de fodermedel, som användas inom mjölkproduktionen, har departementschefen däremot icke ansett nödvändigt eller ens önskvärt att på förhand angiva någon särskild foderprisnivå som eftersträfvansvärd utan har för sin del förordat, att den nuvarande anordningen i detta hänseende bibehålles.

I motion II: 822 anföres, bland annat, att ett tämligen fast foderprisläge är lämpligt och önskvärt. Detta gäller ej endast för majs utan jämväl för oljekakor och andra fodermedel. Därför böra enligt motionärernas mening skatten å oljekakor m. m. och införselavgiften å majs m. fl. fodermedel så bestämmas, att priset å de importerade fodermedlen icke understiga 15 öre för foderenhet.

I likhet med departementschefen finner utskottet det nödvändigt att i förevarande hänseende skilja mellan svinfoder och foder, som användes inom mjölkproduktionen.

I fråga om det förra anser även utskottet det önskvärt med en tämligen fast foderprisnivå. För uppnående av detta syfte synes införselavgiften å majs böra göras rörlig i enlighet med vad departementschefen förordat. Prisnivån anser utskottet böra så avvägas, att den vid de fläskpris, som en-

ligt vad utskottet i det föregående angivit såsom möjliga att uppnå, icke omöjliggör för innehavarna av de mindre jordbruken att bedriva en något så när lönande svinskötsel. Såvitt utskottet kunnat finna innebär detta, att majspriset enligt Sveriges allmänna lantbrukssällskaps noteringar bör ligga vid omkring 15 öre för kilogram. En höjning över denna nivå skulle medföra, att svinuppfödningen för sistnämnda grupp av jordbrukare i stor utsträckning komme att bli förlustbringande eller i varje fall mindre lönande än den enligt utskottets mening bör vara. En höjning av foderpriset kan nämligen under inga omständigheter medföra en höjning för närvarande av fläskpriset, då för produktionen åtgår en avsevärd tid. För att möjliggöra ett bibehållande av den av utskottet förordade prisnivån å majs tillstyrker utskottet departementschefens förslag om att maximibeloppet för införelavgiften för majs med flera fodermedel bestämmas till 8 öre för kilogram.

I fråga om det inom mjölkproduktionen använda kraftfodret kan ej heller utskottet följa motionärerna utan ansluter sig helt till departementschefens uppfattning härutinnan. Något behov av att i förväg fastställa en bestämd prisnivå för oljekakor och liknande foder synes icke föreligga. Mjölproduktionen är nämligen av mera stabil karaktär än flertalet andra produktionsgrenar inom jordbruket, medan däremot förutsättningarna för mjölkproduktionen, såsom den inhemska foderskördens storlek, väderleken med mera, kunna vara synnerligen växlande. Erfarenheterna från det gångna året torde i detta hänseende få anses belysande. Särskilt för utjämnande av de betydande säsongväxlingarna i mjölkproduktionen ävensom för bibehållande av en jämn kvalitet hos smöret är det av betydelse att icke tillgången av olika slag av kraftfoder på förhand begränsas genom alltför höga priser.

Enligt kungörelsen den 19 oktober 1934 (nr 501), vilken äger giltighet till och med den 30 juni 1936, må statsbidrag utbetalas för inhemska foderhavre, som transporteras till vissa delar av Norrland samt av Kopparbergs och Värmlands län. Bidraget utgår med belopp, motsvarande den erlagda frakten inklusive vissa avgifter, efter avdrag av 50 öre för 100 kilogram av sändningens verkliga vikt, dock högst med 2 kronor 50 öre för deciton. Departementschefen har förutsatt, att denna anordning skall bibehållas samt att Kungl. Maj:t bör äga vidtagna erforderliga jämkningar i nu gällande bestämmelser i ämnet. Vid frågans övervägande har utskottet med hänsyn till önskvärdheten att i möjligaste mån undvika en fördyring av fodermedlen för jordbrukare och skogskörare inom ifrågavarande delar av landet ansett sig böra förorda, att statsbidrag för transport av havre utgår med hela fraktkostnaden eller i varje fall med ökat belopp. Inom utskottet har vidare fråga väckts om fraktbidrag för övriga fodermedel med undantag av stråfoder, som sändas till ort inom i kungörelsen avsedda områden. Utskottet, som finner skäl tala för en dylik anordning, förutsätter att Kungl. Maj:t snarast möjligt tager frågan under bedömande. Skulle därvid någon utväg för frågans lösning visa sig framkomlig, vill utskottet förorda, att fraktbidrag må utgå även för dessa transporter. Det må i så fall ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda i ämnet erforderliga föreskrifter. Kostnaderna för frakt-

bidragen böra bestridas av samma medel som hittills.¹ Utskottet förutsätter, att vederbörande söka ordna frakterna på billigast möjliga sätt, så att kostnaderna hållas nere vid rimlig nivå. Tilläggas må, att det även i övrigt bör tillkomma Kungl. Maj:t att avgöra, huruvida särskilda regler böra tillämpas för förbilligande av andra fodermedel än havre, vilka inkomma till här avsedda områden.

Brödsädsregleringen.

Enligt departementschefen skola gällande bestämmelser angående inmalningstvånget samt regleringen av införseln av brödsäd och därav beredda produkter bibehållas oförändrad. Däremot förordar departementschefen att det nu tillämpade inlösningsförfarandet slopas och att i stället priserna å brödsäd stödjäs genom anordnande av stödköp i begränsad omfattning. Man bör därvid eftersträva att förhindra att brödsädspriserna nedgå under en nivå, som för vete stiger från 15 kronor för deciton under höstmånaderna till 16 kronor 50 öre för deciton under påföljande sommar. För råg bör ifrågavarande prisnivå ligga 1 krona lägre för deciton. Den stödköpta kvantiteten må enligt departementschefens förslag icke överstiga 100,000 ton. Vid en dylik anordning beräknas kostnaderna för nästa regleringsperiod komma att uppgå till cirka 6 miljoner kronor.

I motion II: 819 yrkas bibehållande av gällande inlösningsförfarande även under nästföljande år. Det pris, som odlarna skola erhålla, bör dock enligt motionärernas mening höjas till 17 kronor 50 öre för deciton vete och 16 kronor 50 öre för deciton råg. Enahanda yrkande göres även i motion II:822, varvid särskilt understrykes, att de föreslagna inlösningspriserna böra betraktas som minimipriser. Skulle sålunda skördeutfallet icke bliva större än som motsvarar konsumtionen inom landet bör prisläget fritt få stiga till nivå med genomsnittspriset för åren 1925—1929.

I likhet med departementschefen anser utskottet anledning icke föreligga att vidtaga ändring i gällande bestämmelser rörande inmalningstvånget samt reglering av importen av brödsäd och därav beredda produkter. Utskottet finner sig sålunda icke kunna biträda yrkandet i motion II: 815 om inmalningstvångets slopande. Ej heller anser sig utskottet kunna förorda att, såsom i motion II: 813 yrkats, en införselavgift av 5 kronor per deciton måtte bestämmas för vete och råg samt därav beredda produkter. Det torde nämligen böra ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra, huruvida och till vilket belopp införselavgift bör uttagas å nyssnämnda varor.

Utskottet delar vidare departementschefens uppfattning, att inlösningsförfarandet nu bör slopas. Enligt utskottets mening utgör detta en anordning, som med hänsyn till de stora ekonomiska risker, som den medför för statsverket, icke bör tillämpas längre än som är oundgängligen nödvändigt för att den inhemska brödsäds-skördens avsättning till rimliga priser skall tryggas. Förhållandena å den svenska brödsädsmarknaden synas emellertid numera

¹ Prop. sid. 16.

hava så stabiliserat sig, att något dylikt behov ej längre är för handen. Härtill kommer att fasta inlösningspriser givetvis bidra att binda brödsädspriserna och hindra dessas anpassning efter tillgång och efterfrågan. Vid en knapp skörd utgör sålunda inlösningsförfarandet ett hinder för en rimlig stegring av brödsädspriserna.

Även om utskottet anser, att läget numera är sådant att en jämförelsevis fri prisbildning å brödsäd inom landet skall kunna medgivas, har utskottet ej något att erinra mot att på sätt departementschefen föreslagit staten genom stödköp i begränsad omfattning medverkar till att söka säkerställa en viss lägsta nivå för brödsädspriserna. Den nivå, som enligt departementschefens förslag bör eftersträvas, finner sig utskottet kunna godtaga. En höjning av sagda prisnivå skulle, såvitt utskottet kunnat finna, medföra, att det sannolikt komme att möta svårigheter att få till stånd den utfodring av brödsäd av lägre kvalitet, som vid en riklig skörd av kvarnduglig spannmål är önskvärd. Härigenom skulle måhända stödanordningens hela effektivitet kunna äventyras. Däremot anser sig utskottet i syfte att förstärka skyddet åt brödsädspriserna kunna för sin del förorda, att den maximikvantitet, vartill stödköpen enligt departementschefens förslag få uppgå, något utökas eller från 100,000 ton till 125,000 ton. Om så sker, vinnes ökad säkerhet för att även vid goda skördar priserna å brödsäd kunna hållas uppe i avsedd utsträckning. Endast om skörden skulle bli mycket riklig torde man i sådant fall behöva befara, att brödsädspriserna nedgå något under angivna nivå, men nackdelarna för jordbrukarna av denna prissänkning uppvägas helt av de fördelar, som den rikliga skörden tillför dem.

Skulle däremot skörden bli knapp bör icke genom regleringsorganets åtgärder förhindras, att priserna å brödsäd få stiga. Stegringen bör dock i enlighet med vad departementschefen anfört begränsas så, att brödsädspriserna icke överstiga medelnivån under åren 1925/1929. Som övre gräns för höstpriset å vete bör sålunda fastställas 20 kronor för deciton med avdrag av utgående veteavgift. För råg bör samma gräns ligga 1 krona lägre.

På sätt departementschefen föreslagit böra regleringsanordningarna på brödsädsodlingens område handhavas av svenska spannmålsaktiebolaget samt bolagets uppgifter i detta hänseende bestämmas i särskilt avtal mellan staten och bolaget. Det vid propositionen fogade förslaget till avtal bör jämkas i anslutning till utskottets förslag beträffande storleken av den kvantitet, intill vilken stödköp av brödsäd må ske. I övrigt har förslaget icke föranlett erinran från utskottets sida. Utskottet kan sålunda icke biträda de i motionerna II: 813 och 815 framställda yrkandena om avslag å förslaget om stödköp samt om avveckling av spannmålsaktiebolaget.

Beträffande kostnaderna för brödsädsodlingens stödjande i enlighet med vad utskottet ovan förordat vill utskottet erinra om att departementschefen räknat med en genomsnittlig kostnad för den spannmål, som av bolaget stödköpes, av 5 kronor 50 öre för deciton. Ehuru utskottet förutsätter, att det icke torde bli erforderligt att inköpa hela den av utskottet angivna kvantiteten av 125,000 ton, synes dock försiktigheten bjuda att i detta samman-

hang räkna med denna kvantitet. Förlusten å stödköpsverksamheten skulle med dessa utgångspunkter komma att uppgå till cirka 7 miljoner kronor, vartill bör läggas de till cirka 500,000 kronor uppgående kostnaderna för spannmålsaktiebolagets verksamhet. Om man bortser från bolagets inkomster och försäljningar torde för stödköpsverksamhetens bedrivande under nästa regleringsperiod i rörelsemedel erfordras högst 20 miljoner kronor.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att ifrågakostnader ävensom till viss del kostnaderna för realisation av befintliga lager av äldre skörd böra täckas av veteavgiftsmedel. Utskottet ansluter sig i detta avseende till departementschefens uttalande, att avgiften bör, så vitt nu kan bedömas, utgå med oförändrat belopp av 2.5 öre för kilogram. Härav följer, att utskottet icke kan biträda det yrkande, som i motionen II: 225 framställts om att veteavgiften skall slopas. I motionen II: 821 har hemställts, att sådana personer, som hava sin huvudsakliga utkomst av jordbruk och som av andra jordbrukare köpt vete för eget husbehov, måtte vid förmalningen därav befrias från veteavgift. Då utskottet anser, att undantagen från avgiftsplikten böra hållas inom möjligast snäva gränser, finner utskottet sig icke kunna biträda motionärernas hemställan. Jämväl i övrigt synes, såsom departementschefen framhållit, någon ändring i gällande bestämmelser rörande veteavgift icke såvitt nu kan bedömas vara påkallad.

I motionen II: 608 har hemställts, att riksdagen till beredande av fria sjö- och järnvägsfrakter för omalen brödsäd, som genom lantmannaförmedling försäljes till jordbrukare inom Västerbottens och Norrbottens län, måtte anvisa ett förslagsanslag av 40,000 kronor, att användas på av Kungl. Maj:t fastställda villkor, samt besluta att för vete, som försäljes på detta sätt, veteavgift ej skall utgå. Utskottet vill i anledning härav erinra, att frågan om särskilt stöd åt jordbruksnäringen i Norrland är föremål för utredning inom jordbruksnämnden. Vid utredningen torde de möjligheter till förbättring av jordbrukets förhållanden, speciellt inom Norrbotten, som yppas, komma att göras till föremål för prövning. Då utskottet i det föregående framhållit önskvärdheten av att denna utredning färdigställas i så god tid, att resultatet kan bliva föremål för prövning vid 1937 års riksdag samt vidare uttalat, att Kungl. Maj:t redan under nästa regleringsperiod inom ramen av sin befogenhet bör vidtaga de åtgärder, som kunna befinnas lämpliga, anser utskottet, att vad i motionen yrkats icke för närvarande bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Uppläggande av ett reservlager av brödsäd samt avveckling av förefintligt brödsädsöverskott.

Mot vad departementschefen anfört och förordat rörande frågan om uppläggande av ett reservlager av brödsäd samt om avveckling av förefintligt brödsädsöverskott har utskottet ej något att invända. Utskottet anser sålunda lämpligt att av den spannmål, som den 1 september 1936 finnes i statens ägo, 100,000 ton tills vidare under nästkommande konsumtionsår bibehållas

som ett beredskapslager samt att frågan om i vad mån detta lager bör bliva av permanent karaktär göres till föremål för senare avgörande. Utskottet kan följaktligen icke biträda det i motionen II: 812 framställda förslaget att redan nu beslut fattas om att beredskapslagret skall erhålla permanent karaktär. Jämväl i fråga om bestridande av de till 2,250,000 kronor beräknade kostnaderna för lagerhållningen under nästa regleringsperiod hava departementschefens uttalanden och förslag icke föranlett någon erinran från utskottets sida. Utskottet anser sig dock böra framhålla, att på grund av den förordade utvidgningen av stödköpsverksamheten en minskning kommer att inträda av de veteavgiftsmedel, som kunna finnas tillgängliga för täckande av tidigare förluster å spannmålsregleringen.

Departementschefen har ansett, att den i reservlagret ingående spannmålen bör bokföras till 10 kronor för deciton, varför erfordras ett engångskapital av 10,000,000 kronor. För ytterligare 110,000 ton brödsäd, som spannmålsaktiebolaget den 1 april 1936 övertagit från svenska spannmålsföreningen, beräknas åtgå ytterligare 11,000,000 kronor. För bestridande av spannmålsaktiebolagets kostnader för den brödsäddspannmål, som efter utgången av mars 1936 av bolaget inköpts i fria marknaden eller inlösts, torde enligt inhämtade uppgifter från bolaget erfordras cirka 4,000,000 kronor, om avdrag göres för de intäkter, som beräknas inflyta före den 1 september 1936. Utöver förstnämnda belopp om 10,000,000 kronor åtgå sålunda för fullgörande av bolagets förpliktelser under innevarande konsumtionsår cirka 15,000,000 kronor. Såsom redan anförts, torde bolaget i rörelsemedel för bolagets fortsatta verksamhet för brödsäddsmarknadens stödjande kunna behöva högst 20,000,000 kronor. Utöver det belopp om cirka 30,000,000 kronor, som efter beslut av Kungl. Maj:t må ställas till bolagets förfogande, skulle således i rörelsemedel för bolaget erfordras ytterligare cirka $(10,000,000 + 15,000,000 + 20,000,000 - 30,000,000 =)$ 15,000,000 kronor. Tillräckliga rörelsemedel skulle sålunda tillföras bolaget om, på sätt departementschefen föreslagit, fullmäktige i riksgäldskontoret bemyndigas att efter Kungl. Maj:ts beslut tillhandahålla bolaget statsobligationer till ytterligare belopp av 20,000,000 kronor.

I motionen II: 815 har yrkats, att spannmålsaktiebolagets inneliggande lager av brödsäd skulle användas för att bispringa hjälpbehövande eller för att försäljas till utsäde åt mindre jordbrukare. Då, såsom i det föregående omnämnts, de margarinaccismedel, som influtit före den 1 juli 1935, stå till Kungl. Maj:ts förfogande för utdelning av, bland annat, mjöl till nödlidande, anser utskottet, att detta yrkande icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd. Motionärerna hava vidare gjort framställning om att sådana jordbrukare, som icke odla vete, skulle erhålla möjlighet att få utbyta korn eller eventuellt råg mot vetespannmål. Utskottet vill i anledning härav erinra, att i huvudsak enahanda fråga med anledning av motion av samma motionärer var föremål för behandling vid föregående års riksdag. På förslag av sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet vid nämnda års riksdag — vilket hänvisade till ett i frågan av statens spannmålsnämnd avgivet ytt-

rande — avslogs därvid nyssnämnda motion. Utskottet, som anser, att anledning saknas till ändrat ståndpunktstagande i frågan, avstyrker bifall jämväl till nu förevarande motion.

Potatisregleringen.

Vad angår regleringen av tillverkningen och försäljningen av potatisstärkelse (potatismjöl) finner sig utskottet böra tillstyrka, att riksdagen — med avseende å ingånget avtal mellan statens potatismjölsnämnd och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. angående inköp och försäljning av sådan vara under tillverkningsåret 1935/1936 — meddelar av Kungl. Maj:t äskat godkännande av den i avtalets § 10 av nämnden gjorda utfästelse, vilken åsyftar att bereda föreningen skydd mot vissa risker, förbundna med åtagandet att till reglerade priser inköpa den till 170,000 deciton uppgående årstillverkningen.

I de likalydande motionerna I: 85 och II: 209 har yrkats, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om importreglering av potatis i syfte att åstadkomma ett lägsta partipris för matpotatis i Stockholm av 7 kronor för 100 kilogram under månaderna september—november med en i förhållande till lagrings- m. fl. kostnader skälig förhöjning under övriga delen av året. Med anledning av motionen vill utskottet bringa i erinran, att frågan om importreglering för potatis tidigare gjorts till föremål för överväganden från riksdagens sida. I propositionen nr 227 till 1935 års riksdag angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område uttalade departementschefen att, därest det skulle visa sig att på grund av införseln av potatis det inhemska prisläget å varan komme att i märkbar mån försämras, Kungl. Maj:t borde taga under övervägande, huruvida icke genom reglering av potatisimporten eller på annat sätt en sådan anordning kunde träffas, att importens pristryckande verkan försvunne. I sitt med anledning av nämnda proposition avgivna av riksdagen godkända utlåtande nr 1 anförde sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet,¹ att utskottet anslöte sig till detta uttalande samt förutsatte, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet skulle följa prisutvecklingen å matpotatis särskilt å de större konsumtionsorterna samt, när anledning därtill förelåge, till prövning upptaga de olika utvägar, som kunde erbjuda sig till hävande av en för producenterna ogynnsam av importen framkallad prisutveckling å varan. Såsom av förut återgivna yttranden från lantbruksstyrelsen, kommerskollegium och statens potatismjölsnämnd framgår, hava priserna å matpotatis under det senaste året varit relativt tillfredsställande. Under vidhållande av nyss återgivna uttalande vid 1935 års riksdag anser utskottet därför, att det i förevarande motioner framställda förslaget om importreglering icke för närvarande bör föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

¹ Utlåtande nr 1 sid. 107.

Jordbrukets prisregleringsfond och fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen m. m.

Utskottet anser i likhet med departementschefen, att förenämnda båda fonder allttjämt böra bestå. Kungl. Maj:ts förslag att dels tillföra fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen ett belopp av 10,000,000 kronor — vilket belopp under budgetåret 1936/1937 beräknas inflyta i form av veteavgift samt införselavgift å vete och råg m. m. — dels anvisa motsvarande belopp såsom förslagsanslag under nionde huvudtiteln för »Avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen» har icke föranlett erinran från utskottets sida. Ej heller har utskottet något att invända mot av departementschefen verkställd uppskattning rörande de medel, som kunna antagas inflyta till jordbrukets prisregleringsfond. Under nionde huvudtiteln torde följaktligen böra anvisas ett förslagsanslag å 22,000,000 kronor för »Avsättning till jordbrukets prisregleringsfond».

Till vad departementschefen anfört rörande användningen av de till sistnämnda fond inflytande medlen kan utskottet ansluta sig. Utskottet vill dock i detta sammanhang erinra, att kostnaderna för eventuellt utlämnande av fraktbidrag vid transport av andra fodermedel än havre till Norrland m. fl. delar av landet i första hand böra utgå av medel, vilka inflyta på grund av införselavgift å havre och majs m. fl. foderämnen.

I motionen II: 815 har yrkats anvisande av ett förslagsanslag av 30,000,000 kronor för stöd åt jordbruksnäringen genom tillhandahållande åt mindre medlemde av jordbruksprodukter till nedsatt pris m. m. Då utskottet icke kan ansluta sig till de förslag till åtgärder, för vilka enligt motionen kostnaderna skulle bestridas genom det ifrågasatta anslaget, saknar utskottet anledning biträda ifrågasatt yrkande.

Det förvaltningsmässiga handhavandet av olika prisreglerande åtgärder.

I propositionen föreslås ingen ändring i det förvaltningsmässiga handhavandet av jordbruksregleringen. I motionen II: 812 har hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande prisregleringens handhavande. Vad motionärerna i detta hänseende anfört och föreslagit torde icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

I den mån vad departementschefen anfört icke i det föregående upptagits till behandling, har detsamma icke föranlett erinran från utskottets sida. De i motionerna gjorda uttalanden och förslag, som icke blivit föremål för närmare övervägande här ovan, hava ansetts icke böra föranleda någon åtgärd.

Under åberopande av vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

A) = Utskottet

B) att motionen II: 818 av herr Nyblom icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

C) att riksdagen måtte, med anledning av Kungl. Maj:ts förenämnda proposition samt i ämnet väckta motioner,

1) = Utskottet

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa avtal med svenska spannmålsaktiebolaget i huvudsaklig överensstämmelse med det vid statsrådsprotokollet såsom bilaga fogade förslaget härutinnan, dock med den ändring att 3 § erhåller i huvudsak följande lydelse:

3 §.

I syfte att — — — sammanhängande rörelse.

I denna paragraf avsedd verksamhet må icke ske i större omfattning än att myckenheten spannmål, som av bolaget sålunda inköpes och som icke försäljes å den inhemska marknaden, efter avdrag av de myckenheter, som det på grund av stadgandena i 1 och 2 §§ må åligga bolaget att inköpa, uppgår till högst 125,000 ton.

3) = Utskottet

4) anvisa för budgetåret 1936/1937:

a) = Utskottet

b) till avsättning till jordbrukets prisregleringsfond, under nionde huvudtiteln, ett förslagsanslag av 22,000,000 kronor.

D) = Utskottet.»